

Seinäjoen
ammattikorkeakoulun
julkaisusarja

C

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ilpo Kempas & João Veloso

**ESPANJAN KAUTTA PORTUGALIIN:
KONTRASTIIVINEN KATSAUS
IBEROROMAANISEEN LÄHISUKU-
KIELEEN OPISKELUN TUEKSI**

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
C. Oppimateriaaleja 10

Ilpo Kempas & João Veloso

ESPANJAN KAUTTA PORTUGALIIN: KONTRASTIIVINEN KATSAUS IBEROROMAANISEEN LÄHISUKU- KIELEEN OPISKELUN TUEKSI

SeAMK
SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoki 2016

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
Publications of Seinäjoki University of Applied Sciences

- A. Tutkimuksia Research reports
- B. Raportteja ja selvityksiä Reports
- C. Oppimateriaaleja Teaching materials

SeAMK julkaisujen myynti:
Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Kalevankatu 35, 60100 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-7109-43-4 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5581 (verkkojulkaisu)

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 PORTUGALIN ÄÄNTÄMINEN JA ORTOGRAFIA	6
2.1 Oraaliset vokaalit	7
2.2 Puolivokaalit	8
2.3 Nasaalivokaalit	8
2.4 Nasaaliset diftongit.....	9
2.5 Konsonantit.....	10
2.6 Muut äännesymbolit	14
2.7 Keskeisimmät erot ääntämisessä espanjan ja portugalin välillä.....	15
2.7.1 Vokaalit.....	15
2.7.2 Konsonantit.....	22
2.7.3 Sanojen painotus	30
3 YLEISIÄ MUOTO-OPILLISIA EROJA KIELTEN VÄLILLÄ	33
4 ARTIKKELIT JA SUBSTANTIIVIT	40
5 PERSOONAPRONOMINIT	49
5.1 Subjektipronominit	49
5.2 Persoonapronominien prepositiomuodot	50
5.3 Datiivisten ja akkusatiivisten pronominien yhteensulautuminen portugalinportugalissa	51
5.4 Akkusatiivisten pronominien erilaiset muodot eräissä tapauksissa.....	53
5.5 Possessiivipronominit.....	53
6 VERBIT	57
6.1 Verbien taivutus	57
6.2 Espanjan ser- ja estar-verbien vastineet portugalissa.....	60
6.3 Painottomien persoonapronominien sijoittaminen verbiin nähden	61
6.4 Subjektiivin futuuri portugalissa	64
6.5 Persoonallinen infinitiivi.....	67
6.6 Yksinkertainen perfekti	71
6.7 Liittoperfekti	75
6.8 Pluskvamperfekti.....	76
6.9 Imperfekti	77
6.10 Muita verbeihin liittyviä eroja espanjaan nähden.....	80
6.10.1 Ehtolauseet	80
6.10.2 Futuurin ilmaiseminen	85

7 PREPOSITIOT	88
8 LUKUSANAT.....	91
9 KESKEISIÄ SANASTOLLISIA EROJA	93
9.1 Espanjan tavallisen sanan vastine kokonaan eri sana portugalissa	93
9.2 Espanjan tavallisen sanan vastine portugalissa muodoltaan erilainen, mutta lähellä espanjan sanaa	96
9.3 "Falsos amigos": sanoilla eri merkitys kieliparin välillä	98
9.4 Viikonpäivät	99
10 KAKSIKYMMENTÄ KESKEISINTÄ EROA ESPANJAN JA PORTUGALIN VÄLILLÄ	101
11 PORTUGALIN- JA ESPANJANKIELISIÄ LAUSEITA RINNAKKAIN.....	106
12 LUETUN YMMÄRTÄMISHARJOITUS 1	112
13 LUETUN YMMÄRTÄMISHARJOITUS 2	114
14 HARJOITUS LIITTYEN MUOTO-OPILLISIIN EROIHIN ESPANJAN JA PORTUGALIN VÄLILLÄ.....	116
LÄHTEET	118

1 JOHDANTO

Viennistä riippuvaisen elinkeinoelämämme kansainvälistyminen edellyttää lisääntyvässä määrin myös muiden kielten kuin englannin taitoa sekä perehtymistä niiden maiden kulttuureihin, joissa kyseisiä kieliä puhutaan. Eräs näistä kielistä on maailmankieli portugali (252 miljoonaa puhujaa 7 eri maassa: Portugali, Brasilia, Mosambik, Angola, Kap Verde, São Tomé e Príncipe, Itä-Timor, Guinea Bissau). Lisäksi sitä puhutaan nykyisin Kiinaan kuuluvassa, entisessä Portugalin siirtomaassa Macaossa ja Intian Goassa. Ulkomaankaupan näkökulmasta tällä hetkellä keskeisimmässä asemassa portugalinkielisistä maista on Etelä-Amerikan nouseva jättiläinen Brasilia (yli 200 miljoonaa asukasta).

Toisaalta myös tavallisten kansalaisten suorat kontaktit portugalinkieliseen maailmaan ovat kasvaneet matkailun ansiosta: perinteisen Portugalin Madeiran ja etelärannikon lisäksi yhä useammalle suomalaiselle ovat tulleet tutuiksi Azorit sekä Kap Verde ja Brazilian Natal.

Suomella on ollut portugalinkielisten maiden kanssa myös pitkäaikaista kehitysyhteistyötä. Painopisteenä on ollut erityisesti afrikkalainen Mosambik, jonka kanssa tehtävä kehitysyhteistyö oli vuonna 2012 laajuudeltaan 32 miljoonaa euroa.

Tämän teoksen tavoitteena on auttaa portugalinkieliseen maailmaan suuntaan kansainvälistyvää tai portugalinkin kielestä muuten kiinnostunutta henkilöä pääsemään sisään uuteen kieleen. Lähestymistapa aiheeseen, jota pohjustetaan Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarjassa ilmestyneen yhteisjulkaisun luvussa (Kempas 2014), poikkeaa kuitenkin suuresti muista suomen kielellä saatavissa olevista esityksistä. Lähtökohtana on nimittäin, että portugaliniin perehdytään kontrastoiden sitä lähisukukieleen espanjaan, jonka opiskelu ja osaaminen ovat viime vuosina kasvaneet ja alati kasvamassa. Samaan aikaan portugalin kurssit ovat olleet kansallisella tasolla todellisia harvinaisuuksia mm. opettajapulan takia. Portugalin opiskelun lisähaasteena on myös portugalintulokielisen ja brasilianpor-

tugalin eriytyminen huomattavasti kauemmaksi toisistaan verrattuna siihen, mitä on tapahtunut esim. espanjanespanjan ja amerikan espanjan välillä. Näin ollen seuraavissa luvuissa tuodaan esiin systemaattisesti ne ääntämiseen, kielioppiin ja sanastoon liittyvät kaikkein keskeisimmät seikat, joissa espanja ja portugali eroavat toisistaan. Toimivaan kielitaitoon tähtäävän lukijan tulee luonnollisesti täydentää tietojansa muulla tavoin, mutta tämän esityksen tavoitteena on, että lukija kykenee näkemään ”metsän puilta”, eli systemaattiset erot kieliparin välillä yhtenä kokonaisuutena. Vastaavasti niissä asioissa, joita ei tuoda esiin, opiskelija voi hyödyntää espanjan kielen taitoaan viitekehyksenä, ja portugalin kielen vastaavan ilmiön oppiminen on verraten pienen vaivan takana. Tämä teos ei siis korvaa perinteistä kielen oppikirjaa tai kielioppikirjaa, vaan sen tavoitteena on täydentää ja helpottaa oppimisprosessia tuomalla esiin sekä suuria linjoja että pieniä yksityiskohtia. Teosta voi suositella myös henkilölle, joka ei ole aiemmin perehtynyt lainkaan portugaliiin ja joka aikoo ryhtyä opiskelemaan kieltä.

Yleisellä tasolla portugalin kieli on espanjan läheisin sukukieli, vaikka erityisesti portugalintportugali kuulostaa puhuttuna aivan erilaiselta. Espanjan kieleen nähden ääntämykseltään ”astetta samankaltaisempi” katalaani eroaa muilta osin espanjasta selvästi enemmän kuin portugali. Kaikki ovat kuitenkin iberoromaanisia kieliä, eli sisaruskia romaanisten kielten suvussa, jossa ranskaa tai italiaa voi pitää espanjan serkkuina. Nykyiset romaaniset kielet puolestaan edustavat Rooman valtakunnan valloittamilleen alueille viemän latinan jatkumoa. Tuo kielimuoto ei kuitenkaan ollut kirjakieltä, sitä latinaa, jota maamme kouluissakin on opiskeltu, vaan vulgääri- eli kansanlatinaa, joka eli suullisessa muodossa ja joka jo alusta alkaen poikkesi kirjakielestä.

Iberoromaanisia kieliä yhdistää historiallinen vaihe, Reconquista (722–1492), sotilaallinen kampanja, jossa Pyreneitten niemimaa vallattiin takaisin pohjoisafrikkalaisilta islaminuskoisilta maureilta. Reconquistan kokonaiskestossa on merkittäviä alueellisia eroja, mutta tuo vaihe loi kuitenkin pohjan nykyisten iberoromaanisten kielten muinaismuodoille ja myös niiden välisille eroavaisuuksille.

Tämä teos pyrkii tuomaan esiin portugalin ja espanjan eroja eri näkökannoilta. Luvussa 2 tarkastellaan portugalin ääntämistä ja ortografiaa, mikä on eittämättä eräs suomenkielisen opiskelijan suurimpia haasteita. Luku 3 puolestaan käsittelee kielten välisiä yleisiä muoto-opillisia eroja, ts. millä tavoin sanojen muodot eroavat systemaattisesti toisistaan kieliparin välillä. Luvussa 4 keskitytään artikkeleihin ja substantiiveihin, luvussa 5 persoonapronomineihin. Luku 6 on omistettu eroihin verbien muodoissa ja verbijärjestelmässä, ja luku 7 käsittelee keskeisimpiä eroja prepositioiden käytössä. Luvussa 8 tuodaan esiin pääpiirteittäin erot lukusanoissa. Luvun 9 aiheena ovat kielten väliset sanastolliset erot. Luvussa 10 sovelletaan edellisissä kappaleissa esitettyjä asioita käytäntöön tarkastelemalla portugalinkielisiä esimerkkivirkkeitä. Luku 11 on yhteenveto edellisistä kappaleista, aiheena 20 keskeisintä eroa portugalin ja espanjan välillä. Kolme viimeistä lukua (12–14) ovat käytännön sovellusharjoituksia.

2 PORTUGALIN ÄÄNTÄMINEN JA ORTOGRAFIA

Ääntäminen on alue, jolla espanjan ja portugalin erot tulevat nopeimmin ja konkreettisimmin esiin. Paradoksaalista kyllä, Euroopassa puhuttava portugali, portugalintportugali eroaa maantieteellisestä läheisyydestään huolimatta espanjasta selvästi enemmän kuin brasilianportugali; tässä esityksessä ei kuitenkaan käsitellä syitä tähän.

Seuraavassa käsitellään portugalin ääntämisen niitä yleispiirteitä, joilta osin se eroaa espanjasta. Lukijalle suositellaan perehtymistä tämän teoksen läpikäytyään portugalin ääntämistä nimenomaisesti käsittelevään, suomenkieliselle portugalin opiskelijalle suunnattuun teokseen Kempas & Bartens (2011). Portugalin ääntäminen on ylipäätään siinä määrin yksityiskohtaista perehtymistä vaativa asiakokonaisuus, ettei sen esitleminen täysin tyydyttävällä tavalla lyhyesti ole yksinkertaisesti mahdollista.

Tässä teoksessa käytettävät symbolit, jotka edustavat esitellään kappaleissa 2.1–2.6. Kappaleessa 2.7 käsitellään kirjainlähtöisesti äänne-eroja espanjan ja portugalin välillä. Erot portugalintportugalin ja brasilianportugalin välillä tuodaan systemaattisesti esiin.

Väilmerkkeihin liittyen voi todeta, että espanjaa opiskellut on tottunut kysymys- ja huutomerkkien toistamiseen ylösalaisina kysymys- ja huudahduslauseen alussa. Tätä käytäntöä ei portugalissa ole, esim.

espanja	portugali
¡¡Socorro!!	Socorro! [su'koɾu], Br. [so'kohu] ('apua!')
¿Qué hora es?	Que horas são? [ki'oɾɐj'sɐw̃], Br. [ki'oɾɐs'sɐw̃] ('paljonko kello on?')

2.1 Oraaliset vokaalit

- a kuten espanjan a **falo** ['falu] 'puhun' (esp. *hablo*)
- ɐ puolisuuppea keskivokaali, ei esiinny espanjassa, suomen a:n ja ä:n puolivälissä
cama ['kɔmɐ] 'säanky'
- e puolisuuppea e, kuten ruotsinruotsin sanassa *del* tai saksan sanassa *nehmen*; suppeampi kuin espanjan e
medo ['meðu], Br. ['medu] 'pelko'
(esp. *miedo*)
- ɛ puoliavoin e, kuten ruotsinruotsin sanassa *räv*; avoimempi kuin espanjan e
festa ['fɛstɐ], Br. ['fɛstə] 'juhla(t)'
(esp. *fiesta*)
- ɨ suppea keskivokaali, kuten venäjän *ы*; eiesiinny espanjassa, suomen i:n ja u:n puolivälissä
que [kɨ] (Port.) 'että'; 'jo(t)ka'

Portugalinportugalille on tyypillistä, että *ɨ* jää usein ääntymättä, ja seurauksena on useamman perättäisen konsonantin jonoja. Tämän äänneen ääntymättä jääminen on erityisen tavallista, kun sananloppuista [ɨ] edeltää soinniton klusiili ([k p, t]). Tässä teoksessa merkitään näitä tapauksia symbolilla [ɨ], vaikka tosiasiallinen äänneasu vaihtelee soinnittoman "loppuhenkosen" (aspiraation) ja ääntymättä jäämisen välillä. (Vrt. o:n ääntyminen, luku 2.7.1.)

- i kuten espanjan i **figo** ['fiɣu], Br. ['fiɣu] 'viikuna'
(esp. *higo*)

- o puolisupea o, kuten saksan sanassa *Rose*; suppeampi kuin espanjan o
porto ['portu], Br. ['pohtu]
'satama' (esp. *puerto*)

- o puoliavoin o, kuten englannin sanassa *brought*; avoimempi kuin
espanjan o
porta ['pɔrtə], Br. porta ['pɔhta] 'ovi'
(esp. *puerta*)

- u kuten espanjan u
dúvida ['duviðe], Br. ['duvida]
'epäily' (esp. *duda*)

2.2 Puolivokaalit

Esiintyvät diftongeissa yhdessä tavun ytimen muodostavan vokaalin kanssa samaan tapaan kuin espanjassa.

- j pai [paj] 'isä' (esp. *padre*)

- w pau [paw] 'paalu' (esp. *palo*)

2.3 Nasaalivokaalit

- ẽ nasaalinen e (vrt. yllä)
quando ['kwẽⁿdu]
('kun', esp. *cuando*)
-

ẽ nasaalinen puolisupea e
quente ['kẽⁿti], Br. ['kẽⁿtʃi]
 'kuuma' (esp. *caliente*)

õ nasaalinen puolisupea o
com [kõ] 'kanssa' (esp. *con*)

ĩ nasaalinen i
cinco ['sĩⁿku] 'viisi'

ũ nasaalinen u
mundo ['mũⁿdu] 'maailma'

2.4 Nasaaliset diftongit

ẽw **tão** [tẽw] 'niin' (esp. *tan*)
falam ['falẽw] 'he puhuvat' (esp. *hablan*)

ẽj **tens** [tẽj] 'sinulla on' (esp. *tienes*)
mãe [mẽj] 'äiti' (esp. *madre*)

ẽj **tem** [tẽj] 'hänellä on'
 (Br., esiintyy myös portugalintuvalian pohjoismurteissa)

õj **aviões** [v'vjõj] 'lentokoneita' (esp. *aviones*)

ũj **muito** ['mũjtʉ] 'paljon' (esp. *mucho*)

Seuraavat kaksi diftongia ovat nasaalisia vain jälkimmäisessä osassaan (ě); edeltävä puolivokaali (kohta 2.2) ei ole nasaalinen:

wě **quando** ['kwẽⁿdu] 'kun; koska?' (esp. *cuando*, ¿*cuándo?*)

jě **fiança** ['fjẽsɐ] 'takuusumma' (esp. *fianza*)

2.5 Konsonantit

b kuten espanjan b sanassa **bien**

bola ['bɔlə], Br. ['bɔla] 'pallo'

β pehmeä, approksimanttinen b, kuten espanjan sanassa **hablo**

(Port.) **bobo** ['boβu], Br. ['bobu] 'tyhmä'

d kuten espanjan d sanassa **día**

dia ['diɐ] 'päivä' (esp. *día*)

ð pehmeä, approksimanttinen d, kuten espanjan sanassa **nada**

(Port.) **fado** ['fãðu] 'fado'

ɟ kuten englannin sanassa **John**, ei esiinny espanjassa

verdade (Br.) [vɛx'daɟi]

f kuten espanjan f

fazer [fɛ'zɛr], Br. [fa'zɛ(h)] 'tehdä'

(esp. *hacer*)

- g kuten espanjan g sanassa *gusto*
garfo ['garfu], Br. ['gahfu]
 'haarukka'
- h kuten suomen h tai amerikan espanjan j sanassa *joven*
 rua ['huɐ] (Br.) 'katu' (esp. *rúa*¹)
- ɣ pehmeä, approksimanttinen g, kuten esp. sanassa *hago*
 (Port.) **lago** ['laɣu] 'järvi'
- x velaarinen frikatiivinen äänne, kuten espanjan sanassa *joven*
 rua (Br.) ['xuɐ]² 'katu'
- χ uvulaarinen frikatiivinen äänne (muodostetaan edellistä äännettä taaempänä)
 rua (Br.) ['χuɐ] 'katu'
- k kuten espanjan c sanassa *calle*
casa ['kazɐ] 'talo'
- l kuten espanjan l
lindo ['lĩˈdu] 'kaunis'
- ʎ liudentunut l, kuten espanjan sanassa *calle*,
 (joka espanjassa on vanhempi ja nykyään harvinaisempi ääntämys j:n ohella)
filho ['fiʎu] 'poika' (esp. *hijo*)

¹ Espanjassa *rúa*-sanaa käytetään kylän kadusta, portugalissa *rua* on mikä tahansa katu.

² Tämä ääntämistapa on vähitellen yleistymässä myös portugaliportugalissa.

³ Brasilianportugalissa r- / -rr- voi puhujasta riippuen reaalistua äänteinä [h], [x] tai [χ], mutta tässä esityksessä ääntymistä kuvaamaan on valittu [h]. Frikatiiviääntämyistä [x] tava-

- ʃ velaaristunut "tumma" l, kuten engl. sanassa *well*; ei esiinny espanjassa, mutta sen sijaan katalaanissa (Port.)
sal [sat] 'suola'
- m kuten espanjan m
mau [maw] 'ilkeä' (esp. *malol*)
- n kuten espanjan n
ninguém [ni^ŋgẽj], Br. [ni^ŋgẽj]
'ei kukaan'
- ŋ äng-äänne, kuten espanjassa
pingo [pĩ^ŋgu] 'pisara'
- ɲ liudentunut n, kuten espanjan sanassa *señor*
senhor [si^ɲɔr], Br. [se^ɲɔh]
'herra' (esp. *señor*)
- p kuten suomen p
pé [pe] 'jalka(terä)' (esp. *pie*)
- r yksitäräinen r, kuten espanjassa
moro [mɔru] 'asun'
- ʀ monitäräinen uvulaarinen r; äännettäessä uvula l. kitakieleke värähtelee; ei esiinny espanjassa, saksan r (esim. *Reich*) ääntyy usein mainitunlaisena
(Port.) **rua** [ʀua] 'katu' (esp. *rúa*)⁴
-

- s kuten espanjan s, mutta valtaosassa portugalin puhuma-aluetta etisempi, kuten amerikan espanjassa ja Espanjan eteläosan varianteissa
cinco [ˈsiŋku] 'viisi'
- z soinnillinen s, kuten saksan sanassa *sieben*, ei esiinny espanjassa
fazer [fɐˈzɛr], Br. [faˈzɛ(h)] 'tehdä' (esp. *hacer*)
- ʃ soinniton "suhu-s", kuten suomen sanassa *shakki*, ei esiinny espanjassa yksinään vaan jälkimmäisenä osana affrikaattaa tʃ
chamar [ʃɛˈmar], Br. [ʃaˈma(h)] 'kutsua' (esp. *llamar*)
- ʒ soinnillinen "suhu-s", kuten ranskan sanassa *jour*, ei esiinny espanjassa. Argentiinan espanjan ll:n ääntämys (*calle*) muistuttaa tätä äännettä, mutta portugalin äänne on tiukempi.
janela [ʒɐˈnɛlɐ], Br. [ʒaˈnɛla] 'ikkuna'
- t kuten espanjan t
tão [tɐ̃w̃] 'niin' (esp. *tan*)
- tʃ kuten espanjan sanassa *mucho*
noite [ˈnojtʃi] 'yö' (Br.)
- v kuten suomen v
vila [ˈvilɐ], Br. [ˈvila] pikkukaupunki' (esp. *villa*)

2.6 Muut äännesymbolit

Yläindeksi

Yläindeksit (^{m n ɳ}) osoittavat kyseisten äänteiden ääntyvän vain osittain nasaalivokaalin lopussa, ennen seuraavaa konsonanttia ([t], [d], [k], [g])

ainda [eˈĩ̃ːdɐ] 'vielä'

Toisena vaihtoehtona on sananloppuisten [i]:n ja [u]:n jääminen kokonaan ääntymättä:

porto [port]

noite [nojt]

Tätä ilmiötä tavataan portugalintuvalissa etupäässä klusiilien jälkeen [k, g, p, b, t, d], kun taas se on hyvin harvainen sanan lopussa lateraalien (l-äänne), vibranttien (r-äänne) sekä nasaalien (n ja m) jälkeen.

Vaikka useampitavuisilla sanoilla on sekä pää- että sivupaino, tämän kirjan ääntämisesimerkeissä annetaan vain pääpaino, jota symbolisoi painotetun tavun edessä oleva merkki '.

Mitä tulee portugalintuvalin ääntämisen esittelyssä, tässä esityksessä lähtökohtana ovat portugalintuvalille Lissabonin-Coimbran normi ja brasiliantuvalille kaupunkien sivistynyt puhekieli (Norma Urbana Culta).

2.7 Keskeisimmät erot ääntämisessä espanjan ja portugalin välillä

2.7.1 Vokaalit

A:

Painoton a sekä n- ja m-kirjaimia edeltävä a ääntyy Euroopan portugalissa keski-vokaalina (suun keskiosassa) [ɐ], suunnilleen a:n ja ä:n puolivälissä, jolloin se saa ”tumman” sävyn. Lähin vastine on venäjän o:n ääntyminen painottomissa tavuis-sa.

cama [ˈkɐmɐ] (‘vuode’)

batata [bɐˈtatɐ] (‘peruna’, esp. *patata*)

bater [bɐˈtɛr] (‘lyödä’)

Brasilianportugalissa tämä ääntymistapa esiintyy vain n- ja m-kirjaimia edeltävässä painollisessa a:ssa.

cama [ˈkɐma] (‘vuode’)

batata [baˈtata] (‘peruna’)

bater [baˈtɛ(x)] (‘lyödä’)

Sananloppuinen painoton a *voi* ääntyä Brasiliassakin portugalintapaaan [ɐ] ([baˈtata] / [baˈtatɐ]), eli sen kohdalla esiintyy vaihtelua, mutta tässä kuvauksessa lähtökohtana on [a]-ääntämys (heikko a).

Portugalintapaaan löytyy poikkeuksia, eli tapauksia, jolloin painoton a ääntyykin [a] eikä [ɐ].

Mikäli kaksi painotonta a:ta esiintyy peräkkäin, molemmat sulautuvat yhdeksi [a]-äänteeksi:

minha **am**iga [miŋa'miɣe] ('ystävättäreni', esp. *mi amiga*)

uma **av**ioneta [umavju'nɛtɐ] ('eräs/yksi pienkone', esp. *una avioneta*)

Esimerkkinä samasta on myös sana **às** [aʃ], joka muodostuu preposition *a* ja määrällisen artikkelin *as* yhdistymästä, esim.

às vezes [aʒ'veziʃ] ('toisinaan', esp. *a veces*)

Painoton *a* ääntyy [a]:na myös eräissä yksittäisissä sanoissa. Usein [a]-ääntämys kyseisessä tapauksessa on peräisin kahden *a*:n yhteensulautumisesta (näiden välissä aiemmin sijainneen konsonantin kadosta johtuen). Tällaisia ovat:

amanhã [amɐ'mɐ̃ɲɐ] ('huomenna', esp. *mañana*)⁵

padeiro [pa'dɛjɾu] ('leipuri', esp. *panadero*)

caveira [ka'vejɾɐ] ('pääkallo', esp. *calavera*)

Camões [ka'mõ̃jʃ]

ganhar [ga'ɲar] (myös [gɐ'ɲar]) ('ansaita', esp. *ganar*)

Tavares [ta'vaɾiʃ]

Nämä suhteellisen harvinaiset poikkeukset, joissa [a]-ääntämystä ei osoiteta ko. sanojen oikeinkirjoituksessa, on opeteltava erikseen.

Painoton *a* ääntyy [a]:na myös silloin, kun sitä seuraavat kirjoitettaessa konsonanttiyhdistelmät *çç*, *cc*, *pç*, *pc*, *pt*, *ct* – huolimatta siitä, ääntyykö ensimmäinen konsonantti vai ei.

actor [a'tɔɾ] ('näyttelijä'),

acção [a'sɛw] ('teko', esp. *acción*)

⁵ < à + manhã

jotka uusimman oikeinkirjoitusuudistuksen (1990) mukaan tulee kirjoittaa ator / açãõ.⁶

Painoton a äännyy portugalintportugalissa [a]:na esiintyy tavunloppuisen l:n edellä tai diftongin *au* ensimmäisenä osana:

almoço [at'mosu] ('lounas', esp. *almuerzo*)

almôndega [at'mõ'diγɐ] ('lihapulla', esp. *albóndiga*)

automático [awtu'matiku] ('automaattinen')

-AN, -Ã [ɐ], **-AM/-ÃO** [ɐw̃], **-ÃE** [ɛj], **-EM** [ɛj], Br. ja eräät portugalintportugalint pohjoismurteet [ɛj]:

Nasaalivokaalit (suorat äänneet ja diftongit) ovat uusi asia espanjaa opiskelleelle. Sen sijaan ranskaan perehtyneelle niiden muodostaminen on periaatteessa tuttua, vaikka portugalint vastaavat äänneet ovatkin muilta osin hieman erilaisia. Niiden ääntäminen tapahtuu siten, että ilmaa pääsee virtaamaan ulos myös nenän kautta, jolloin vokaali saa "honottavan" sävyn.

branco ['brɛ̃ŋku] ('valkoinen', esp. *blanco*)

são [sɛ̃w̃] ('ne/he ovat', esp. *son*)

porém [pu'rɛ̃j], Br. [po'rɛ̃j] ('kuitenkin')

mãe [mɛ̃j] ('äiti')

cães [kɛ̃j], Br. [kɛ̃js] ('koirat')

maçã [mɛ̃'sɛ̃] ('omena', esp. *manzana*)

Nasaalinen vokaaliäänne, ei m-äänne, on aina kyseessä myös sanan päättyessä kirjoituksessa m-kirjaimen:

falam ['falɛ̃w̃] ('he puhuvat', esp. *hablan*)

⁶ Viimeisimmässä oikeinkirjoitusuudistuksessa myös Portugalissa luovuttiin ääntymättömien konsonanttien kirjoittamisesta, mikä oli tapahtunut Brasiliassa jo aiemmin.

bebem ['beβẽj], Br. ['bebẽj] ('he juovat', esp. *beben*)

sim [sĩ] ('kyllä', esp. *si*)

E, O:

Painottoman e:n ja o:n ääntyminen (sanan alussa ja lopussa sekä ennen ja jälkeen painollisen tavun) vaatii erityishuomion portugalintportugalissa.

Sanan alussa painoton e ääntyy i:nä:

ementa [i'mẽntẽ] ('ruokalista')

Helena [i'lẽnẽ]

Eryyistapauksen muodostavat *es-* + konsonantti -alkuiset sanat, joissa portugalintportugalissa sananalkuinen [i] jää ääntymättä. Sen sijaan brasilianportugalissa i ääntyy:

estrela ['ʃtrẽlã], Br. [is'trelã], Rio de J.: [iʃ'trelã] ('tähti', esp.

estrella)

estar [ʃtar], Br. [is'tã], Rio de J.: [iʃ'tã] ('olla')

Ex- + konsonantti -alkuiset sanat: *ex-* = [ɛjʃ] (soinnillisen konsonantin edellä [ɛjʃ]):

→ **Ks. kirjain X.**

Painoton e ääntyy *portugalintportugalissa* suppeana keskivokaalina [i], joka muistuttaa venäjän äännettä **и**. Viron vokaaliin **õ** verrattuna (esim. **õlletehas**) tämä äänne on suppeampi, eli ääntöväylä on kapeampi. Ruotsinruotsin pitkästä u-äänteestä [u:] (**ku**) tämä portugalin äänne puolestaan eroaa siinä, etteivät huulet pyöristy.

⁷ Brasilianportugalissa käytetään ruokalistasta tavallisesti sanaa *cardápio* [kah'dapju]. Myös *menu*-sanaa käytetään molemmissa varianteissa.

que [ki] ('että')

noite ['nojti] ('yö', esp. *noche*)

restaurante [ɾiʃtaw'rɛ̃̃ti] ('ravintola')

Portugalinportugalissa tämä äänne jää erittäin usein myös ääntymättä, erityisesti sanan lopussa, soinnittoman konsonantin jälkeen. Tällöin useampitavuisiin sanoihin muodostuu konsonanttijonoja. Näin ollen tavallisinta on jättää esimerkkisanoissa *noite* ja *restaurante* painoton e kokonaan ääntämättä.

noite [nojt]

restaurante [ɾʃtaw'rɛ̃̃t]

Kuten luvussa 2.1 jo todettiin, tässä esityksessä käytetään symbolia † myös näissä tapauksissa.

Brasilianportugalissa sen sijaan painoton e ääntyy espanjan tapaan muuten e:nä mutta *sanan lopussa i:nä*. Se ei useimmiten myöskään jää ääntymättä.

noite ['nojʃi]

restaurante [hestaw'rɛ̃̃ʃi], Rio de J.: [hestaw'rɛ̃̃ʃi]

Painoton o ääntyy portugalinportugalissa [u]:na.

porto ['portu] ('satama', esp. *puerto*)

o [u] (maskuliinin määräinen artikkeli)

porém [pu'rɛ̃̃j] ('kuitenkin')

Tätä ei kuitenkaan tapahdu sanan alussa eikä umpitavussa l-konsonantin edellä, jolloin se ääntyy o:na – vaikka sanan alussa esiintyy myös [u]- ja [ɔ]-ääntämystä:

obrigado [oβri'ɣaðu] (tai: [uβri'ɣaðu], [ɔβri'ɣaðu]) ('kiitos')

voltar [voɫ'tar] ('palata', esp. *volver*)

Myös painoton o jää erittäin usein ääntymättä samoin seurauksin kuin painoton e:

port**o** [port]

por**e**m [prɛ̃j]

Portugalinportugalille on tyypillistä, että [u] jää usein ääntymättä, ja seurauksena on useamman perättäisen konsonantin jonoja. Tämän äänteen ääntymättä jääminen on erityisen tavallista, kun sananloppuista [u]-äännettä edeltää soinniton klusiili ([k, p, t]). Tässä teoksessa merkitään näitä tapauksia symbolilla [u], vaikka tosiasiallinen äänneasu vaihtelee soinnittoman "loppuhenkosen" (aspiraation) ja ääntymättä jäämisen välillä. (Vrt. u.)

Brasilianportugalissa sen sijaan painoton o ääntyy u:na vain sanan lopussa, muulloin [o]:na, eikä jää ääntymättä.

obrigado [obri'gadu]

port**o** ['pohtu]

por**e**m [po'rɛ̃j]

Espanjassa on vain yksi e- ja o-äänne, kun taas portugalissa nämä vokaalit ääntyvät painollisina tapauksesta riippuen joko suppeana [o] tai avoimena [ɔ]. Suppeiden ja avoimien vokaalien olemassaolon tunnistaa puhutusta portugalien kielestä helposti, ero on hyvin selkeä. Ilmiö liittyy mm. siihen, että espanjassa painollinen e ja o ovat diftongoituneet (ks. jäljempänä). Joissakin tapauksissa äänne-ero erottaa merkitystäkin, esim.

almoço [aɫ'mosu], Br. [aw'mosu] (suppea o: 'lounas', esp. *almuerzo*)

almoço [aɫ'mõsu], Br. [aw'mõsu] (avoin o: 'syön lounasta', esp. *almuerzo*)

desprezo [diʃ'prezu], Br. [ɔʒis'prezu] (suppea e: 'halveksiminen', esp. *desprecio*)

desprezo [diʃ'prezu], Br. [ɔʒis'prezu] (avoin o: 'minä halveksin', esp. *desprecio*)

O-vartaloisilla substantiiveilla ja adjektiiveilla esiintyy myös vaihtelua painollisen vartalovokaalin laadun suhteen. Feminiinisukuisilla adjektiiveilla (a-päätteiset) on vartalovokaalina sekä yksikössä että monikossa [ɔ], mutta maskuliinimuotoisilla (o-päätteiset) yksikössä [o], monikossa [ɔ]. Myös substantiiveilla esiintyy vastaa-
vanlaista vaihtelua:

yksikkö	monikko
'satama', esp. <i>puerto</i> :	
po <u>r</u> to ['portu], Br. ['pohtu]	po <u>r</u> tos ['põrtuʃ], Br. ['põhtus]
'ovi', esp. <i>puerta</i> :	
po <u>r</u> ta ['põrtɐ] Br. ['põhta]	po <u>r</u> tas ['põrtɐʃ], Br. ['põhtas]
'kuuluisa' (maskuliini):	
famo <u>s</u> o [fɛ'mõzu], Br. [fa'mõzu]	famo <u>s</u> os [fɛ'mõzuʃ], Br. [fa'mõzus]
'kuuluisa' (feminiini):	
famo <u>s</u> a [fɛ'mõzɐ], Br. [fa'mõza]	famo <u>s</u> as [fɛ'mõzɐʃ], Br. [fa'mõzas]

Substantiivien kohdalla edellä esitetty äännevaihtelu ei ole kuitenkaan ehdoton, vaan osa maskuliinisista o-vartaloisista substantiiveista säilyttää [o]-ääntämyksen vartalossaan myös monikossa. Luettelo kumpaakin tyyppiä edustavista substantiiveista löytyy esim. teoksesta Kempas & Bartens (2011: 26–27).

OU:

Vokaaliyhdistelmä *ou* ääntyy suurimmassa osassa portugalinkielistä maailmaa [o]:na eikä diftongina:

touro ['toru] ('härkä', esp. *toro*)

outro ['otru] ('toinen, muu', esp. *otro*)

Diftongiääntämystä [ow] tavataan edelleen Portugalin pohjoismurteissa, mutta [o]-ääntämys on portugalintalialin kansallisen normin mukainen.

2.7.2 Konsonantit

B, D, G:

Espanjassa vokaalienväliset (sekä konsonantteja edeltävät ja muiden kuin m:n/n:n jälkeen esiintyvät) b, d ja g ääntyvät pehmeinä approksimantteina esim.:

nada [ð] ('ei mitään'), **abrir** [β] ('avata'), **lago** [ɣ] ('järvi')

Portugalintalialissa tämä ääntymistapa ei ole niin ehdoton, vaan nämä konsonantit voivat ääntyä toisinaan myös klusiileina [b, d, g], vaikka espanjan kaltainen, pehmeä ääntyminen onkin nykyisin tavallisin. Tämän teoksen ääntämisohjeissa esitetään yksinkertaisuuden vuoksi vain approksimanttiääntämys, mutta tämä ei siis tarkoita, ettei myös klusiiliääntämystä esiintyisi. Brasiliantalialissa ei sen sijaan pehmeää ääntymistä esiinny lainkaan, ja b, d, g ääntyvät aina klusiileina, kuten suomen sanoissa *baari*, *sade* ja *geologi*.

Portugali: **nada** ['naðɐ], ['nadɐ]; **abrir** [ɐ'βɾiɾ], [ɐ'bɾiɾ]; **lago** ['laɣu], ['lagu]

Brasilia: **nada** ['nada]; **abrir** [a'bɾi]; **lago** ['lagu]

Brasilianportugalille on tyypillistä *-de* ja *-di-* yhdistelmien ääntyminen [dʒi]:

verdade [vex'daɖʒi] ('totuus', esp. *verdad*)

dinheiro [dʒi'nejru] ('raha', esp. *dinero*)

G ei äänny portugalissa i:n ja e:n edellä voimakkaana h-äänteenä [x] vaan soinnillisenä "suhu-s:nä" [ʒ]:

gente ['ʒẽ'ti], Br. ['ʒẽ'tʃi] ('ihmiset')

girar [ʒi'rar], Br. [ʒi'ra] ('kääntyä')

C:

C äänny i:n ja e:n edellä [s], kuten amerikan espanjassa (*seseo*). Espanjan espanjalle tyypillistä interdentaalista frikatiivia [θ] (*cinco*, engl. *thing*) ei portugalissa esiinny.

Ç:

Kirjain ç äänny [s]:

faço ['fasu] ('minä teen', esp. *hago*)

começar [kumi'sar], Br. [kome'sa] ('alkaa', esp. *comenzar*)

CH:

Yhdistelmä *ch* ei äänny affrikaattana [tʃ] kuten espanjassa (*mucho*), vaan "suhu-s:nä" [ʃ], kuten engl. sanassa *ship*:

choro ['ʃoru] (choro, brasilialainen musiikkityyli)

chamar [ʃe'mar], Br. [ʃa'ma] ('kutsua', esp. *llamar*)

J:

J ei äänny portugalissa voimakkaana h-äänteenä [x] vaan soinnillisena "suhu-s:nä" [ʒ] (vrt. g:n ääntyminen i:n ja e:n edellä):

janela [ʒe'nɛɫɐ], Br. [ʒa'nɛɫa] ('ovi')

João [ʒwẽw]

L:

Portugalin l-äänne poikkeaa espanjasta ja suomesta siten, että sanan ja tavun lopussa se ääntyy portugalinportugalissa tummana, kuten englannin l sanassa *well* [t], brasilianportugalissa [w]:

natal [nɐ'tat], Br. [na'taw] ('joulu'),

normalmente [nɔɾma'tmẽ'ti], Br. [nɔɾmaw'mẽ'tʃi]

voltar [vɔ'tar], Br. [vɔw'ta] ('palata', esp. *volver*)

LH:

Yhdistelmä *lh* vastaa espanjan yhdistelmää *ll* (*calle*) silloin, kun viimeksi mainittu ääntyy liudentuneena l-äänteenä [ɫ]:

mulher [mu'λɛr], Br. [mu'λɛh]⁸ ('nainen', esp. *mujer*)

velho ['vɛλu] ('vanha', esp. *viejo*)

NH:

Yhdistelmä *nh* vastaa espanjan ñ-konsonanttia (liudentunut n):

amanhã [ame'ɲɛ] ('huomenna', esp. *mañana*)

sonho ['soɲu] ('näen unta', esp. *sueño*)

R:

Portugalin r-äänne eroaa osittain espanjan vastaavasta äänneestä ääntymispaikan ja -tavan suhteen. Silloin kun r esiintyy espanjassa monitäryisenä, voimakkaana etu-r:nä – sanan alussa (a), kun r esiintyy kahtena kirjoituksessa (b) sekä n:n ja l:n jälkeen (c) – portugalinportugalissa monitäryinen ääntyminen [ɾ] tapahtuu suun takaosassa, niin että kitakieleke värisee (vrt. saksan sana *Reise*). On kuitenkin todettava, että Portugalissa on voimakkaasti yleistymässä soinniton, uvulaarinen frikatiiviääntämys näissä tapauksissa ([ʎɛ], [kaxu], vrt. alla).

⁸ Brasilian portugalissa [λ] korvautuu lisääntyvässä määrin j-äänteellä kuten espanjassa (*yeísmo*): [mu'jɛh].

Brasilianportugalissa tavallisin ääntymistapa näissä tapauksissa on puolestaan frikatiivinen (hankausääänne), joka toisilla puhujilla muistuttaa suomen h:ta [h] ja toisilla [x]- tai [χ]-äännettä. Tämä äänne ääntyy myös pitkänä ([h:], [x:]). Tässä esityksessä käytämme systemaattisuuden vuoksi symbolia [h], vaikka toisilla puhujilla ääntymistapa olisikin lähempänä äänneitä [x] ja [χ].

a. **rua** [ˈɾuɐ], Br. [ˈxuɐ] (‘katu’, esp. *rúa*)

ruim [ɾwĩ], Br. [hwĩ] (‘huono’)

b. **carro** [ˈkaɾu], Br. [ˈkahu] (‘auto’)

bairro [ˈbajɾu], Br. [ˈbajhu] (‘kortteli’, esp. *barrio*)

c. **melro** [ˈmɛɾu], Br. [ˈmɛwɥu] (‘mustarastas’, esp. *mirlo*)

honra [ˈɔ̃ɾɐ], Br. [ˈɔ̃˞ha], (‘kunnia’)

Brasilianportugalissa portugalinportugalista poiketen sama ääntymistapa ulottuu edellisten tapausten lisäksi myös tavunloppuiseen r-äänteeseen:

mar [mah] (‘meri’)

forte [ˈfɔɦtʃi] (‘voimakas’, esp. *fuerte*)

regular [heguˈlah] (‘säännöllinen’)

Brasilianportugalissa infinitiivimuodon sananloppuinen *-r* jää usein ääntymättä (falar [faˈla]), paitsi jos sitä seuraa vokaalialkuinen sana (esim. *ir embora* [iɾɐ̃mˈbɔɾa] ‘lähteä pois’). –Tämän teoksen ääntämisen esityksessä jätetään sananloppuinen r [h] pois muista kuin yksitavuisista infinitiiveistä (*ir, ser* jne.).

S:

Suomenkielisille espanjaa opiskelleelle vaikeuksia saattavat tuottaa neljä erilaista s-äännettä, jotka ovat:

a. soinniton s [s], kuten espanjassa, mutta etinen kuten amerikanesperan-
jassa:

cinco [ˈsĩŋku] ('viisi')

posso [ˈpõsu] ('minä voin', esp. *puedo*)

b. soinnillinen s [z] (kuten saksan *sieben*):

casa [ˈkazɐ], Br. [ˈkaza] ('talo')

fazer [fɐˈzɛr], Br. [fɐˈzɛ] ('tehdä', esp. *hacer*)

c. soinniton "suhu-s" [ʃ] (kuten sanassa *shakkī*):

acho [ˈaʃu] ('löydän')

festa [ˈfɛʃtɐ], (MUTTA: Br. [ˈfɛsta], ks. jäljempänä) ('juhla', esp. *fiesta*)

HUOM! Rio de Janeirossa puhuttavassa brasilianportugalissa s ääntyy samalla tavoin kuin portugaliportugalissa (ks. taulukko 1).

d. soinnillinen "suhu-s" [ʒ] (kuten ranskan sanassa *jour*):

janela [ʒɐˈnɛlɐ], Br. [ʒɐˈnɛla] ('ikkuna')

mesmo [ˈmɛʒmu] (MUTTA: Br. [ˈmɛzmu], ks. jäljempänä) ('sama', esp. *mismo*) Vrt. myös Rio de Janeiron ääntämys (taulukko 1).

Portugaliportugalissa tavun- ja sananloppuinen ja s ääntyy "suhu-s:nä" ([ʃ] *shakkī*):

restaurantes [ʁɛʃˈtawˈrɐ̃ˈtɛʃ] ('ravintoloita'), **mais** [majʃ] ('enemmän')

Soinnillisten konsonanttien edessä [ʃ] soinnillistuu (> [ʒ]):

mesmo [ˈmɛʒmu] ('sama')

às vezes [aʒˈvezɪʃ] ('toisinaan')

Tämä ääntämys koskee portugalinportugalin lisäksi myös brasilianportugalia *Rio de Janeiron* osalta. Muilla alueilla s ei edellä mainituissa asemissa sen sijaan saa brasilianportugalissa ”suhääntämystä” (ʃ / ʒ), vaan vaihtelu tapahtuu soinnittoman [s] ja soinnillisen s:n [z] välillä seuraavassa taulukossa esitettävällä tavalla.

Kun sananloppuista s-konsonanttia seuraa vokaali, ”suhääntämys” purkautuu, ja s (ja z) ääntyy kaikissa portugalin varianteissa soinnillisena s:nä [z]:

mais água [maj'zaɣwɐ], Br. [maj'zagwa] ('lisää vettä', esp. *más agua*)

um rapaz alto [ũrɐ'pa'zaʔtu], Br. [ũha'pa'zawtu] ('pitkä poika')

Seuraavassa taulukossa esitetään sanan- ja tavunloppuisen s:n ääntyminen eri äänneympäristöissä kielen päävarianteissa.

TAULUKKO 1. Portugalin sanan- ja tavunloppuisen s:n ääntyminen eri äänneympäristöissä kielen päävarianteissa.

Äänneympäristö	Esimerkki	Portugalin portugali	Brasilian portugali: Rio de Janeiro	Brasilian portugali: Muut alueet
Sanan lopussa, ennen taukoa	homens	[ˈomɐ̃j̃]	[ˈomɛ̃j̃]	[ˈomɛ̃js]
Ennen soinnitonta konsonanttia	festa os tios	[ˈfɛʃtɐ] [uʃˈtiw̃]	[ˈfɛʃta] [uʃˈtʃiw̃]	[ˈfɛsta] [usˈtʃiws]
Ennen soinnillista konsonanttia	mesmo os bolos	[ˈmɛzmu] [uʒˈboluʃ]	[ˈmɛzmu] [uʒˈboluʃ]	[ˈmɛzmu] [uzˈbolus]
Sanan lopussa, ennen vokaalia	os amigos dez amigos	[uzɐˈmiɣuʃ] [dezɐˈmiɣuʃ]	[uzɐˈmiguʃ] [dezɐˈmiguʃ]	[uzɐˈmigus] [dezɐˈmigus]

T:

Brasilianportugalissa yhdistelmät (-)ti- ja -te ääntyvät tavallisesti [tʃi]:

Tijuca [tʃiˈzuka]

noite [ˈnojʃi] ('yö', esp. *noche*)

Edellä esitettyä palatalisaatiota ei esiinny kaikissa brasilianportugalin varianteissa, mutta se on kuitenkin yleisin ääntymistapa.

V:

Suomenkielisen opiskelijan näkökulmasta portugalissa on yksi äänne, jonka kohdalla se osoittautuu espanjaa helpommaksi. Kyse on konsonantin v ääntymisestä, joka ei ole espanjan tapaan fuusioitunut b:n kanssa eikä siten vaihtelee ääntämystään äänneympäristöstään riippuen⁹. Tämä sen sijaan tapahtuu b-konsonantin kohdalla (ks. yllä). Näin ollen seuraavissa sanoissa v ääntyy kuten suomen kielessä:

uva [ˈuve], Br. [ˈuva] ('viinirypäle')

cavalo [keˈvalu], Br. [kaˈvalu] ('hevonen', esp. *caballo*),

vale [ˈvali], Br. [ˈvali] ('laakso', esp. *valle*)

X:

X-kirjaimella on useita ääntymistapoja portugalissa.

Sanan alussa x ääntyy [ʃ]:

xarope [ʃeˈrɔpi], Br. [ʃaˈrɔpi] ('lääkesiirappi', esp. *jarabe*)

xampu [ʃɐ̃ˈm̃pu] (Br. 'shampoo', esp. *champú*)¹⁰

⁹ Pohjois-Portugalin murteissa esiintyy toisaalta b:n ja v:n yhteensulautumista ([b] tai [β]) samaan tapaan kuin espanjassa.

¹⁰ Portugalin portugalissa kirjoitusasu on *champô* [ʃɐ̃ˈpɔ].

Sanan sisällä, vokaalien välissä sekä ennen konsonantteja ja niiden jälkeen x ään-
tyy tavallisesti [ʃ]:

fai**x**a [ˈfɛjʃɐ], Br. [ˈfajʃa] (‘ajokaista’)

en**x**ada [ɛˈʃaðɐ], Br. [ɛˈʃada] (‘kuokka’, esp. *azada*)

Vokaalien välissä ja sanan lopussa x ääntyy [ks] eräissä sivistyssanoissa kuten:

crucifi**x**o [krusiˈfiksʊ], [krusiˈfiksʊ], Br. [krusiˈfiksʊ] (‘krusifiksi’)

flex**ã**o [flɛkˈsɐw̃] (‘taivutus’, esp. *flexión*)

tór**x** [ˈtɔraks] (‘rintakehä’)

córt**x** [ˈkɔrtɛks], Br. [ˈkɔhtɛks] (‘aivokuori’)

Eräissä aivan tavallisissa sanoissa x ääntyy myös [s]:

aux**í**lio [awˈsilju] (‘apu’)

pró**x**imo [ˈpɾɔsimu] (‘seuraava’)

trou**x**e [ˈtɾosi], Br. [ˈtɾosi] (‘toin’, esp. *traje*)

Kuten e-kirjainta käsiteltäessä jo mainittiin, *ex-* + konsonatti -alkuiset sanat: *ex-* =
[ɛjʃ] (Br. [ɛjs]) ja soinnillisen konsonantin edellä [ɛjʒ] (Br. [ɛjz]):

ex-presidente [ɛjʃpriziˈðɛ̃ˈti], Br. [ɛjʃpreziˈdɛ̃ˈʃi], Rio de J:

[ɛjʃpreziˈdɛ̃ˈʃi] (‘entinen presidentti’)

ex-ministro [ɛjʒmiˈniʃtru], Br. [ɛjzmiˈnistrʊ], Rio de J: [ɛjʒmiˈniʃtru] (‘entinen
ministeri’)

Jos ex-alkutavua *seuraa vokaali*, x äänny [z]:

exame [i'zəmi] ('tentti', esp. *examen*)

exemplo [i'zɛmplu] ('esimerkki')

2.7.3 Sanojen painotus

1. Mikäli sana päättyy muuhun vokaaliin kuin u tai i tai konsonantteihin s ja m (pääteissä *-am*, *-em*¹¹) paino on portugalissa toiseksi viimeisellä tavulla:

gato [ˈgatu] ('kissa')

zangado [zɐ̃ˈgaðu], Br. [zɛ̃ˈgaðu] ('vihainen')

homens [ˈomɛ̃j], Br. [ˈomɛ̃js] ('miehiä', esp. *hombres*)

falam [ˈfalɐ̃w] ('he puhuvat', esp. *hablan*)

escrevem [ˈskɾevɛ̃j], Br. [ˈskɾevɛ̃j] ('he kirjoittavat', esp. *escriben*)

Tämä sääntö vastaa oleellisin osin espanjan painotussääntöjä. On huomattava, että espanjassa sana ei voi koskaan päättyä painottomaan i- tai u-vokaaliin.

Muissa tapauksissa paino on viimeisellä tavulla:

escrit**or** [ʃkɾiˈtor], Br. [iskɾiˈtor] ('kirjailija')

hospit**al** [ospɨˈtal] ([ospɨˈtal], [uɔpiˈtal]), Br. [ospɨˈtaw] ('sairaala')

rap**az** [ɾɐˈpajs], Br. [xaˈpajs] ('poika')

caj**u** [kaˈzu] ('cashew-pähkinä')¹²

qui**vi** [kiˈvi] ('kiivi-hedelmä')

¹¹ Pääte *-im* sen sijaan on painollinen: *assim* [ɐˈsɨ], Br. [aˈsɨ] 'niin', *enfim* [ɛ̃ˈfɨ], Br. ja Pohjois-Portugali [ɛ̃ˈfɨ] 'lopulta'

¹² Huomaa painottoman a:n ääntyminen poikkeuksellisesti [a]:na.

Mikäli painotus poikkeaa edellä esitetystä perussäännöstä, se osoitetaan oikeinkirjoituksessa aksentilla:

avó [ɐ'vɔ], Br. [a'vɔ] ('isoäiti', esp. *abuela*)

câmara ['kɛmɛrɛ], Br. ['kɛmara] ('kamari, kamera', esp. *cámara*)

próximo ['prɔsimu] ('seuraava')

você [vɔ'se] ('sinä')

Edellä mainitut aksentit, jotka e- ja o-vokaalien kohdalla liittyvät eroihin äänteiden laadussakin (suppea vs. avoin, ks. kappale 2.7.1), osoittavat siis samalla myös sanapainon paikan. *Poikkeuksena* tähän sääntöön on a-kirjaimen päällä esiintyvä, kahden a-kirjaimesta muodostuvan pikkusanan (prepositio *a* + määräinen artikkeli *a*) yhdistymistä kuvaava laskeva aksentti (à) joka ei ilmaise painoa, esim. àquilo [a'kilu], joka on yhdistelmä *a*-prepositiosta ja *aquilo*-pronominista ('se').

Nousevalla aksentilla merkitään avointa e:tä ([ɛ]) ja o:ta ([ɔ]):

avó [ɐ'vɔ], Br. [a'vɔ] ('isoäiti', esp. *abuela*)

só [sɔ] ('vain', esp. *solo*)

sé [sɛ] ('tuomiokirkko')

até [ɐ'tɛ], Br. [a'tɛ] (prep. 'asti', esp. *hasta*)

Sirkumfleksillä merkitään puolestaan suppeaa e:tä ([ɛ]) ja o:ta ([ɔ]):

avô [ɐ'vɔ], Br. [a'vɔ] ('isoisä', esp. *abuelo*)

pôr [pɔr], Br. [pɔh] ('panna', esp. *poner*)

você [vɔ'se] ('sinä')

pêlo ['pelu] ('karva', esp. *peló*)

– Uusimpien oikeinkirjoitussääntöjen mukaan sirkumfleksi jätetään tästä sanasta pois (> *peló*).

A:n yläpuolella oleva sirkumfleksi osoittaa painon lisäksi samalla, että kyseinen a ääntyy keskivokaalina [ɐ], koska tämä ääntämys on mahdollinen vain m:n ja n:n edellä:

câmara ['kɛmɛrɐ], Br. ['kɛmara] ('kamari, kamera', esp. *cámara*)

pântano ['pɛ̃ˈtɛnu], Br. ['pɛ̃ˈtanu] ('suo', esp. *pântano*)

Muita esimerkkejä siitä, kuinka aksentti (nasaalivokaaleja ilmaiseva *til*, esp. *tilde*) osoittaa äänneen laadun lisäksi samalla myös painon paikan:

ação [a'sɛ̃w] ('teko', esp. *acción*)

maçã [mɛ'sɛ̃], Br. [ma'sɛ̃] ('omena', esp. *manzana*)

partirão [pɛrti'rɛ̃w], Br. [pah'tʃi'rɛ̃w] ('he lähtevät', esp. *partirán*)

(vrt. partiram [pɛr'tirɛ̃w], Br. [pah'tʃirɛ̃w] ['he lähtivät', esp. *partieron*])

3 YLEISIÄ MUOTO-OPILLISIA EROJA KIELTEN VÄLILLÄ

Espanjan ja portugalin välillä on sanojen välillä tiettyjä muoto-opillisia eroja, joiden tiedostaminen auttaa portugalin sanojen oppimisessa.

Portugalille tyypillinen kielihistoriallinen piirre on vokaalienvälisen n-konsonantin kato tapauksissa, joissa se on säilynyt espanjassa. Tämän seurauksena portugalin vastaavat sanat ovat espanjan sanoja lyhyempiä. Näin ollen esim. seuraavat sanat eroavat kielten välillä:

espanja	portugali
general	geral [ʒi'rat], Br. [ʒe'raw] ('yleinen')
luna	lua ['luæ], Br. ['lua] ('kuu')
buena	boa ['boæ], Br. ['boa] ('hyvä')
personapessoa	[pi'soæ], Br. [pe'soa] ('henkilö')
corona	coroa ['kuroæ], Br. [ko'roa] ('kruunu')
tener	ter [teɾ], Br. [teh] ('omistaa')

Vastaavanlainen kato koskee myös vokaalienvälistä l-konsonanttia:

espanja	portugali
pueblo	povo ['povu] ('kansa')
palacio	paço ['pasu] ('palatsi')
cielo	céu [sew] ('taivas')
malo	mau [maw] ('paha')
voluntad	vontade [võ ⁿ 'taði], Br. [võ ⁿ 'tađzi] ('tahto')
volar	voar [vwar], Br. [vwa] ('lentää')
salir	sair [sɛ'ir], Br. [sa'i] ('lähteä')

Edellä esitetyn n:n täydellisen kadon ohella tämä äänne on useissa sanoissa muuttunut osaksi nasaalista diftongia [ẽw̃]:

espanja	portugali
mano	mã o [mẽw̃] ('käsi')
avi ón	aviã o [ɐ'vjẽw̃], Br. [a'vjẽw̃] ('lentokone')
son	sã o [sẽw̃] ('he ovat')
pan	pã o [pẽw̃] ('leipä')

Sen sijaan espanjan vokaalienvälisen ñ-konsonantin vastine (niissä tapauksissa, joissa tämä polveutuu latinan kaksoiskonsonantista -nn-) on n, joka on liudentumaton, eli ääntyy kuten suomen n:

espanja	portugali
a ño	an o ['ɛnu] ('vuosi')
peque ño	pequen o [pɛ'kenu], Br. [pe'kenu] ('pieni')
pa ño	pan o ['pɛnu] ('liina')
ca ña	can a ['kɛnɐ], Br. ['kɛna] ('ruoko')
caba ña	caban a [kɐ'βɛnɐ], Br. [ka'bɛna] ('mökki')

Joskus taas tämä ero on päinvastainen:

espanja	portugali
vin o	vin ho ['viɲu] ('viini')
camino	cam inho [kɐ'miɲu], Br. [ka'miɲu] ('tie')

Siinä missä espanjassa on -ll-, portugalissa on vain yksi l, joka on liudentumaton:

espanja	portugali
castell o	castel o [kɛʎ'tɛlu], Br. [kas'tɛlu] ('linna')

bello	belo ['belu] ('kaunis')
valle	vale ['vali], Br. ['vali] ('laakso')
caballo	cavalo [kə'valu], Br. [ka'valu] ('hevonen')
cabello	cabelo [kə'βelu], Br. [ka'belu] ('hius')

Espanjassa painolliset o ja e ovat diftongoituneet, mutta tätä ei ole tapahtunut portugalissa:

espanja	portugali
puerta	porta ['pɔrtə], Br. ['pɔhta] ('ovi')
siete	sete ['seti], Br. ['setʃi] ('seitsemän')
miel	mel ['mɛʃ], Br. ['mɛw] ('hunaja')
nuevo	novo ['novu] ('uusi')
puerco	porco ['pɔrku], Br. ['pɔhku] ('sika')
nieve	neve ['nevɨ], Br. ['nevi] ('lumi')

Espanjan sananalkuinen *ll-* on portugalissa *ch-* ([ʃ], *shakkil*):

espanja	portugali
llamar	chamar [ʃe'mar], Br. [ʃa'ma] ('kutsua')
llegar	chegar [ʃi'ɣar], Br. [ʃe'ga] ('saapua')
lleno	cheio [ʃeju], Br. [ʃeju] ('täysi')
llorar	chorar [ʃu'rar], Br. [ʃo'ra] ('itkeä')

Espanjan konsonanttiihdistelmien *cl*, *pl*, *bl* ja *gl* l-komponentti korvautuu portugalissa r:llä:

espanja	portugali
clavo	cravo ['kravu] ('naula', 'neilikka')
placer	prazer [pre'zer], Br. [pra'zeh] ('ilo')

playa	praia ['prajɐ], Br. ['praja] ('uimaranta')
regla	regra ['ɾɛɣɾɐ], Br. ['hɛgra] ('säätö')
obligar	obrigar [ɔβɾi'ɣar], Br. [ɔbɾi'ga] ('pakottaa')
blanco	branco ['brɐ̃'ku] ('valkoinen')
plato	prato ['pratu] ('lautanen', 'ruokalaji')

Ne espanjan h-alkuiset sanat, jotka polveutuvat latinan *f*-alkuisista sanoista, ovat säilyneet *f*-alkuisina portugallissa (kuten myös mm. ranskassa ja italiassa).

espanja	portugali
hierro	ferro ['fɛɾu], Br. ['fɛhu] ('rauta')
hacer	fazer ['fɛ'zer], Br. [fa'ze] ('tehdä')
harina	farinha [fɛ'ɾinjɐ], Br. [fa'ɾinja] ('jauhot')
hembra	fêmea ['fɛmjɐ], Br. ['fɛmja] ('naaras')
horno	forno ['fɔɾnu], Br. ['fohnu] ('uuni')
hijo	filho ['fiɫu] ('[jnkn] poika')

Espanjan vokaalienvälistä yhdistelmää *ch* vastaa portugallissa t:hen päättyvä diftongi:

espanja	portugali
mucho	muito ['mũjtu], Br. ['mũjtu] ('paljon')
ocho	oito ['ojtu], Br. ['ojtu] ('kahdeksan')
leche	leite ['lɛjtɨ], Br. ['lɛjtʃi] ('maito')
hecho	feito ['fɛjtu], Br. ['fɛjtu] ('tehty')
pecho	peito ['pɛjtu], Br. ['pɛjtu] ('rinta')

Portugalille on tyypillistä diftongien esiintyminen myös sellaisissa tapauksissa, joissa espanjassa on diftongoitumaton vokaali:

espanja	portugali
primero	primeiro [pri'mejru], Br. [pri'mejru] ('ensimmäinen')
panadero	padeiro [pa'dejru], Br. [pa'dejru] ('leipuri')
cosa	coisa ['kojzɐ], Br. ['kojza] ('asia')
otoño	outuno [o'tunu] ('syksy')
(diftongi vain kirjoituksessa, ou ääntyy suppeana o:na [o])	
febrero	fevereiro [fi'vɛ'rejru], Br. [feve'rejru] ('helmikuu')
toro	touro ['toru] ('härkä')
poco	pouco ['poku], Br. ['poku] ¹³ ('vain vähän')
([o], ks. yllä)	

Espanjan *j*:n vastineina portugalissa esiintyvät *lh* (liudentunut l [χ]) sekä *x* (ääntyy [ʃ]):

espanja	portugali
mujer	mulher [mu'χɛr], Br. [mu'χɛh] ('nainen')
ojo	olho ['oχu] ('silmä')
ajo	alho ['aχu] ('valkosipuli')
bajo	baixo ['baχu], Br. ['bajχu] ('matala')
dejar	deixar [dɛj'ʃar], Br. [dɛj'ʃa] ('jättää')
hoja	folha ['foχɐ], Br. ['foχa] ('lehti')

Espanjan *-je*-loppuisilla substantiiveilla on portugalissa päätte *-gem* [ʒɛj] (Br. [ʒɛj]):

espanja	portugali
viaje	viagem ['vjaʒɛj], Br. ['vjaʒɛj] ('matka')
paisaje	paisagem [paj'zaʒɛj], Br. [paj'zaʒɛj] ('maisema')

¹³ Portugalin pohjoismurteissa ou ääntyy kuitenkin diftongina [ow].

Espanjan *-ón-*, *-ión-* ja *-ción-*päätteitä vastaa portugalisissa *-ão* ja *-çã*o / *-ssã*o (dif-
tongi *ão* ääntyy nasaalisena *au*-äänteenä [ɐw̃]):

espanja	portugali
balón	balão [bɐ'lɐw̃], Br. [ba'lɐw̃] ('pallo')
razón	razão [ɾɐ'zɐw̃], Br. [ha'zɐw̃] ('syy')
nación	nação [nɐ'sɐw̃], Br. [na'sɐw̃] ('kansakunta')
acción	ação [a'sɐw̃] ('toiminta')
avión	avião [ɐ'vjɐw̃], Br. [a'vjɐw̃] ('lentokone')
estación	estação [ʃtɐ'sɐw̃], Br. [ista'sɐw̃] ('asema')

Espanjan substantiivien *-ad-* ja *-ud-*päätteet saavat portugalisissa peräänsä *e:n*
(joka portugalintuokalisissa jää ääntymättä):

espanja	portugali
ciudad	cidade [si'ðaði], Br. [si'daðʒi] ('kaupunki')
edad	idade [i'ðaði], Br. [i'daðʒi] ('ikä')
verdad	verdade [vir'ðaði], Br. [veh'daðʒi] ('totuus')
actitud	atitude [ɐti'tuði], Br. [aʃi'tuʒi] ('asenne')
virtud	virtude [vir'tuði], Br. [vih'tuʒi] ('hyve')

Espanjan adjektiivien *-ble-*päätettä vastaa portugalisissa *-el* (mon. *-eis*):

espanja	portugali
posible	possível [pu'sivɛɫ], Br. [po'sivew] ('mahdollinen')
razonable	razoável [ɾɐ'zwavɛɫ], Br. [haz'wavew] ('järkevä')
probables	prováveis [pru'vavɛjʃ], Br. [pro'vavejs] ('todennäköisiä')

Espanjan diminutiivipäätteitä *-(c)ito/-(c)ita*, *-(c)illo/- (c)illa* vastaa portugalissa useimmiten *-inho/-inha* ja *-zinho/-zinha*:

espanja	portugali
cosita	cois inha [koj'ziɲə], Br. [koj'ziɲa] ('pikkuasia')
rapidito	rapid inho [ɾapi'diɲu], Br. [ɾapi'ɕiɲu] ('nopeasti')

Seuraavassa *-zinho*-päätteisiä diminutiivimuotoja; huom. monikkotaivutuksen säilyminen ensimmäisessä ja viimeisessä esimerkissä:

cãez**inhos** [kɛj'ziɲuʃ], Br. [kɛj'ziɲus] (esp. perritos, 'pikkukoiria')

facaz**ita** [fakə'zite], Br. [fakə'zita] (esp. navajita, 'pieni veitsi')

febrez**ita** [feβri'zite], Br. [feβri'zita] (esp. fiebrecita, 'pieni kuume')

ladrõe**zinhos** [lɔðrõj'ziɲuʃ], Br. [lɔðrõj'ziɲus] (esp. ladroncitos, 'pikku varkaita')

4 ARTIKKELIT JA SUBSTANTIIVIT

Artikkeleita käytetään portugalissa samalla tavalla kuin espanjassa, eli siinä on sekä epämääräinen että määräinen artikkeli molemmille suville (maskuliini ja feminiini). Muodot ovat seuraavat:

Epämääräinen:

espanja portugali

un hombre **um** homem [ũ'õmẽj], Br. [ũ'õmẽj] ('mies', 'ihminen')

una mujer **uma** mulher [umõmu'ker], Br. [umamu'keh] ('nainen')

Määräinen:

espanja portugali

el hombre **o** homem [u'õmẽj], Br. [u'õmẽj]

la mujer **a** mulher [õmu'ker], Br. [amu'keh]

los hombres **os** homens [uz'õmẽj], Br. [uz'õmẽjs] ('miehet')

las mujeres **as** mulheres [ẽzmu'keris], Br. [azmu'keris] ('naiset')

Sen sijaan prepositio + artikkeli -yhdistelmiä on portugalissa selvästi enemmän kuin espanjassa, jossa ne rajoittuvat kahteen (*a + el > al; de + el > del*).

Epämääräiseen artikkeliin (*um, uma*) voi yhdistyä vain kaksi prepositiota (*de* ja *em*):

dum homem [dũ'õmẽj], Br. [dũ'õmẽj] de un hombre

('[erään] miehen')

duma mulher [dumõmu'ker], Br. [dumamu'keh] de una mujer

('[erään] naisen')

Preposition *de* ja epämääräisen artikkelin yhteensulautunut muoto on kuitenkin harvinaistumassa ja korvautuu yhä useammin erilleen kirjoitetuilla sanoilla (*de um homem, de uma mulher*). Sen sijaan preposition *em* ja epämääräisen artikkelin yhteensulautunut muoto on vallitseva portugaliantugalissa sekä puhutussa että kirjoitetussa kielessä, kun taas brasiliantugalissa nämä esiintyvät tavallisin erikseen.

num carro [nũ'karu], Br. [nũ'kahu]	en un coche (carro) (‘eräässä] autossa’)
numa praia [nume'praje], Br. [numa'praja]	en una playa (‘eräällä] rannalla’)

Sen sijaan määräiseen artikkeliin (*o, os, a, as*) yhdistyviä prepositioita on neljä (*de, a, em* [äj], Br. [ěj] ja *por* [pur]). Seuraavassa havainnollistetaan monikollisten muotojen ääntymistä substantiivin ensimmäisen äänteen mukaan (vrt. taulukko 1), järjestyksessä a) vokaali, b) soinniton konsonantti, c) soinnillinen konsonantti.

<u>de + o → do</u> [du]	<u>de + os → dos</u> [duʃ], Br. [dus]
do homem [du'omẽj], Br. [du'omẽj] (‘del hombre’; ‘miehen’ ¹⁴)	dos homens [du'zomẽjʃ], Br. [du'zomẽjʃs] (‘de los hombres’; ‘miesten’)
dos casos [du'kazuʃ], Br. [dus'kazuʃ] (‘de los casos’, ‘tapausten’)	

¹⁴ Prepositiolla *de* ja muillakin tässä esiteltävillä artikkeleihin yhdistyvillä prepositioilla on muitakin merkityksiä, joista käytännön syistä annetaan vain yksi.

dos livros

[duz'livruʃ], Br. [duz'livrus]

('de los libros', 'kirjojen')

de + a → da [dɐ], Br. [da]

da universidade

[dɐunivɨrsi'ðaði]

Br. [daunivehsi'daʒi]

('de la universidade';

'yliopiston')

de + as → das [dɐʃ], Br. [das]

das universidades

[dɐzunivɨrsi'ðaðiʃ]

[dazunivehsi'daʒis]

('de las universidades';

'yliopistojen')

das camas

[dɐʃ'kɐmɐʃ], Br. [das'kɐmas]

('de las camas'; 'vuoteiden')

das mulheres

[dɐʒmu'ʎɛɾiʃ], Br. [dazmu'ʎɛris]

('de las mujeres'; 'naisten')

a + o → ao [aw]

ao homem

[aw'ɔmɐ̃j], Br. [aw'ɔmɛ̃j]

('al hombre', 'miehelle')

a + os → aos [awʃ], Br. [aws]

aos homens

[aw'zɔmɐ̃jʃ], Br. [aw'zɔmɛ̃jʃs]

('a los hombres'; 'miehille')

aos casos

[awʃ'kazuʃ], Br. [aws'kazus]

('a los casos'; 'tapauksille')

	aos livros [awɔ'livruʃ], Br. [awz'livrus] (‘a los livros’; ‘kirjoille’)
<u>a + a → à [a]</u>	<u>a + as → às [a]</u>
à universidade [aunivɨrsi'ðaði] Br. [aunivehsi'daʒi] (‘a la universidad’; ‘yliopistolle’)	às universidades [azunivɨrsi'ðaðiʃ] [azunivehsi'daʒis] (‘a las universidades’; ‘yliopistolle’)
	às camas [aʃ'kɐmɐʃ], Br. [as'kɐmas] (‘a las camas’; ‘vuoteille’)
	às mulheres [azmu'ʎɛɾiʃ], Br. [azmu'ʎɛris] (‘a las mujeres’; ‘naisille’)
<u>em + o → no [nu]</u>	<u>em + os → nos [nuʃ] Br. [nus]</u>
no hotel [nuo'tɛʃ] Br. [nuo'tɛw] (‘en el hotel’; ‘hotellissa’)	nos hotéis [nuzɔ'tɛjʃ] Br. [nuzɔ'tɛjs] (‘en los hoteles’; ‘hotelleissa’)
	nos carros [nuʃ'karuʃ], Br. [nus'kahus] (‘en los carros’; ‘autoissa’)
	nos livros [nuɔ'livruʃ], Br. [nuz'livrus] (‘en los libros’; ‘kirjoissa’)
<u>em + a → na [nɐ]</u>	<u>em + as → na [nɐʃ]</u>

na universidade

[nɛunivɪrsi'ðaði]

Br. [naunivehsi'daɕʒi]

('en la universidad';
'yliopistossa')**nas** universidades

[nɛzunivɪrsi'ðaðiʃ]

[nazunivehsi'daɕʒis]

('en las universidades';
'yliopistoissa')

nas praias

[nɛʃ'prajɐʃ], Br. [nas'prajas]

('en las playas'; 'uimarannoilla')

nas mulheres

[nɛzmu'ʎerɪʃ], Br. [nazmu'ʎeris]

('en las mujeres'; 'naisissa')

por + o → pelo [pelu]**pelo** homem

[pelu'ɔmɛ̃ʒ], Br. [pelu'ɔmɛ̃ʒ]

('por el hombre';
'miehen takia')por + os → pelos [pelu(ɨ) Br. [pelus]**pelos** homens

[pelu'zɔmɛ̃ʒʃ], Br. [pelu'zɔmɛ̃ʒs]

('por los hombres';
'miesten takia')**pelos** trabalhos

[peluʃtrɐ'βaʎuʃ], Br. [pelustrɐ'baʎus]

('por los trabajos'; 'töiden takia')

pelos livros

[peluʒ'livruʃ], Br. [peluz'livrus]

('por los libros'; 'kirjojen takia')

por + a = pela [pelɐ], Br. [-a]**pela** universidade

[pelɛunivɪrsi'ðaði]

Br. [pelaunivehsi'daɕʒi]

('por la universidad';

por + as = pela [pelɐʃ], Br. [-aʃ]**pelas** universidades

[pelɛzunivɪrsi'ðaðiʃ]

Br. [pelazunivehsi'daɕʒis]

('por las universidades';

'yliopiston takia')

'yliopistojen takia')

pelas praias

[peleʃ'prajɐʃ], Br. [pelas'prajas]

('por las playas'; 'uimarantojen takia')

pelas mulheres

[peleʒmu'ʎeris], Br. [pelazmu'ʎeris]

('por las mujeres'; 'naisten takia')

Monikon pääte portugalissa on espanjan tapaan *-s*. Sanoja monikkoon laitettaessa tietyillä tavoilla päättyvissä sanoissa tapahtuu kuitenkin muutoksia, jollaisia espanjassa ei esiinny.

Mikäli sanan päätteenä on *-al* tai *-el*, monikkomuoto on *-ais* ja *-eis*:

natal [nɐ'taʃ], Br. [na'taw] ('joulu') → **natais** [nɐ'tajʃ], Br. [na'tajs]

hotel [ɔ'tɛʃ], Br. [ɔ'tɛw] ('hotelli') → **hotéis** [ɔ'tɛjʃ], Br. [ɔ'tejs]

animal [ɐni'maʃ], Br. [ani'maw] ('eläin') → **animais** [ɐni'majʃ], Br. [ani'majs]

Mikäli sanan päätteenä on painollinen *-il*, monikkomuoto on *-is*:

canil [kɐ'niʃ], Br. [ka'niw] ('kennel') → **canis** [kɐ'nis], Br. [kɐ'nis]

Useimmiten *-il*-päätteisissä sanoissa paino on kuitenkin aikaisemmalla tavulla, jolloin sanan monikkopääte on *-eis*:

difícil [di'fisit], [di'fisit], Br. [ʤi'fisiw] ('vaikea') →

difíceis [di'fisejʃ], Br. [ʤi'fisejs]

útil ['utit], Br. ['utʃiw] ('hyödyllinen') → **úteis** ['utejʃ], Br. ['utejs]

Mikäli useampitavuisen sanan päätteenä on *-ão*, monikkomuoto on *-ões*:

bot**ão** [bu'tẽw̃], Br. [bo'tẽw̃] → bot**ões** [bu'tõj̃], Br. [bo'tõjs]
(‘nappi’, esp. ‘botón’)

raz**ão** [Rɐ'zẽw̃], Br. [ha'zẽw̃] → raz**ões** [Rɐ'zõj̃], Br. [ha'zõjs]
(‘syy’, esp. ‘razón’)

Mikäli sana päättyy konsonanttiin *r*, monikkomuoto on *-es*:

praz**er** [prɐ'zɛr], Br. [pra'zɛh] → praz**eres** [prɐ'zɛrɨj̃], Br. [pra'zɛris]
(‘ilo’, esp. ‘placer’)

dor [dor], Br. [doh] → dor**es** ['dorɨj̃], Br. ['doris]
(‘kipu’, esp. ‘dolor’)

Mikäli sana päättyy konsonanttiin *-m* (joka ei kuitenkaan äänny vaan *m* kertoo, että viimeinen tavu on nasaalivokaali), monikkomuoto on *-ns*:

hom**em** ['omẽj̃], Br. ['omẽj̃] → hom**ens** ['omẽj̃j̃], Br. ['omẽjs]
(‘mies’, esp. ‘hombre’)

viag**em** ['vjaʒẽj̃], Br. ['vjaʒẽj̃] → viag**ens** ['vjaʒẽj̃j̃], Br. ['vjaʒẽjs]
(‘matka’, esp. ‘viaje’)

Substantiivien suvuissa on eräissä sanoissa eroja espanjan ja portugalin välillä:

espanja	portugali
el viaje ('matka')	a viagem [ɐ'vjaʒɐ̃j], Br. [a'vjaʒɛ̃j] (kuten muutkin <i>-gem</i> -loppuiset sanat)
el puente ('silta')	a ponte [ɐ'põ̃ti], Br. [a'põ̃tʃi]
el dolor ('kipu')	a dor [ɐ'dor], Br. [a'doh]
el color ('väri')	a cor [ɐ'kor], Br. [ɐ'koh]
el árbol ('puu')	a árvore ['arvuri], Br. ['ahvori]
la leche ('maito')	o leite [u'lejtɨ], Br. [u'lejtʃi]
la nariz ('nenä')	o nariz [unɐ'riʃ], Br. [una'ris]

Kuten edelliset esimerkit osoittavat, useimmissa näissä tapauksissa substantiivi on espanjassa maskuliininen, portugalissa feminiininen.

Artikkeleiden käyttöön liittyen espanjan ja portugalin välillä on kaksi merkittävää eroa. Ensimmäinen on, että portugalintagalissa käytetään määräistä artikkelia puhuttaessa henkilöistä etunimillä, paitsi suorassa puhuttelussa:

espanja	portugali
Juan	o João [u'ʒwɐ̃w]
María	a Maria [ɐmɐ'riɐ], Br. [ama'ria] ¹⁵

Toinen on portugalintagalissa vallitseva käytäntö käyttää määräistä artikkelia possessiivipronominien edessä (ks. luku 5):

espanja	portugali
mi libro ('kirjani')	o meu livro [u'mew'livru]
nuestro casa ('talomme')	a nossa casa [ɐ'nõsɐ'kazɐ]

¹⁵ Brasilianportugalissa määräistä artikkelia ei useimmiten käytetä etunimien edessä.

sus llaves ('hänen avaimensa') **as** suas chaves [v'ʃsue'ʃaviʃ]

tus amigos ('ystäväsi') **os** teus amigos [uʃ'tewzø'miguʃ]

5 PERSOONAPRONOMINIT

5.1 Subjektipronominit

Persoonapronominien käytössä on espanjan ja portugalin välillä eroja. Portugalin pronominijärjestelmä on espanjaan verrattuna astetta yksinkertaisempi. Myös Portugalin ja Brasilian välillä on eroja siten, että Brasilian järjestelmä on yksinkertaistunut edelleen, erityisesti arkipuhekielessä esiintyy usein vain kolme persoonamuotoa. Yhteistä molemmille kielille on, että persoonapronomineja käytetään vain, kun subjektia halutaan painottaa sekä väärinkäsitysten välttämiseksi. Normaalisti verbin taivutettu muoto riittää ilmaisemaan persoonan. Toisaalta puhutussa brasilianportugalissa minä-pronominin (*eu*) käyttö on verraten yleistä.

espanja	portugali	suomi
yo	eu [ew]	minä
tú	tu [tu]	sinä
él	ele ['eli], Br. ['eli]	hän (mask.)
ella	ela ['elɐ], Br. ['ela]	hän (fem.)
usted	ocê [vɔ'se]	Te
o senhor [usi'ɲor], Br. [usi'ɲoh] a senhora [ɐsi'ɲore], Br. [asi'ɲora]		
nosotros, -as	nós [nɔʃ], Br. [nojs]	me
(vosotros, -as	vós [vɔʃ], Br. [vojs] <i>ks. alla</i>	te
ellos	eles ['eliʃ], Br. ['elis]	he (mask. + sekaryhmä)
ellas	ela ['elɐʃ], Br. ['elas]	he (fem.)
ustedes	ocês [vɔ'seʃ], Br. [vɔ'sejs]	Te (mon.)
os senhores [uʃsi'ɲoriʃ], Br. [ussi'ɲoris]		
as senhoras [ɐʃsi'ɲoreʃ], Br. [assi'ɲoras]		

Yksikön 2. persoonan muotoa (*tu*) käytetään *Portugalissa* vain hyvin läheisten ystävien kesken, vaikkakin sen käyttö on yleistymässä. Sen sijaan *brasilianportugalissa* sitä ei käytetä, poikkeuksena Etelä-Brasilian murteet, vaan se korvataan 3. persoonan *você*-pronominilla. *Portugalinportugalissa* sen sijaan *você* sijoittuu käytöltään sinuttelun ja teitittelyn välimaastoon.

Teitittely tapahtuu molemmissa alueellisissa varianteissa käyttämällä sanoja *o senhor / a senhora / a menina* (Br. *a senhorita*) yksikön 3. persoonassa. Ne voidaan korvata myös jollakin muulla puhuttelusanalla (esim. *o doutor*). Erityisesti *brasilianportugalissa* valintatilannetta sinuttelun ja teitittelyn välillä on siten helppo kiertää, koska käytettävä verbimuoto on molemmissa sama.

Kuten yllä olevasta pronominitaulukosta ilmenee, espanjan monikon puhuttelumuodolla *vosotros*, *-as* ei ole portugalissa vastinetta samassa persoonamuodossa, vaan se korvataan (amerikan espanjan tapaan) monikon 3. persoonan muodolla, joka on sinuttelussa *vocês*, teitittelyssä *os senhores / as senhoras*. Monikon 2. persoonassa käytettävä *vós*-promini on kuitenkin olemassa, mutta sen käyttö on rajoittunut seremoniaaliseen kieleen ja eräisiin portugalinportugalin murteisiin.

Brasilianportugalin puhekielessä nós-pronominin (ja monikon 1. persoonan) sijaan käytetään tavallisesti *a gente* -sanaa (laus: [ˈʒẽˈtʃi], 'ihmiset') ja yksikön 3. persoonan muotoa ('väki tekee jtk'). Näin ollen tässä variantissa pronominijärjestelmä on de facto yksinkertaistunut merkittävästi ja kattaa vain yksikön 1. ja 3. persoonat sekä monikon 3. persoonan.

5.2 Persoonapronominien prepositiomuodot

Persoonapronominien prepositioiden jälkeen käytettävät muodot, jotka poikkeavat subjektipronomineista, esiintyvät samoissa persoonissa kuin espanjassa:

espanja	portugali
mí	mim [mĩ]
ti	ti [ti], Br. [tʃi]

para *mim* [pɛrɐ'mĩ], Br. [para'mĩ], [pra'mĩ] ('minua varten')

Espanjan *con*-preposition tapaan portugalin vastaava prepositio *com* ('kanssa') muodostaa poikkeuksen. Portugalissa poikkeus ulottuu myös monikon ensimmäiseen eli me-persoonaan, joka espanjassa on säännöllinen (*con nosotros, -as*), sekä portugalinportugalissa monikon toiseen persoonaan, jossa se toimii kolmannen persoonan *vocês*-persoonapronominin muotona (esim. "*Vocês querem que eu vá convosco?*" 'haluatteko minun tulevan kanssanne?'):

espanja	portugali
conmigo	comigo [ku'miyu], Br. [ko'migu] (‘minun kanssani’)
contigo	contigo [kõ ⁿ tiyu], Br. [kõ ⁿ tʃigu] (‘sinun kanssasi’)
con nosotros	connosco [kõ ⁿ oʃku], Br. [kõ ⁿ osku] ¹⁶ (‘meidän kanssamme’)
con vosotros	convosco [kõ ^v oʃku], Br. [kõ ^v osku] (‘teidän kanssanne’)

5.3 Datiivisten ja akkusatiivisten pronominien yhteensulautuminen portugalinportugalissa

Espanjasta poiketen portugalissa esiintyy datiiivisten ("lle") persoonapronominien *me, te, lhe, nos, lhes* ja kolmannen persoonan akkusatiivisten objektipronomien *o,*

¹⁶ Brasilianportugalissa nämä kaksi muotoa (*conosco* [Br. yksi n], *convosco*) ovat harvinaisia arkipuhekielessä mutta esiintyvät muodollisessa rekisterissä.

a, os, as yhteensulautuminen. *Brasilianportugalissa* em. pronominit sijoitetaan tavallisesti ennen verbiä (vrt. 6.3), missä yhteydessä pronomien yhdistymistä ei myöskään tapahdu, *joten seuraava koskee de facto vain portugalinportugalia*, mistä syystä ääntäminenkin havainnollistetaan vain viimeksi mainitun mukaisena.

espanja	portugali
¿Puedes dá rmelos ?	Podes dar- mos ? [põðiz'ðarmuʃ]
{'voitko antaa ne minulle?'} 	

Nos lo preguntó	Perguntou- no-lo [pĩɾyũ ⁿ tonulu]
{'hän kysyi meiltä sitä'}	

Se las doy	Dou- lhas ['doʎeʃ]
{'annan ne hänelle'}	

Kaikki yhdistelmät löytyvät seuraavasta taulukosta:

TAULUKKO 2. Datiivisten ja akkusatiivisten pronomien yhdistymät.

me + o > mo [mu]	me + a > ma [mɐ]	me + os > mos [muʃ]	me + as > mas [mɛʃ]
te + o > to [tu]	te + a > ta [tɐ]	te + os > tos [tuʃ]	te + as > tas [tɛʃ]
lhe + o > lho [ʎu]	lhe + a > lha [ʎɐ]	lhe + os > lhos [ʎuʃ]	lhe + as > lhas [ʎɛʃ]
nos + o > no-lo [nulu]	nos + a > no-la [nulɐ]	nos + os > no-los [nuluʃ]	nos + as > no-las [nulɛʃ]
lhes + o > lhos [ʎuʃ]	lhes + a > lhas [ʎɛʃ]	lhes + os > lhos [ʎuʃ]	lhes + as > lhas [ʎɛʃ]

5.4 Akkusatiivisten pronomien erilaiset muodot eräissä tapauksissa

Persoonapronomien akkusatiivisiin muotoihin liittyy vielä seuraava vaihtelu:

1) *-m*-päätteisen persoonamuodon jälkeen (esim. monikon 3. persoonan muodot) *o*, *os*, *a*, *as* saavat eteensä *n*-konsonantin:

veem-**nos** [ˈveẽnjuʃ] ('he näkevät ne / heidät')

tem-**no** [ˈtẽnju] ('hänellä on se/sitä')

Brasilianportugalissa em. pronominit sijoitetaan tavallisesti ennen verbiä (vrt. 6.3).

2) Esiintyessään infinitiivimuodon jälkeen *o*, *os*, *a*, *as* saavat eteensä *l*-konsonantin, ja samalla infinitiivimuodon loppu-*r* putoaa pois ja edellinen, painollinen vokaali saa aksentin kirjoituksessa:

fazê-**lo** [fɛˈzɛlu] ('tehdä se')

cantá-**las** [kãˈtalɐʃ] ('laulaa niitä')

5.5 Possessiivipronominit

Persoonapronomien omistusmuodot (possessiivipronominit) ovat portugaliporugalissa seuraavat; brasilianportugalissa jätetään määräinen artikkeli pois:

TAULUKKO 3. Portugalin possesiivipronominit.

Espanja	Portugali
mi(s)	<p>o meu livro [umew'livru] Br. [mew'livru] ('kirjani' [yks.])</p> <p>a minha casa [ɐmijɐ'kaze], Br. [mijɐ'kaza] ('taloni' [yks.])</p> <p>os meus livros [uʒmewʒ'livruʃ], Br. [mewʒ'livrus] ('kirjani' [mon.])</p> <p>as minhas casas [ɐʒmijɐʃ'kazeʃ], Br. [mijnas'kazas] ('taloni' [mon.])</p>
tu(s)	<p>o teu livro [utew'livru] Br. [tew'livru] ('kirjasi' [yks.])</p> <p>a tua casa [ɐtue'kaze] Br. [tua'kaza] ('talosi' [yks.])</p> <p>os teus livros [uʃtewʒ'livruʃ] Br. [tewʒ'livrus] ('kirjasi' [mon.])</p> <p>as tuas casas [ɐʃtueʃ'kazeʃ] Br. [tuas'kazas] ('talosi' [mon.])</p>
su(s)	<p>o seu livro [usew'livru] Br. [sew'livru] ('hänen kirjansa' [yks.])</p> <p>a sua casa [ɐsue'kaze] Br. [sua'kaza] ('hänen talonsa' [yks.])</p> <p>os seus livros [uʃsewʒ'livruʃ] Br. [sewʒ'livrus] ('hänen kirjansa' [mon.])</p> <p>as suas casas [ɐʃsueʃ'kazeʃ] Br. [suas'kazas] ('hänen talonsa' [mon.])</p> <p>o(s) livro(s) / a(s) casa(s) dele ['deli], Br. ['deli] / dela ['dela], Br. ['dela] ('hänen kirjansa' [yks. / mon.]; 'hänen talonsa' [yks. / mon.])</p>
nuestro,a(s)	<p>o nosso livro [unɔsu'livru] Br. [nɔsu'livru]</p>

	<p>(‘meidän kirjamme’ [yks.]) a nossa casa [ɛnɔsɐˈkaze] Br. [nɔsaˈkaza]</p> <p>(‘meidän talomme’ [yks.]) os nossos livros [uʒnɔsuʒˈlivruʃ] Br. [nɔsuzˈlivrus]</p> <p>(‘meidän kirjamme’ [mon.]) as nossas casas [ɛʒnɔsɐˈkazeʃ] Br. [nɔsasˈkazar]</p> <p>(‘meidän talomme’ [mon.])</p>
(vuestro,a(s))	<p>o vosso livro [uvɔsuˈlivru] Br. [vɔsuˈlivru] (‘teidän kirjanne’ [yks.])</p> <p>a vossa casa [ɛvɔsɐˈkaze] Br. [vɔsaˈkaza] (‘teidän talomme’ [yks.])</p> <p>os vossos livros [uʒvɔsuʒˈlivruʃ] Br. [vɔsuzˈlivrus] (‘teidän kirjamme’ [mon.])</p> <p>as vossas casas [ɛʒvɔsɐˈkazeʃ], Br. [vɔsasˈkazar] (‘teidän talomme’ [mon.])</p>
su(s)	<p>o seu livro [usewˈlivru] Br. [sewˈlivru] (‘heidän kirjansa’ [yks.])</p> <p>a sua casa [ɛsuɐˈkaze] Br. [suaˈkaza] (‘heidän talonsa’ [yks.])</p> <p>os seus livros [uʃsewʒˈlivruʃ] Br. [sewzˈlivrus] (‘heidän kirjansa’ [mon.])</p> <p>as suas casas [ɛʃsuɐˈkazeʃ] Br. [suasˈkazar] (‘heidän talonsa’ [mon.])</p> <p>o(s) livro(s) / a(s) casa(s) deles [ˈdeɫiʃ], Br. [ˈdeɫis] / delas [ˈdeɫɐʃ], Br. [ˈdeɫas] (‘heidän kirjansa’ [yks. / mon.]; ‘heidän talonsa’ [yks. / mon.])</p>

Kuten taulukosta ilmenee, portugalissa on useampia omistettavan asian suvun mukaan vaihtelevia muotoja. Toisin kuin espanjassa, portugalinportugalissa pos-

sessiivipronominia edeltää myös määräinen artikkeli, kun taas brasilianportugalissa artikkeli jää useimmiten pois (*meu livro, minha casa*).

Kolmannessa persoonassa käytetään hyvin usein muotoa <artikkeli + substantiivi + *dele(s) / dela(s)*> kun omistajana on puhtaasti 3. persoona (*hän* tai *he*): *dele* tulee sanoista *de + ele* ja *dela* sanoista *de + ela*. *S*-alkuisia muotoja (*seu, sua*) käytetään puolestaan etenkin teitittelyssä.

Monikon 2. persoonan muotoa ei ole, vaan se korvautuu amerikaespanjan tapaan monikon 3. persoonan muodolla (*seu, sua*). Monikon 2. persoonassa käytettävä *vosso*-promini on kuitenkin olemassa, mutta sen käyttö on rajoittunut seremoniaaliseen kieleen ja eräisiin portugaliportugalin murteisiin.

Koska brasilianportugalissa yksikön 2. persoonan *tu*-pronomini korvautuu vallitsevasti yksikön 3. persoonan *você*-pronominilla, myös sitä vastaava possessiivipronomini on *seu/sua*.

6 VERBIT

6.1 Verbien taivutus

Verbien taivutukseen liittyen luvussa 5 todettiin, että portugalilaisverbijärjestelmä on persoonataivutuksen osalta astetta yksinkertaisempi kuin espanjan. Monikon toisen persoonan muotoa ei käytetä, vaan se korvautuu kolmannen persoonan muodolla samaan tapaan kuin Amerikan espanjan varianteissa. Toisaalta nämä muodot ovat olemassa, mutta käytössä vain seremoniaalisessa kielessä ja eräissä portugaliportugalilaismurteissa. Brasilianportugalilaispuhekielessä ovat käytössä usein vain yksikön 1. persoona (*eu*), yksikön 3. persoona (*ele / ela / você / a gente*) sekä monikon 3. persoona (*eles / elas / vocês*), mutta seuraavissa taulukoissa annetaan kaikkien persoonien muodot myös Brasilian osalta.

Säännöllisten verbien preesenstaivutus eri persoonissa on vallitsevasti samanlainen espanjan kanssa, kuten seuraava taulukko osoittaa:

TAULUKKO 4. Säännöllisten verbien taivutus preesensissä.

falar ('puhua')	beber ('juoda')	partir ('lähteä')
[fɛ'ler], Br. [fa'la]	[bi'βer] [be'be]	[par'tir] [pah'tʃi]
falo ['falu], Br. ['falu]	bebo ['beβu] ['bebu]	parto ['partu] ['pahtu]
falas ['falɛʃ] Br. ['falas]	bebes ['beβiʃ] ['bebis]	partes ['partɛʃ] ['pahtʃis]
fala ['falɛ] Br. ['fala]	bebe ['beβi] ['bebi]	parte ['partɛ] ['partʃi]
falamos [fɛ'lɛmuʃ] Br. [fa'lɛmus]	bebemos [bi'βemuʃ] [be'bemus]	partimos [par'timuʃ] [pah'tʃimus]
{falais [fɛ'lɛjʃ]	bebeis [bi'βejʃ]	partis [par'tiʃ]
falam ['falɛw]	bebem ['beβɛj], Br. ['bebɛj]	partem ['pahtɛj] ['pahtɛj]

Seuraavassa annetaan kolmen tavallisimman epäsäännöllisen verbin taivutus:

TAULUKKO 5. Verbien *ser*, *ter* ja *estar* taivutus preesensissä.

ser ('olla') [ser], Br. [seh]	ter ('omistaa') [ter] [teh]	estar ('olla jssk') [ʃtar] [is'ta]
sou [so]	tenho ['tɛnu] Br. ['tɛnu]	estou [ʃto] [is'to]
és [ɛʃ], Br. [es]	tens ['tɛ̃ʃ] [tɛ̃s]	estás [ʃtaʃ] [is'tas]
é [e]	tem ['tɛ̃j] Br. [tɛ̃j]	está [ʃta] [is'ta]
somos ['somuʃ] Br. ['somuʃ]	temos ['temuʃ] [temus]	estamos [ʃtemuʃ] [is'temus]
{sois [sojʃ]	tendes ['tɛ̃ndɪʃ]	estais [ʃtɛ̃jʃ]
são [sɔ̃w]	têm ['tɛ̃jɛ̃j] Br. [tɛ̃j]	estão [ʃtɛ̃w] [is'tɛ̃w]

Verbien taivutuksessa erona espanjaan on vielä, että useilla espanjan *-ir*-päätteisillä verbeillä on portugalissa *-er*-päätte, ja ne taipuvat tämän konjugaation mukaisesti (vaikka epäsäännöllisillä verbeillä luonnollisesti esiintyy poikkeavuutta):

espanja	portugali	
vivir	viver [vi'ver], Br. [vi've]	('elää')
escribir	escrever [ʃkri'ver], Br. [iskre've]	('kirjoittaa')
batir	bater [bɛ'ter], Br. [ba'te]	('lyödä')

decir	dizer [di'zer], Br. [ʤi'ze]	('sanoa')
morir	morrer [mu'ʀer], Br. [mo'he]	('kuolla')

Tätä ei kuitenkaan tule yleistää kaikkiin tapauksiin; on runsaasti verbejä, joilla molemmissa kielissä on **-ir**-päätte ja sitä vastaava taivutus:

espanja	portugali	
traducir	traduzir [trøðu'zir], Br. [tradu'zi]	('kääntää')
salir	sair [sə'ir], Br. [sa'i]	('lähteä')
abrir	abrir [ə'βrir], Br. [a'bri]	('avata')
dirigir	dirigir [diri'ʒir], Br. [ʤiri'ʒi]	('johtaa')
construir	construir [kõʃtru'ir], Br. [kõstru'i]	('rakentaa')

6.2 Espanjan *ser-* ja *estar-*verbin vastineet portugalissa

Espanjan *ser-* ja *estar-*verbin käytön sisäistäneen on otettava huomioon muutama eroavaisuus kieliparin välillä. Verbien käyttöalue on kuitenkin pääpiirteissään hyvin samanlainen, *estar* ilmaisee sijaintia ja olotilaa, kun taas *ser* ilmaisee, että jokin on jokin tai pysyvänluonteisesti jonkinlainen.

Portugalissa *estar-*verbiä käytetään sijainnin ilmaisemisessa vain, kun oleskelu mainitussa paikassa on tilapäistä, esim. puhuttaessa jonkun henkilön oleskelupaikasta. Sen sijaan *pysyvää sijaintia* ilmaistaan *ser-*verbillä tai vielä yleisemmin *ficar-*verbillä:

espanja	portugali
Pedro <i>está</i> en la calle.	O Pedro <i>está</i> na rua.
	('Pedro on kadulla')
[u'peðru 'ʃta ne 'kae]	

Br. [u'pedru is'ta na 'hua]

El libro *está* en la mesa.

[u'livru 'ʃta ne 'meʒe]

Br. [u'livru is'ta na 'meza]

O livro *está* na mesa.

('Kirja on pöydällä')

Lisboa *está* en Portugal.

[liʒ'βoɐ ε ẽʃ purtu'ɣat]

[liʒ'βoɐ fike ãʃ purtu'ɣat]

Br. [liz'boa ε ẽʃ pohtu'gaw]

[liz'boa fika ẽʃ pohtu'gaw]

Lisboa *é* / *fica* em Portugal.

('Lissabon on Portugalissa')

6.3 Painottomien persoonapronominien sijoittaminen verbiin nähden

Sanajärjestyksen erot korostuvat painottomien pronominien (akkusatiiviset ja datiiviset) sijoittamisessa predikaattiin nähden. Tässä myös portugalín- ja brasilianportugali, erityisesti viimeksi mainitun puhuttu kieli, eroavat toisistaan.

Portugalínportugalille tyypillistä on painottomien persoonapronominien sijoittaminen predikaattien jälkeen, ikään kuin suffikseiksi, kun taas brasilianportugalissa ne sijoitetaan samalla tavalla eteen kuin espanjassa:

Portugalínport.

chamo-**me**

[ʃɛmumɨ]

Brasilianport.

(eu) **me** chamo

[mi 'ʃɛmu]

espanja

me llamo

('nimeni on')

vejo- o	(eu) o vejo	lo veo
['vɛʒu]	[u 'vɛʒu]	('näen sen/hänet [mask.])
dou- lhe	(eu) lhe dou	le doy
['doʎi]	[ʎi 'do]	('annan hänelle')

Brasilianportugalissa, jopa sivistyneessä puhekielessä, kirjallisuudessa ja lakikielessä, havaitaan myös lisääntyvässä määrin subjekti- ja objektipronominien välisen eron hävimämistä. Tämä tarkoittaa esim. seuraanvankaltaisia rakenteita:

Eu vi ele ['ew vi 'eli] ('lo vi' / 'lo he visto', '*vi a él') ('näin hänet [mask.]')

Portugalinportugalille tyypillinen sanajärjestys kuitenkin muuttuu sivulauseissa, kielteisissä lauseissa ja eräiden lyhyiden lauseenalkuisten adverbien jälkeen, jolloin pronomini tulee espanjan tapaan ennen predikaattia:

portugali	espanja
Quero que o faça.	Quiero que lo haga. ('haluan hänen tekevän sen')
[kɛru kju 'fɛʒɐ]	
Br. [kɛru kju 'fɛʒɐ]	
Não o vi.	No lo vi. ('en näe sitä/häntä [mask.]')
[nɐ̃w̃ u vi]	
Nunca lhe disse que...	Nunca le dije que... ('en koskaan sanonut hänelle, että')
['nũkɐ ʎi 'ðisi ki]	
Br. ['nũka ʎi 'ðʒisi ki]	

Espanjalle tyypillinen pronominin sijoittaminen infinitiivin perään, joka tapahtuu portugalínportugalissa, purkautuu sivu- ja kieltolauseissa, ja espanjasta tuttu vaihtoehtoinen sanajärjestys, jossa pronomini tulee ennen predikaattia, tulee paikalliseksi:

portugali	espanja
Quero fazê- lo ¹⁷	Quiero hacer lo / Lo quiero hacer.
[kɛru fɛ'zɛlu]	
('haluan tehdä sen')	

Mutta: Br.
Quero **o** fazer [kɛru u fa'zɛ]

Mutta:

Não o quero fazer	No quiero hacer lo . / No lo quiero hacer. (‘en halua tehdä sitä’)
[nɛw̃ u kɛru fɛ'zɛr]	
Br. [nɛw̃ u kɛru fa'zɛ]	

Digo que o quero fazer.	Digo que quiero hacer lo . /...que lo quiero hacer. (‘sanon, että haluan tehdä sen’)
[ˈdiɣu ki u kɛru fɛ'zɛr]	
Br. [ˈdʒiɣu ki u kɛru fa'zɛ]	

¹⁷ Portugalínportugalissa esiintyy vielä vaihtoehto *Quero-o fazer* [kɛru u fɛ'zɛr].

Portugalínportugalín normatiivinen kielioppi ei suosittele tämän rakenteen käyttöä, koska pronomini on pääverbin määre, ei modaalisen apuverbin. Tämä rakenne on kuitenkin yleis-
tymässä arkipuhekielessä.

6.4 Subjunktiiivin futuuri portugalissa

Ehtolauseissa keskeinen ero espanjan ja portugalin välillä on siinä, että portugalissa on säilynyt *subjunktiiivin futuuri*, joka tulevaisuuteen viittaavissa ehtosivulauseissa (*se*-lauseet) korvataan espanjassa indikatiivin preesensillä. Tätä verbimuotoa käytetään myös tulevaan tekemiseen viittaavissa temporaalisissa sivulauseissa (*kun*-lauseet), joissa espanjassa on subjunktiiivin preesens.

portugali

espanja

Se **tiver** tempo, fá-lo-ei. (tai: faça-o) /

Si **tengo** tiempo, lo haré.

Br. ...o faço

[sɨ ti'ver 'tẽmpu falu'ej],

Br. [si tʃi've 'tẽmpu u'fasu]

('jos minulla on aikaa, teen sen')

Quando **for** a Portugal, visito Castelo Branco.

Cuando **vaya** a Portugal,
visito C. B.

['kwẽːdu for ɐ purtu'ɣaʃ vi'zitu kɐʃ'tɛlu 'βrẽːku]

Br. ['kwẽːdu for a pohtu'gaw vi'zitu kas'tɛlu 'brẽːku]

('kun menen Portugaliin, käyn Castelo Brancossa')

Fá-lo-á se **puder**.

Lo haré, si **puede**.

[falu'a si pu'ðɛr]

Br. O fará se **puder**.

[ufa'ra si pu'dɛ]

('hän tekee sen, jos voi')

Säännölliset verbit taipuvat subjunktiivin futuurissa seuraavasti:

TAULUKKO 6. Säännöllisten verbien taiputus subjunktiivin futuurissa.

falar ('puhua') [fə'lɛr] Br. [fa'la]	beber ('juoda') [bi'βɛr] [be'be]	partir ('lähteä') [pɛr'tir] [pah'tʃi]
falar [fə'lɛr] Br. [fa'la]	beber [bi'βɛr] [be'be]	partir [pɛr'tir] [pah'tʃi]
falares [fə'lɛriʃ] (Br. [fa'laris])	beberes [bi'βɛriʃ] [be'beris]	partires [pɛr'tiriʃ] [pah'tʃiris] ¹⁹
falar [fə'lɛr] Br. [fa'la]	beber [bi'βɛr] [be'be]	partir [pɛr'tir] [pah'tʃi]
falarmos [fə'lɛrmuʃ] (Br. [fa'lahmus])	bebermos [bi'βɛrmuʃ] [be'behmus]	partirmos [pɛr'tirmuʃ] [pah'tʃihmus])
falardes [fə'lɛrðiʃ]	beberdes [bi'βɛrðiʃ],	partirdes [pɛr'tirðiʃ]
falarem [fə'lɛrɛ̃j] Br. [fa'larɛ̃j]	beberem [bi'βɛrɛ̃j] [be'berɛ̃j]	partirem [pɛr'tirɛ̃j] [pah'tʃirɛ̃j]

¹⁹ Useimmissa brasilianportugalin murteissa ei käytetä yksikön 2. persoonaa, joka korvautuu 3. persoonalla (*você*), ks. kohta 5.1.

Seuraavassa kolmen tavallisimman epäsäännöllisen verbin taivutus:

TAULUKKO 7. Verbien *ser*, *ter* ja *estar* taivutus subjunktiivin futuurissa.

ser ('olla')	ter ('omistaa')	estar ('olla jssk')
[ser] Br. [seh]	[ter] [teh]	[ʃtar] [is'ta]
for [fɔr] Br. [fɔh]	tiver [ti'ver] [tʃi've]	estiver [ʃti'ver] [istʃi've]
fores [ˈfɔrɛʃ] (Br. [ˈfɔris])	tiveres [ti'verɛʃ] [tʃi'veris]	estiveres [ʃti'verɛʃ] [istʃi'veris])
for [fɔr] Br. [fɔh]	tiver [ti'ver] [tʃi've]	estiver [ʃti'ver] [istʃi've]
formos [fɔrmuʃ] (Br. [fɔhmuʃ])	tivermos [ti'vermuʃ] [tʃi'vehmuʃ]	estivermos [ʃti'vermuʃ] [istʃi'vehmuʃ])
(fordes [ˈfɔrðɛʃ])	tiverdes [ti'verðɛʃ]	estiverdes [ʃti'verðɛʃ]
forem [ˈfɔrɛʃ] Br. [ˈfɔrɛʃ]	tiverem [ti'verɛʃ] Br. [tʃi'verɛʃ]	estiverem [ʃti'verɛʃ] Br. [istʃi'verɛʃ]

Epäsäännöllisten verbien vartalo saadaan indikatiivin yksinkertaisen perfektin monikon kolmannen persoonan vartalosta (ks. kappale 6.6).

6.5 Persoonallinen infinitiivi

Eräs portugalin verbisyntaksin erikoisuuksista, jolla ei ole vastinetta espanjassa, on ns. *persoonallinen l. taipuva infinitiivi*.

Se on vaihtona subjunktiivisille sivulauseille seuraavassa esitetyllä tavalla:

portugali

É melhor **sairmos** daqui.

[ɛ mi'ʎor sɐ'irmuz ðɐ'ki]

Br. [ɛ me'ʎoh sa'ihmuz da'ki]²⁰

É melhor **que saiamos** daqui.

[ɛmi'ʎor ki saʃ'ɛmuz ðɐ'ki]

Br. [ɛme'ʎoh ki saʃ'ɛmuz da'ki]

Digo-te isto para o **saberes**.

['diɣuti 'iʃtu pɐɐ u sɐ'βɛɾɨʃ]

Br. Eu lhe digo isto para você o **saber**.

[ɛw ʎi 'ʔɨgu 'istu pra vɔ'se u sa'be]

Digo-te isto **para que** o **saibas**.

['diɣu ti 'iʃtu pɐɐ kju 'saʃβɛʃ]

Br. Eu lhe digo isto **para que** você o **saiba**.

[ɛw ʎi 'ʔɨgu 'istu pra ki vɔ'se u' saʃba]

espanja

Es mejor que salgamos de aquí.

(‘on parempi, että lähdemme täältä’)

Te digo esto para que lo sepas.

(‘kerron tämän sinulle, jotta tiedät sen’)

²⁰ Monikon 1. persoonan on muoto harvinainen brasilianportugalissa.

Muodoiltaan persoonallinen infinitiivi muistuttaa hämäävästi subjunktiivin futuuria, ja säännöllisillä verbeillä muodot ovat identtiset. Epäsäännöllisillä verbeillä persoonallisen infinitiivin vartalo on aina sama kuin infinitiivin vartalo, ja tällä kohdin epäsäännöllisten verbien taivutus persoonallisessa infinitiivissä eroaa niiden taivutuksesta subjunktiivin futuurissa (vrt. kohta 6.4).

Säännölliset verbit taipuvat persoonallisessa infinitiivissä seuraavasti:

TAULUKKO 8. Säännöllisten verbien taivutus persoonallisessa infinitiivissä.

falar ('puhua') [fə'lɛr] Br. [fa'la]	beber ('juoda') [bi'βer] [be'be]	partir ('lähteä') [pɛr'tir] [pah'tʃi]
falar [fə'lɛr] Br. [fa'la]	beber [bi'βer] [be'be]	partir [pɛr'tir] [pah'tʃi]
falares [fə'lɛriʃ] (Br. [fa'laris])	beberes [bi'βeriʃ] [be'beris]	partires [pɛr'tiriʃ] [pah'tʃiris])
falar [fə'lɛr] Br. [fa'la]	beber [bi'βer] [be'be]	partir [pɛr'tir] [pah'tʃi]
falarmos [fə'lɛrmuʃ] (Br. [fa'lahmus])	bebermos [bi'βermuʃ] [be'behmus]	partirmos [pɛr'tirmuʃ] [pah'tʃihmus])
falardes [fə'lɛrðiʃ]	beberdes [bi'βerðiʃ]	partirdes [pɛr'tirðiʃ]
falarem [fə'lɛrɛʃ] Br. [fa'larɛʃ]	beberem [bi'βerɛʃ] [be'berɛʃ]	partirem [pɛr'tirɛʃ] [pah'tʃirɛʃ]

Seuraavassa kolmen tavallisimman epäsäännöllisen verbin taivutus:

TAULUKKO 9. Verbien *ser*, *ter* ja *estar* taivutus persoonallisessa infinitiivissä.

ser ('olla')	ter ('omistaa')	estar ('olla jssk')
[ser]	[ter]	[ʃtar]
Br. [sch]	[teh]	[is'ta]
ser	ter	estar
[ser]	[ter]	[ʃtar]
Br. [sch]	[teh]	[is'ta]
seres	teres	estares
[ˈseriʃ]	[ˈteriʃ]	[ˈʃtariʃ]
(Br. [ˈseris])	[ˈteris]	[ist'aris]
ser	ter	estar
[ser]	[ter]	[ʃtar]
Br. [sch]	[teh]	[is'ta]
sermos	termos	estarmos
[ˈsermuʃ]	[ˈtermuʃ]	[ˈʃtarmuʃ]
Br. [ˈsehmuʃ]	[ˈtehmuʃ]	[is'tahmuʃ]
(serdes)	terdes	estardes
[ˈserðɨʃ]	[terðɨʃ]	[ˈʃtarðɨʃ]
serem	terem	estarem
[ˈserɛ̃j]	[ˈterɛ̃j]	[ˈʃtarɛ̃j]
Br. [ˈserɛ̃j]	[ˈterɛ̃j]	[is'tarɛ̃j]

Portugalinportugalissa persoonallinen ja persoonaton infinitiivi ovat usein keskenään vapaassa vaihtelussa (ks. alla). Brasilianportugalista persoonallinen infinitiivi on puolestaan häviämässä.

Portugalinportugalissa seuraavat rakenteet vastaavat toisiaan täydellisesti:

Nós comprámos esta casa para **ter** mais espaço / ...para **termos** mais espaço.

(‘ostimme tämän talon, jotta meillä olisi enemmän tilaa’)

Amanhã, levanta-te cedo para **chegar** a tempo ao Porto / ...para **chegares** a tempo ao Porto.

(‘nouse huomenna aikaisin ehtiäksesi ajoissa Porttoon’)

Espanja:

Nos compramos esta casa para **tener** más espacio.

Mañana, levántate temprano para **llegar** a tiempo a Oporto.

Tämä vapaa vaihtelu on tavallisesti mahdollinen vain, kun finiittisellä verbilausekkeella ja infiniittilausekkeella on sama subjekti. Persoonallista infinitiiviä ei kuitenkaan käytetä mm. modaalisten apuverbien jälkeen:

*Os alunos resolveram aparecerem com meia hora de atraso. (> *aparecer*)

(‘oppilaat päättivät tulla paikalle puoli tuntia myöhässä’)

*Os polícias quiseram multarem os automobilistas. (> *multar*)

(‘poliisit halusivat sakottaa autoilijoita’)

*Tu preferes viajar de comboio ou de carro? (> *viajar*)

(‘haluatko matkustaa mieluummin junalla vai autolla?’)

Espanja:

Los alumnos resolvieron aparecer con media hora de retraso.

Los policías quisieron multar a los automovilistas.

¿Prefieres viajar en tren o en coche?

6.6 Yksinkertainen perfekti

Espanjasta tutulle yksinkertaiselle perfektille on suora vastine portugalissa. Seuraavassa esitetään sen taivutus säännöllisillä verbeillä. Eräs keskeinen eroavaisuus liittyy 2. konjugaation (-*er*) verbeihin, joilla portugalissa esiintyy päätteen vartalossa *e*, espanjassa *i*.

TAULUKKO 10. Säännöllisten verbien taivutus yksinkertaisessa perfektissä.

falar ('puhua')	beber ('juoda')	partir ('lähteä')
[fɛ'laɾ]	[bi'βɛɾ]	[pɛr'tir]
Br. [fa'la]	[be'be]	[pah'tʃi]
falei	bebi	parti
[fɛ'leɪ]	[bi'βi]	[pɛr'ti]
Br. [fɛ'leɪ]	[be'bi]	[pah'tʃi]
falaste	bebeste	partiste
[fɛ'laʃti]	[bi'βeʃti]	[pɛr'tiʃti]
Br. [fa'lastʃi]	[be'bestʃi]	[pah'tʃistʃi]
falou	bebeu	partiu
[fɛ'lo]	[bi'βew]	[pɛr'tiw]
Br. [fa'lo]	[be'bew]	[pah'tʃiw]
falámos	bebemos	partimos
[fɛ'lamuʃ]	[bi'βemuʃ]	[pɛr'timuʃ]
Br. [fa'lɐmus]	[be'bemus]	[pah'tʃimus]
(falastes	bebestes	partistes)
[fɛ'laʃtiʃ]	[bi'βeʃtiʃ]	[pɛr'tiʃtiʃ]
falaram	beberam	partiram
[fɛ'larɐw]	[bi'βerɐw]	[pɛr'tirɐw]
Br. [fa'larɐw]	[be'berɐw]	[pah'tʃirɐw]

Ensimmäisen konjugaation verbeillä (kuten *falar*) on monikon ensimmäisessä persoonassa portugalintportugalissa äänne-ero preesensin ja yksinkertaisen perfek-

tin välillä. *Preesensissä* -mos-päätettä edeltävä a (*falamos*) ääntyy keskivokaalina (ks. a:n ääntyminen sanoissa *cama*, *quando*, *bater*, luku 2) mutta *yksinkertaisessa perfektissä* (*falamos*) kuten suomen a. Brasilianportugalissa tätä äänne-eroa ei esiinny, vaan ensiksi mainittu ääntymistapa vallitsee molemmissa tapauksissa.

Seuraavassa kolmen tavallisuuden epäsäännöllisen verbin taivutus:

TAULUKKO 11. Verbien *ser*, *ter* ja *estar* taivutus yksinkertaisessa perfektissä.

ser ('olla')	ter ('omistaa')	estar ('olla jssk')
[ser] Br. [seh]	[ter] [teh]	[ʃtar] [is'ta]
fui [fuɨ]	tive [ˈtivi] Br. [ˈʃtivi]	estive [ˈʃtivi] [is'tivi]
foste [fɔʃti] Br. [ˈfɔʃʃi]	tiveste [ti'veʃti] [ʃʃi'veʃʃi]	estiveste [ʃti'veʃti] [isʃʃi'veʃʃi]
foi [foɨ]	teve [ˈtevi] Br. [ˈʃtevi]	esteve [ˈʃtevi] [is'tevi]
fomos [ˈfɔmuʃ] Br. [ˈfɔmus]	tivemos [ti'vemuʃ] [ʃʃi'vemus]	estivemos [ʃti'vemuʃ] [isʃʃi'vemus]
fostes [fɔʃtiʃ]	tivestes [ti'veʃtiʃ]	estivestes [ʃti'veʃtiʃ]
foram [ˈfɔrẽw̃]	tiveram [ti'verẽw̃] Br. [ʃʃi'verẽw̃]	estiveram [ʃti'verẽw̃] [isʃʃi'verẽw̃]

portugali

Falei com ele ontem.

[fɛ'leʒ kɔ̃ eli 'õntẽʒ]

Br. [fa'leʒ kɔ̃ eli 'õntẽʒ]

espanja

Hablé con él ayer. ('puhuin hänen kanssaan eilen')O João **comprou** um carro.

[u'ʒwẽw̃ kɔ̃m'pro ũ'karu]

Br. João **comprou** um carro.

[ʒwẽw̃ kɔ̃m'pro ũ'kahu]

Juan **compró** un coche. ('Juan osti auton')

Yksinkertaisen perfektin käyttöalue on portugalissa laajempi kuin espanjassa. Portugalissa käytetään yksinkertaista perfektiiä niissä tapauksissa, joissa espanjanespanjassa voidaan käyttää liittoperfektiiä viitattaessa puhehetken päivänä tapahtuneeseen, selkeästi päättyneeseen tekemiseen:

portugali

Não **ouvi** o que me **perguntaste**.

Br. ...você me perguntou

[nẽw̃ o'vi u ki mi pɛrɣũ'ntɛstɛ]

Br. [nẽw̃ o'vi u ki vɔ'se mi pehgũ'ntɔ]

espanja

No **he oído** lo que me **has preguntado**. ('en kuullut, mitä kysyit')**Vi-o** há duas horas.

['vi u a ðuez 'ɔɾɛʃ]

Br. **O vi** há duas horas.

[u 'vi a duaz 'ɔras]

Le **he visto** hace dos horas.

('näin hänet kaksi tuntia sitten')

Hoje **acordei** às seis horas.

Hoy **me he despertado** a las seis. (‘tänään heräsin kuudelta’)

[ˈoʒi akurˈðej aʃ seʒz ˈɔrɐʃ]

Br. [ˈoʒi akohˈdeʒ as seʒz ˈɔras]

Tämän ohella yksinkertainen perfekti on portugalin kielessä ensisijainen vaihtoehto ilmaistaessa perfektiä (‘jotakin *on tapahtunut*’). Tähän on olemassa vain yksi poikkeus, jota käsitellään kappaleessa 6.7. Yksinkertainen perfekti esiintyy siis seuraavissa tapauksissa, joissa espanjassa on liittoperfekti (ja suomessa perfekti):

portugali

espanja

Ainda não **visitei** o Brasil.

Todavía no **he visitado** Brasil. (‘en ole vielä käynyt Brasiliassa’)

[ɐˈĩːde nɐw̃ viziˈteʒ uβrɐˈziʃ]

Br. [aˈĩːda nɐw̃ viziˈteʒ ubraˈziw]

Mudámos de carro.

Hemos cambiado de coche. (‘olemme vaihtaneet autoa’)

[muˈðamuʒ ði ˈkaru]

Br. [muˈðemuz ðʒi ˈkahu]

O homem **esteve** na Lua.

El hombre **ha estado** en la Luna. (‘ihminen on käynyt kuussa’)

[u ˈɔmɐ̃j ˈʃtevi nɐ ˈlua]

Br. [u ˈɔmɐ̃j iˈstevi na ˈlua]

6.7 Liittoperfekti

Portugalissa on olemassa myös liittoperfekti, mutta se eroaa sekä muodostukseltaan että käytöltään espanjan vastaavasta aikamuodosta. Käytettävä apuverbi on *ter* (ks. preesenstaiutus, kpl 6.1). Portugalissa liittoperfektiä käytetään ainoastaan ilmaistaessa *menneisyydessä alkanutta, puhehetkellä yhä jatkuvaa tai toistuvaa tekemistä* (vrt. engl. *have been doing*). Muissa tapauksissa perfektiä ilmaistaan yksinkertaisella perfektillä (vrt. kohta 6.6). Partisiipin perfektin päätteet ovat säännöllisillä verbeillä *-ado* (*falar*) ja *-ido* (*vender, construir*)

portugali

espanja

Ultimamente, **tenho estudado** imenso.

Últimamente **he estudiado** muchísimo. ('olen viime aikoina opiskellut valtavasti')

[uʎtʲimɛ'mɛ̃ˈti tɐnu ʃtuˈðaðu i'mɛ̃su]

Br. [uwʎˈima'mɛ̃ˈʃi tɐnu istuˈdadu i'mɛ̃su]

Esta semana **tem tido** dor de cabeça.

Esta semana **ha tenido** dolor de cabeza. ('minulla on ollut tällä viikolla pää kipeä')

[ɛʃtɐ siˈmɛnɐ tɐʃ ˈtidu dor di kɐˈβɛsɐ]

Br. [ɛsta seˈmɛna tɐʃ ˈʃidu doh ɔʒi kaˈβɛsa]

Espanjan tapaan myös portugalissa esiintyy epäsäännöllisiä partisiipin perfektin muotoja. Niitä on portugalissa jopa enemmän, esim. epäsäännölliset partisiipit *pago* (*pagar*) ('maksaa'), *ganho* (*ganhar*) ('ansaita') ja *gasto* (*gastar*) ('tuhlata') ovat syrjäyttäneet säännölliset muodot. Lisäksi useiden säännöllisten partisiippien ohella esiintyy epäsäännöllisiä muotoja, jotka ovat tuntemattomia nykyespanjassa (*entregar* ('luovuttaa'): *entregado* ja **entregue**; *aceitar* ('hyväksyä'): *aceitado* ja **aceito, aceite** jne.).

6.8 Pluskvamperfekti

Portugalissa on kaksi pluskvamperfektirakennetta. Ensimmäinen, joka on samalla ehdottomasti yleisempi, muodostetaan *ter*-verbin imperfektimuodolla + partiisiipin perfektillä, eli apuverbiä lukuun ottamatta samalla tavalla kuin espanjassa. Seuraavassa esimerkkinä *falar*-verbin taivutus eri persoonissa pluskvamperfektissä ('olin puhunut' jne.):

tinha falado [ˈtjɨɐ fɐˈladu]

Br. [ˈtʃijɐ faˈladu]

tinhas falado [ˈtjɨɐʃ fɐˈladu]

Br. [ˈtʃijɐs faˈladu]

tinha falado [ˈtjɨɐ fɐˈladu]

Br. [ˈtʃijɐ faˈladu]

tínhamos falado [ˈtjɨɐmuʃ fɐˈladu]

(Br. [ˈtʃijnamus faˈladu])

(tínheis falado [ˈtjɨɐjʃ fɐˈladu])

tinham falado [ˈtjɨɐw̃ fɐˈladu]

Br. [ˈtʃijnẽw̃ faˈladu]

Toinen pluskvamperfekti, joka on latinan indikatiivin pluskvamperfektin suora jatkumo, on puolestaan harvinainen ja esiintyy lähinnä vain kaunokirjallisessa tyylissä. Se muodostetaan samalla tavalla kuin espanjan *-ra*-päätteinen subjunktiivin imperfekti:

falara [fɐˈlarɐ], Br. [faˈlara]

falaras [fɐˈlarɐʃ], (Br. [faˈlaras])

falara	[fɛ'larɐ], Br. [fa'lara]
faláramos	[fɛ'larɐmuʃ], (Br. [fa'laramus])
(faláreis	[fɛ'larɛjʃ])
falaram	[fɛ'larɛw̃], Br. [fa'larɛw̃]

6.9 Imperfekti

Indikatiivin imperfekti on portugalissa hyvin samanlainen muodoltaan ja käytöltään kuin espanjassa. Seuraavassa säännöllisten verbien taivutus imperfektissä:

TAULUKKO 12. Säännöllisten verbien taivutus imperfektissä.

falar ('puhua') [fɛ'ler] Br. [fa'la]	beber ('juoda') [bi'βer] [be'be]	partir ('lähteä') [per'tir] [pah'tʃi]
falava [fɛ'lavɐ] Br. [fa'lavɐ]	bebia [bi'βiɐ] [be'bia]	partia [per'tiɐ] [pah'tʃia]
falavas [fɛ'lavɛʃ] (Br. [fa'lavɛs])	bebias [bi'βiɛʃ] [be'bias]	partias [per'tiɛʃ] [pah'tʃias])
falava [fɛ'lavɐ] Br. [fa'lavɐ]	bebia [bi'βiɐ] [be'bia]	partia [per'tiɐ] [pah'tʃia]
falávamos [fɛ'lavɐmuʃ] (Br. [fa'lavamus])	bebíamos [bi'βiɐmuʃ] [be'biamus]	partíamos [per'tiɐmuʃ] [pah'tʃiamus])
(faláreis [fɛ'larɛjʃ])	bebíeis [bi'βiɛjʃ]	partíeis [per'tiɛjʃ]
falavam [fɛ'lavɛw̃] Br. [fa'lavɛw̃]	bebiam [bi'βiɛw̃] [be'biɛw̃]	partiam [per'tiɛw̃] [pah'tʃiɛw̃]

Kolmen keskeisimmän epäsäännöllisen verbin imperfektitaivutus on puolestaan seuraava:

TAULUKKO 13. Verbien *ser*, *ter* ja *estar* taivutus imperfektissä.

ser ('olla') [ser] Br. [seh]	ter ('omistaa') [ter] [teh]	estar ('olla jssk') [ʃtar] [is'ta]
era [ˈeɾɐ] Br. [ˈeɾa]	tinha [ˈtɨɲɐ] [ˈtɨɲa]	estava [ˈʃtaβɐ] [is'tava]
eras [ˈeɾɐs] (Br. [ˈeɾas])	tinhas [ˈtɨɲɐs] [ˈtɨɲas]	estavas [ˈʃtaβɐs] [is'tavas])
era [ˈeɾɐ] Br. [ˈeɾa]	tinha [ˈtɨɲɐ] [ˈtɨɲa]	estava [ˈʃtaβɐ] [is'tava]
éramos [ˈeɾɐmuʃ] (Br. [ˈeɾamus])	tínhamos [ˈtɨɲɐmuʃ] [ˈtɨɲamus]	estávamos [ˈʃtaβɐmuʃ] [is'tavamus])
éreis [ˈeɾɐjʃ]	tínheis [ˈtɨɲɐjʃ]	estáreis [ˈʃtaβɐjʃ]
eram [ˈeɾɐw]	tinham [ˈtɨɲɐw] Br. [ˈtɨɲɐw]	estavam [ˈʃtaβɐw] [is'tavɐw]

Edellä esitetyn perusteella voi todeta, että portugalin imperfekti muodostetaan hyvin samalla tavoin kuin espanjassa. *-ar*-verbeillä taivutuspäätteessä espanjan *b* korvautuu kuitenkin portugalissa *v*:llä. Portugalissa ei myöskään kirjoiteta aksenttia *-ia*-päätteen *i*:n päälle.

Epäsäännöllisilläkin verbeillä muuten hyvin säännöllisesti muodostettavassa imperfektissä on kuitenkin eräitä poikkeuksia portugalissa. Edellä on jo esitetty *ter*-verbin espanjasta poikkeava imperfektitaivutus. Myös yllä esitetty *ser*-verbi on epäsäännöllinen, mutta espanjan vastaavan verbin kaltainen. Sen sijaan seuraavat

kaksi verbiä epäsäännöllisesti taipuvaa verbiä on opeteltava erikseen, koska taiputus poikkeaa espanjasta:

TAULUKKO 14. Verbien *vir* ja *pôr* taivutus imperfektissä.

vir ['tulla'] [vir] Br. [vih]	pôr ['panna'] [por] [poh]
vinha ['viŋe] Br. ['viŋa]	punha ['puŋe] ['puŋa]
vinhas ['viŋeʃ] (Br. ['viŋas])	punhas ['puŋeʃ] ['puŋas])
vinha ['viŋe] Br. ['viŋa]	punha ['puŋa] ['puŋe]
vínhamos ['viŋemuʃ] Br. ['viŋamus]	púnhamos ['puŋemuʃ] ['puŋamus]
(vínheis ['viŋejʃ])	púnheis ['puŋejʃ])
vinham ['viŋẽw̃]	punham ['puŋẽw̃]

Myös verbi *ir* ('mennä') eroaa espanjasta siinä, ettei se saa b-konsonanttia imperfektitaivutukseen (esp. *iba*) vaan taipuu siten portugalissa espanjaa säännönmukaisemmin:

ir [ir], 'mennä' Br. [ih]

ia ['ie], Br. ['ia]

ias ['ieʃ], Br. ['ias]

ia ['ie], Br. ['ia]

íamos ['iemuʃ], Br. ['iamus]

(íeis ['iejʃ])

iam ['iẽw̃], Br. ['iẽw̃]

6.10 Muita verbeihin liittyviä eroja espanjaan nähden

6.10.1 Ehtolauseet

Kuten kappaleessa 6.4 todettiin, portugalissa on säilynyt subjunktiivin futuuri, joka on hävinnyt espanjasta:

portugali

espanja

Se **tiver** tempo, fá-lo-ei. (tai: faço-o)

Si **tengo** tiempo, lo haré. ('Jos minulla on aikaa, teen sen')

[si ti'ver 'tẽ̃mpu falu'ej]

Br. Se **tiver** tempo, o faço

[si tʃi've 'tẽ̃mpu u 'fasu]

Sitä käytetään, kun jos-lause viittaa tulevaan aikaan.

Ns. ei-reaalisissa ehtolauseissa, joissa jos-lauseessa esiintyy espanjassa joko *-ra-* tai *-se-*päätteinen subjunktiivin imperfekti, viimeksi mainittu (*-sse*) on ainoa vaihtoehto portugalissa:

portugali

espanja

Se **tivesse** tempo, fá-lo-ia.

Si **tuviera / tuviese** tiempo, lo haría. ('Jos minulla olisi aikaa, tekisin sen')

[si ti'vesi 'tẽ̃mpu falu'ia]

Br. Se **tivesse** tempo, o faria.

[si tʃi'vesi 'tẽ̃mpu u fa'ria].

Se o **soubessem**, não comprariam este carro.

[sju su'βesẽj nẽw kõmpre'riẽw eʃti 'karu]

Br. [ʃju su'besẽʃ nẽw kõ'mpra'riẽw estʃi 'kahu]

Si lo **supieran / supiesen**, no comprarían este coche. ('Jos he tietäisivät sen, he eivät ostaisi tätä autoa')

HUOM! *-ra*-päätteinen muoto kuuluu portugalissa yksinomaan **pluskvamperfektille** (vrt. 6.8).

Säännöllisillä verbeillä subjunktiivin imperfektin päätteet ovat seuraavat:

TAULUKKO 15. Säännöllisten verbien taivutus subjunktiivin imperfektissä.

falar ('puhua') [fɛ'lɛr] Br. [fa'la]	beber ('juoda') [bi'βer] [be'be]	partir ('lähteä') [pɛr'tir] [pah'tʃi]
falasse [fɛ'lasi] Br. [fa'lasi]	bebesse [bi'βesi] [be'besi]	partisse [pɛr'tisi] [pah'tʃisi]
falasses [fɛ'lasiʃ] (Br. [fa'lasis])	bebesses [bi'βesiʃ] [be'besis]	partisses [pɛr'tisiʃ] [pah'tʃisis]
falasse [fɛ'lasi] Br. [fa'lasi]	bebesse [bi'βesi] [be'besi]	partisse [pɛr'tisi] [pah'tʃisi]
falássemos [fɛ'lasimuʃ] Br. [fa'lasimus]	bebêsemos [bi'βesimuʃ] [be'besimus]	partíssemos [pɛr'tisimuʃ] [pah'tʃisimus]
(falásseis [fɛ'lasejʃ])	bebêseis [bi'βesejʃ]	partísseis [pɛr'tisejʃ]
falassem [fɛ'lasẽj] Br. [fa'lasẽj]	beβessem [bi'besẽj] [be'besẽj]	partissem [pɛr'tisẽj] [pah'tʃisẽj]

Kolmen keskeisimmän epä säännöllisen verbin taivutus on puolestaan seuraava:

TAULUKKO 16. Verbien *ser*, *ter* ja *estar* taivutus subjunktiivin imperfektissä.

ser ('olla') [ser] Br. [seh]	ter ('omistaa') [ter] [teh]	estar ('olla jssk') [ʃtar] [is'ta]
fosse [ˈfosi] Br. [ˈfosi]	tivesse [tiˈvesi] [ʃiˈvesi]	estivesse [ʃtiˈvesi] [istʃiˈvesi]
fosses [ˈfosiʃ] (Br. [ˈfosis])	tivesses [tiˈvesiʃ] [ʃiˈvesis]	estivesses [ʃtiˈvesiʃ] ([istʃiˈvesis])
fosse [ˈfosi] Br. [ˈfosi]	tivesse [tiˈvesi] [ʃiˈvesi]	estivesse [ʃtiˈvesi] [istʃiˈvesi]
fôssemos [ˈfosimuʃ] Br. [ˈfosimus]	tivéssemos [tiˈvesimuʃ] [ʃiˈvesimus]	estivéssemos [ʃtiˈvesimuʃ] [istʃiˈvesimus]
{fôsseis [ˈfosɛjʃ]	tivésseis [tiˈvesɛjʃ]	estivésseis [ʃtiˈvesɛjʃ]
fossem [ˈfosɛj] Br. [ˈfosɛj]	tivessem [tiˈvesɛj] [ʃiˈvesɛj]	estivessem [ʃtiˈvesɛj] [istʃiˈvesɛj]

Vastaava tapahtuu myös verbin liittomuodoilla:

portugali: Se **tivesse tido** tempo, tê-lo-ia feito.

[si tiˈvesi tiðu ˈtɛ̃mpu teluˈiɐ ˈfɛjtu]

Br. Se **tivesse tido** tempo, o teria feito

[si ʃiˈvesi ʃidu ˈtɛ̃mpu u teˈria ˈfɛjtu]

espanja: Si **hubiera / hubiese tenido** tiempo, lo **habría / hubiera** hecho.

(‘Jos minulla olisi ollut aikaa, olisin tehnyt sen’)

portugali: Se o **tivessem sabido**, não teriam comprado...

[sju ti'vesẽj sɛ'βiðu nẽw ti'riẽw kõ^m'pradu]

Br. [sju tʃi'vesẽj sa'bidu nẽw tʃi'riẽw kõ^m'pradu]

espanja: Si lo **hubieran / hubiesen** sabido, no **habrían / hubieran / hubiesen comprado**... ('Jos he olisivat tienneet sen, he eivät olisi ostaneet')

Konditionaali muodostetaan samalla tavalla kuin espanjassa; ainoa ero on, että portugalissa ei merkitä (paitsi monikon 1. persoonassa) painollisen i:n päälle akcenttia, koska *-ia*-päätteessä i painottuu painotussääntöjen mukaisesti.

Seuraavassa konditionaali säännöllisillä verbeillä:

TAULUKKO 17. Säännöllisten verbien taiputus konditionaalissa.

falar ('puhua') [fɛ'lɛr] Br. [fa'la]	beber ('juoda') [bɛ'βɛr] [be'be]	partir ('lähteä') [per'tir] [pah'tʃi]
falaria [fɛlɛ'riɛ] Br. [fala'ria]	beberia [bɛβi'riɛ] [bebe'ria]	partiria [pert'i'riɛ] [pah'tʃi'ria]
falarías [fɛlɛ'riɛs] (Br. [fala'rias])	beberías [bɛβi'riɛs] [bebe'rias]	partirías [pert'i'riɛs] [pah'tʃi'rias]
falaria [fɛlɛ'riɛ] Br. [fala'ria]	beberia [bɛβi'riɛ] [bebe'ria]	partiria [pert'i'riɛ] [pah'tʃi'ria]
falaríamos [fɛlɛ'riɛmuʃ] Br. [fala'riamus]	beberíamos [bɛβi'riɛmuʃ] [bebe'riamus]	partiríamos [pert'i'riɛmuʃ] [pah'tʃi'riamus]
(falaríeis [fɛlɛ'riɛjs])	beberíeis [bɛβi'riɛjs]	partiríeis [pert'i'riɛjs])
falariam [fɛlɛ'riẽw] Br. [fala'riẽw]	beberiam [bɛβi'riẽw] [bebe'riẽw]	partiriam [pert'i'riẽw] [pah'tʃi'riẽw]

Kolmen keskeisimmän epäsäännöllisen verbin konditionaalitaivutus on puolestaan seuraava:

TAULUKKO 18. Verbien *ser*, *ter* ja *estar* taivutus konditionaalissa.

ser ('olla')	ter ('omistaa')	estar ('olla jssk')
[ser] Br. [seh]	[ter] [teh]	[ʃtar] [is'ta]
seria [sɨ'riɛ] Br. [se'ria]	teria [tɨ'riɛ] [te'ria]	estaria [ʃte'riɛ] [ista'ria]
serias [sɨ'riɛʃ] (Br. [se'rias])	terias [tɨ'riɛʃ] [te'rias]	estarias [ʃte'riɛʃ] [ista'rias]
seria [sɨ'riɛ] Br. [se'ria]	teria [tɨ'riɛ] [te'ria]	estaria [ʃte'riɛ] [ista'ria]
seríamos [sɨ'riemuʃ] Br. [se'riamus]	teríamos [tɨ'riemuʃ] [te'riamus]	estaríamos [ʃte'riemuʃ] [ista'riamus]
seríeis [sɨ'riɛjʃ]	teríeis [tɨ'riɛjʃ]	estaríeis [ʃte'riɛjʃ]
seriam [sɨ'riɛw̃] Br. [se'riɛw̃]	teriam [tɨ'riɛw̃] [te'riɛw̃]	estariam [ʃte'riɛw̃] [ista'riɛw̃]

Portugalin portugalín puhekielessä konditionaali korvautuu tavallisesti indikatiivin imperfektillä / pluskvamperfektillä. Brasiliassa konditionaalin käyttö on Portugalia yleisempää, mutta samaa ilmiötä esiintyy sielläkin puhekielessä:

Se o soubessem, não **compravam** este carro.

('Jos he tietäisivät, he eivät ostaisi tätä autoa')

[sju so'βesɛj̃ nɛw̃ kō^m'pravɛw̃ ɛʃti 'karu]

Br. [sju so'βesɛj̃ nɛw̃ kō^m'pravɛw̃ ɛʃti 'kahu]

Se o tivessem sabido, não **tinham comprado**...

(‘Jos he olisivat tietäneet, he eivät olisi ostaneet’)

[sju ti'vesẽj sɛ'βiðu nẽw 'tĩjẽw kõ^m'pradu]

Br. [sju tʃi'vesẽj sa'bidu nẽw 'tʃĩjẽw kõ^m'pradu]

6.10.2 Futuurin ilmaiseminen

Portugalissa on olemassa espanjan tapaan synteettinen futuuri, joka muodostetaan seuraavasti:

TAULUKKO 19. Säännöllisten verbien taivutus futuurissa.

falar ('puhua') [fɛ'lɛr] Br. [fa'la]	beber ('juoda') [bi'βer] [be'be]	partir ('lähteä') [pɛr'tir] [pah'tʃi]
falarei [fɛlɛ'rej] Br. [fala'rej]	beberei [biβi'rej] [bebe'rej]	partirei [pɛrti'rej] [pah'tʃi'rej]
falarás [fɛlɛ'raʃ] (Br. [fala'ras])	beberás [biβi'raʃ] [bebe'ras]	partirás [pɛrti'raʃ] [pah'tʃi'ras])
falará [fɛlɛ'ra] Br. [fala'ra]	beberá [biβi'ra] [bebe'ra]	partirá [pɛrti'ra] [pah'tʃi'ra]
falaremos [fɛlɛ'remuʃ] (Br. [fala'remus])	beberemos [biβi'remuʃ] [bebe'remus]	partiremos [pɛrti'remuʃ] [pah'tʃi'remus])
[falareis [fɛlɛ'rejʃ] (Br. [fala'rejs])	bebereis [biβi'rejʃ] [bebe'rejs]	partireis [pɛrti'rejʃ] [pah'tʃi'rejs])
falarão [fɛlɛ'rẽw] Br. [fala'rẽw]	beberão [biβi'rẽw] [bebe'rẽw]	partirão [pɛrti'rẽw] [pah'tʃi'rẽw]

Espanjaan verrattuna portugalissa yksikön ensimmäisessä persoonassa on diftongi (-*ei*), espanjassa painollinen e (*hablaré*) sekä monikon kolmannessa persoonassa nasaalidiftongi -*ão*, espanjassa -*án* (*hablarán*).

Kolmen keskeisimmän epä säännöllisen verbin futuuritaivutus on puolestaan seuraava:

TAULUKKO 20. Verbien *ser*, *ter* ja *estar* taivutus futuurissa.

ser ('olla') [ser] Br. [seh]	ter ('omistaa') [ter] [teh]	estar ('olla jssk') [ʃtar] [is'ta]
serei [si'rej] Br. [se'rej]	tere [ti'rej] [te'rej]	estarei [ʃte'rej] [ista'rej]
serás [si'ras] {Br. [se'ras]}	terás [ti'ras] [te'ras]	estarás [ʃte'ras] [ista'ras])
será [si'ra] Br. [se'ra]	terá [ti'ra] [te'ra]	estará [ʃte'ra] [ista'ra]
seremos [si'remu] {Br. [se'remus]}	teremos [ti'remu] [te'remus]	estaremos [ʃte'remu] [ista'remus])
{sereis [si'rejʃ] {Br. [se'rejs]}	tereis [ti'rejʃ] [te'rejs]	estareis [ʃte'rejʃ] [ista'rejs])
serão [si'rẽw] Br. [se'rẽw]	terão [ti'rẽw] [te'rẽw]	estarão [ʃte'rẽw] [ista'rẽw]

Samaan tapaan kuin (usein) espanjassa myös portugalissa (molemmissa päävariantteissa) synteettinen futuuri korvautuu puhutussa kielessä muilla rakenteilla, kuten preesensillä ja *ir* + infinitiivi -rakenteella. Viimeksi mainittuun liittyen on huomattava, että espanjasta poiketen portugalissa *ei* ole *a*-prepositiota ennen infinitiiviä:

Espanja

Portugali

Voy a hacerlo.
[vo fe'zelo]

Vou fazê-lo. ('teen / tulen tekemään sen')

Br. **Vou** o fazer.
[vo u fa'zer]

Va a trabajar.
[vaj tɾəβe'kaɾ],
Br. [vaj traba'ka]

Vai trabalhar. ('teen / tulen tekemään työtä')

7 PREPOSITIOT

Kuten kappaleessa 4 todettiin, epämääräiseen artikkeliin (*um, uma*) voi yhdistyä kaksi prepositiota (*de* ja *em*), määräiseen artikkeliin (*o, os, a, as*) neljä (*de, a, em* [ãj], Br. [ẽj] ja *por* [pur]). Espanjassa tämä ilmiö rajoittuu vain prepositioihin *a* ja *de* (> *al, del*).

Espanjasta poiketen portugalissa ei ole *a*-henkilöobjektia:

Espanja	Portugali
Veo a Pedro.	Vejo o Pedro. ('näen Pedron') [ˈvɛʒu u ˈpeðru], Br. Vejo Pedro. ²¹ [ˈvɛʒu ˈpedru]
Trajo a sus abuelos.	Trouxe os avós dele / dela. ('hän toi isovanhempansa') [ˈtrosi uz əˈvɔʒ ˈðeli / ˈðɛlə] Br. [ˈtrosi uz aˈvɔz ˈdɛli / ˈdɛla]

Para-prepositioita käytetään siirtymistä ilmaisevien verbien kanssa silloin, kun siirtyminen mainittuun paikkaan on pysyvänluonteista, esim:

Vou **para** o Brasil. [vo pɐɾɐ u βɾɐˈziʃ] ('menen Brasiliaan')
Br. [vo para u braˈziw]

²¹ Määräisen artikkelin lisääminen henkilönimien eteen ei ole yhtä yleistä Brasiliassa kuin Portugalissa.

Jos kyseessä on lyhytaikaisempi tai tilapäinen oleskelu, käytetään *a*-prepositiota:

Vou **ao** Brasil. [vo aw βre'ziʃ] ('menen Brasiliaan')

Br. [vo aw bra'ziw]

Espanjassa sen sijaan käytetään *a*-prepositiota molemmissa tapauksissa:

Voy **a** Brasil.

Kulkuneuvoissa käytetään portugalissa *de*-prepositiota toisin kuin espanjassa (jossa *en*):

Portugali

Espanja

de carro, **de** avião, **de** comboio
(‘autolla, lentokoneella, junalla’)

en coche, **en** avión, **en** tren

Prepositioksi vaihtuu kuitenkin *em*, jos kulkuneuvo saa määrään:

no meu carro [nu mew 'karu], (Br. [nu mew 'kahu]) ‘en mi coche’
(‘minun autollani’)

no comboio da manhã [nu kōm'boju ðe mæ'ɲɐ] ‘en el tren de la mañana’
(‘aamujunalla’)

Br. no **trem** da manhã [nu treɲ da mæ'ɲɐ]

Brasilianportugalissa käytetään usein portugalintportugalista ja espanjasta poiketen *em*-prepositiota ilmaistaessa siirtymistä johonkin paikkaan:

Vou **em** São Paulo [ˈvo ɛj sɐw ˈpawlu]

[Port.] Vou **a** São Paulo [ˈvo ɐ sɐw ˈpawlu]

(‘menen São Pauloon’)

Vou **no** supermercado [ˈvo nu supehnehˈkadu]

[Port.] Vou **ao** supermercado. [ˈvo aw supermerˈkaðu]

(‘menen valintamyymälään’)

8 LUKUSANAT

Portugalin perusluvut ovat seuraavat välillä 1–10. Kuten havaitaan, lukusanat 7, 9 ja 10 ovat portugalissa diftongoitumattomat:

- 1 um [ũ]/ uma ['umɐ], Br. ['uma]
- 2 dois [dojʃ], Br. [dojs] / duas ['duɐʃ], Br. ['duas]
- 3 três [treʃ], Br. [trejs]
- 4 quatro ['kwatru]
- 5 cinco ['sĩ̃ku]
- 6 seis [sejʃ], Br. [sejʃ]²²
- 7 sete ['seti], Br. ['setʃi]
- 8 oito ['oʃtu]
- 9 nove ['nɔvi], Br. ['nɔvi]
- 10 dez [dɛʃ], Br. [dɛjs]

Lukusanasta 2 havaitaan, että espanjasta poiketen sillä on kaksi muotoa: feminiinisten pääsanojen edellä käytetään feminiinimuotoa *duas* (esim. *duas amigas* 'kaksi ystävää').

Välillä 11–20 lukusanat ovat poolestaan seuraavat:

- 11 onze ['õzi], Br. ['õzi]
- 12 doze ['dozi], Br. ['dozi]
- 13 treze ['trezi], Br. ['trezi]
- 14 catorze, [kɐ'torzi] Br. quatorze [ka'tohzi], [kwa'tohzi]
- 15 quinze ['kĩzi], Br. ['kĩzi]
- 16 dezasseis, [dizɐ'sejʃ] Br. dezesseis [deze'sejs]

²² Brasilianportugalissa lukusana kuusi korvautuu usein sanalla *meia* (< *meia-dúzia* 'puoli tusinaa'), erityisesti numeroita yksitellen lueteltaessa, kuten puhelinnumeroissa.

17 dezassete, [dizɐ'seti] Br. dezessete [deze'setʃi]

18 dezoito [di'zɔjtu], Br. [de'zɔjtu]

19 dezanove, [dizɐ'nɔvi] Br. dezenove [deze'nɔvi]

20 vinte ['vĩti], Br. ['vɪtʃi]

Kuten havaitaan, välillä 16–19 portugalissa ei lukujen välissä ole *ja*-sanaa kuten espanjassa (*dieciséis*).

Loput lukusanat eivät eroa merkittävästi espanjasta, joten niitä ei käsitellä yksityiskohtaisemmin tässä yhteydessä. Periaatteena kymmenlukujen muodostamisessa on espanjan periaatteen mukaisesti kymmenluku + *e* ('ja') + pienempi luku. On kuitenkin huomattava, että välillä 20–29 portugalissa ei ole tapahtunut espanjan tapaan yhteensulautumista (esim. *veintidós*), vaan luvut kirjoitetaan erikseen:

21 vinte e um

22 vinte e dois, jne.

9 KESKEISIÄ SANASTOLLISIA EROJA

Seuraavassa havainnollistetaan keskeisimpiä eroja portugalin ja espanjan välillä sanaston alueella. Aluksi (9.1) tuodaan esiin sanoja, joissa espanjan kielen sanan portugalinkielinen vastine on täysin eri sana. Tämän jälkeen (9.2) esitellään tapauksia, joissa espanjan kielen sanan portugalinkielinen vastine on lähellä espanjan sanaa mutta eroaa siitä muoto-opillisesti ja joissa portugalissa käytetään useammin jotakin muuta ilmausta kuin espanjasta tuttua. Tätä seuraa esitys muutamista ”falsos amigos” -tapauksista (9.3), joissa molemmissa kielissä esiintyvien sanojen merkitys eroaa kielten välillä. Alaluvussa 9.4 luodaan katsaus portugalin viikonpäiviin.

9.1 Espanjan tavallisen sanan vastine kokonaan eri sana portugalissa

espanja	portugali
acostarse	deitar-se [deʃ'tarsi], Br. [dej'tahsi] ('mennä nukkumaan')
ahorrar	poupar [po'par], Br. [po'pa] ('säästää')
apellido	sobrenome [soβri'nomi], Br. [sobri'nomi] ('sukunimi')
atasco	o engarrafamento [ẽgarefẽ'mẽtu], Br. [ẽgahafa'mẽtu] ('liikenneuhka')
aunque	embora [ẽm'bõra], Br. [ẽm'bõra] ('vaikka')
autobús	o autocarro [awto'karu] (Port.), (Br.) o ônibus ['onibujs] ('linja-auto')
ayer	ontem ['õntẽj], Br. ['õntẽj] ('eilen')
bosque	a floresta [flu'reʃte], Br. [flo'resta] ('metsä')
botella	a garrafa [gẽ'rafẽ], Br. [ga'hafa] ('pullo')
buscar	procurar [proku'rar], Br. [proku'ra] ('etsiä')

calle	a rua [ˈrua], Br. [ˈhwa] (‘katu’)
cambiar	mudar [muˈðar], Br. [muˈda] (‘vaihtaa’)
cena	o jantar [ʒɛˈtar], Br. [ʒɛˈta] (‘illallinen’)
cerca	perto [ˈpɛrtu], Br. [ˈpɛhtu] (‘lähellä’)
cerrar	fechar [fɛˈʃar], Br. [fɛˈʃa] (‘sulkea’)
chico, -a	o rapaz, a rapariga [ʁɛˈpaʃ], [ʁɛpɛˈriɣɛ] (Port.) (Br.) o moço, a moça [ˈmosu] [ˈmosa] (‘poika’ / ‘tyttö’)
coche	o carro [ˈkaɾu], Br. [ˈkahu] (‘auto’)
coger	apanhar [ɐpɐˈɲar] (Port.), (Br.) pegar [peˈga] (merkityksessä ‘ottaa jk kulkuneuvo’)
cuchillo	a faca [ˈfakɐ], Br. [ˈfaka] (‘veitsi’)
desayuno	pequeno-almoço [piˈkenu aˈmosu] (Port.) (Br.) café-da-manhã [kaˈfɛ da maˈɲɛ] (‘aamiainen’)
de acuerdo	combinado [koˈbiˈnaðu], Br. [koˈbiˈnadu] (‘sovittu’)
despertarse	acordar [ɐkurˈðar], Br. [akohˈda] (‘herätä’)
dirección	o endereço [ɛˈdiˈresu] (merkityksessä ‘osoite’)
enfadado	zangado [zɛˈgaðu], Br. [zɛˈgadu] (‘vihainen’)
enfermo	doente [ˈdweˈti], Br. [ˈdweˈɲi] (‘sairas’)
estar situado	ficar [fiˈkar], Br. [fiˈka] (‘sijaita’)
gracias	obrigado, -a [ɔβriˈgaðu] [ɔβriˈgaðɐ], Br. [ɔbriˈgadu] [ɔbriˈgada] (‘kiitos’)
gris	cinzento [siˈzentu], Br. [siˈzentu]
hablar	falar [fɛˈlar], Br. [fɛˈla] (‘puhua’)
huelga	a greve [ˈgɾɛvi], Br. [ˈgɾɛvi] (‘lakko’)
invitar	convidar [kõviˈðar], Br. [kõviˈda] (‘kutsua’)

irse	ir-se embora [irsiẽ ^m bõrɐ], Br. [ihsiẽ ^m bõra] (merkityksessä 'lähteä pois')
jugar	brincar [brĩ ^ɾ 'kar], Br. [brĩ ^ɾ 'ka] (merkityksessä 'leikkiä')
lejos	longe ['lõzi], Br. ['lõzi] ('kaukana')
lentamente	devagar [dɛvɐ'ɣar], Br. [deva'gah] ('hitaasti')
menú	ementa [i'mẽ ⁿ tɐ], Br. cardápio [kah'dapju] ²³ ('ruokalista')
mirar	olhar [õ'lar], Br. [õ'la] ('katsoa')
nadie	ninguém [nĩ ^ɾ 'gẽj], Br. [nĩ ^ɾ 'gẽj] ('ei kukaan')
naranja	a laranja [lɛ'rẽzɐ], Br. [la'rẽza] ('appelsiini')
negro	preto ['pretu], Br. ['pretu] ²⁴ ('musta')
pasado mañana	depois de amanhã [dɛ'pojzðiemɐ'nɐ], Br. [de'pojzɕiama'nɐ] ('yliluomenna')
pensar	achar [ɛ'ʃar], Br. [a'ʃa] (merkityksessä 'olla jtkak mieltä') ²⁵
periódico	o jornal [ʒur'naʃ], Br. [zõh'naw] ('sanomalehti')
pero	mas [maʃ], Br. [majɐ] (mas-sana esiintyy espanjassakin samassa merkityksessä mutta harvinaisena) ('mutta')
perro	o cão [kɛw] ('koira')
quizá(s)	se calhar [sikɐ'lar] (Port.) ('ehkä')
rojo	vermelho [vir'mɛlu], Br. [veh'mɛlu] ²⁶ ('punainen')

²³ Myös *menu*-sana [me'nu] käytössä molemmissa varianteissa.

²⁴ Myös *negro*-sanaa ['neyru], Br. ['negru] käytetään.

²⁵ Myös portugalissa voi käyttää *pensar*-verbiä näissä tapauksissa.

sin embargo /	
no obstante	porém [pu'rɛj̃], Br. [po'rɛj̃]
	no entanto [nuɛ̃ ⁿ tɛ̃ ⁿ tu], Br. [nuɛ̃ ⁿ tɛ̃ ⁿ tu] ('kuitenkin')
silla	a cadeira [kɛ̃ ⁿ ðɛjɾɛ], Br. [ka'dɛjɾa] ('tuoli')
taza	chávena [ʃavinə], Br. xícara [ʃikara] ('kuppi')
té	o chá [ʃa] ('tee')
temprano	cedo [ʃɛðu], Br. [ʃɛdu] ('aikaisin')
tenedor	garfo [ˈgarfu], Br. [ˈgahfu] ('haarukka')
tienda	loja [ˈlɔʒɐ] (merkityksessä 'kauppa')
todavía	ainda [ɐˈĩdɐ], Br. [aˈĩda] ('vielä')
tráfico	o trânsito [ˈtrɛzitu], Br. [ˈtrɛzitu] ('liikenne')
tren	o comboio [kõ ^m bɔju], Bras. trem [trɛj̃] ('juna')
vacaciones	as férias [ˈfɛrjɐʃ], Br. [ˈfɛrjas] ('loma')
ventana	a janela [ʒɐˈnɛlɐ], Br. [ʒaˈnɛla] ('ikkuna')
vivir	morar [muˈrar], Br. [moˈra] (merkityksessä 'asua'; elää: <i>viver</i>)

9.2 Espanjan tavallisen sanan vastine portugalissa muodoltaan erilainen, mutta lähellä espanjan sanaa

espanja	portugali
ahora	agora [ɐˈɣɔɾɐ], Br. [aˈɣɔra] ('nyt')
año	o ano [ˈɐnu] ('vuosi')

²⁶ Portugalinportugalissa myös *encarnado* [ɛ̃ⁿkɛrˈnaðu].

árbol	a árvore ['arvuri], Br. ['ahvori] ('puu')
barrío	o bairro ['bajɾu], Br. ['bajhu] ('kaupunginosa')
blanco	branco ['brẽ'ɾku], Br. ['brẽ'ɾku] ('valkoinen')
cielo	o céu [sɛw] ('taivas')
cine	o cinema [si'nemɐ], Br. [si'nema] ('elokuvateatteri')
color	a cor [kor], Br. [koh] ('väri')
dejar	deixar [dɛj'ʃar], Br. [dɛj'ʃa] ('jättää')
hacer	fazer [fɐ'zer], Br. [fa'ze] ('tehdä')
hoja	a folha ['foʎɐ], Br. ['foʎa] ('lehti')
hoy	hoje ['ozi], Br. ['ozi] ('täänän')
llegar	chegar [ʃi'ɣar], Br. [ʃe'ga] ('saapua')
llevar	levar [li'var], Br. [le'va] ('viedä')
manzana	a maçã [mɐ'sɛ], Br. [ma'sɛ] ('omena')
mucho	muito [mũjtu], Br. [mũjtu] ('paljon')
no	não [nɛw] ('ei')
nube	a nuvem ['nuvɛj], Br. ['nuvɛj] ('pilvi')
oír	ouvir [o'vir], Br. [o'vi] ('kuulla')
ojo	o olho ['oʎu] ('silmä')
preguntar	perguntar [pɛɾɣũntar], Br. [pɛhɣũnta] ('kysyä')

salir	sair [sə'ir], Br. [sa'i] ('lähteä')
sí	sim [sĩ] ('kyllä')
tener	ter [ter], Br. [teh] ('omistaa')
volver	voltar [vɔt'tar], Br. [vɔw'ta] ('palata')

Lisäksi espanjan *gente*-sanan ('ihmiset') vastineena on usein portugalissa monikollinen sana *peçoas* ('personas') [pi'soɐʃ], Br. [pe'soas].

Espanjan *por favor* -ilmauksen (engl. *please*) vastineena on portugalinportugalissa useimmin *se faz favor* [sifaʃfɐ'vor]; *por favor* -ilmaus on vallitseva Brasiliassa [puhfavoh] mutta esiintyy myös portugalinportugalissa [purfɐ'vor].

9.3 "Falsos amigos": sanoilla eri merkitys kieliparin välillä

espanja	portugali
guitarra	a viola ['vjɔɫɐ], Br. o violão [vjɔ'lɐw̃] (puhekielessä: 'kitara') (a guitarra [gi'tarɐ], Br. [gi'taha] = 'portugalilainen kitara') ²⁷
joven	novo ['novu] (myös: jovem ['ʒɔvɐj], Br. ['ʒɔvɛj]) ('nuori')

²⁷ Myös portugalissa *guitarra* on virallisesti oikea vastine 'kitara'-sanalle, mutta *viola*- ja *violão*-sanat ovat juurtuneet arkipuhekieleen.

morado, lila	roxo ['ʁoʃu], Br. ['hoʃu] ('violetti', 'purppuranpu-nainen') (punainen = vermelho [vir'mæxu], Br. [veh'mæxu])
--------------	--

9.4 Viikonpäivät

Romaanisista kielistä portugali on ainoa, jossa viikonpäivät maanantaista perjantaihin eivät perustu roomalaisten uskonnon planeettojen nimisiin jumaluuksiin, vaan niiden taustalla on sana *feria* ('toripäivä').

espanja	portugali
lunes	segunda-feira [si'yũ ^a de 'fejrɐ] Br. [se'gũ ^a da 'fejra] ('maanantai')
martes	terça-feira ['tɛrsɐ 'fejrɐ] Br. ['tehsa 'fejra] ('tiistai')
miércoles	quarta-feira ['kwartɐ 'fejrɐ] Br. ['kwahta 'fejra] ('keskiviikko')
jueves	quinta-feira ['ki ⁿ te 'fejrɐ] Br. ['ki ⁿ ta 'fejra] ('torstai')
viernes	sexta-feira ['sɛʃtɐ 'fejrɐ] Br. ['sɛsta 'fejra] ²⁸ ('perjantai')

²⁸ Usein *feira*-sana jätetään pois: *Na segunda, vamos ao teatro. / Tenho aulas às quartas e às sextas.* ('maanantaina menemme teatteriin'; 'minulla on oppitunteja keskiviikoin ja perjantaisin')

Sen sijaan lauantai ja sunnuntai ovat samankaltaisia kuin espanjassa:

sábado

sábado [ˈsaβəðu]

Br. [ˈsabadu] ('lauantai')

domingo

domingo [duˈmiŋgu]

Br. [doˈmiŋgu] ('sunnuntai')

10 KAKSIKYMMENTÄ KESKEISINTÄ EROA ESPANJAN JA PORTUGALIN VÄLILLÄ

Seuraavassa esitetään tiivistäen keskeisimmät aiemmissä kappaleissa esitetyt erot kieliparin välillä. Tämä ei siten ole tyhjentävä esitys, vaan tähän on pyritty valitsemaan eroja, jotka ovat kaikkein keskeisimpiä kielen opiskelun näkökulmasta.

Oikeinkirjoitus ja ääntäminen:

1. Portugalin kielessä espanjan liudentuneita konsonantteja ([l], [ɲ]) vastaavia äännejä merkitään yhdistelmillä *nh* ja *lh*:

senhor, **melhor**, **aranha** ('herra, parempi, hämähäkki')

2. Portugalin kielessä espanjan n-kirjaimen päälle sijoitettava aaltoviiva eli tilde (ñ) osoittaa vokaalien nasaalistumisen:

são, **amanhã**, **razões** ('he/ne ovat, huomenna, syitä')

Vokaalien nasaalistuminen tapahtuu n-kirjaimen päättyvissä tavuissa, jolloin n häviää sulautuen nasaalivokaaliin:

quando, **fonte**, **mundo**, **fazenda** ('kun, lähde, maailma, maatila [Br.]')

3. Portugalin kielessä sananloppuiset e ja o ääntyvät suppeampina eli äänteinä [ɛ] (Portugali) ja [i] (Brasília) sekä [u]. Portugalinportugalissa ne jäävät usein myös ääntymättä, etenkin äänneiden [k, p, t] jälkeen:

noite, **verdade**. **moro**, **janeiro** ('yö, totuus, minä asun, tammikuu')

4. Portugalinportugalissa edellä mainittu ilmiö (supistuminen [i]- ja [u]-äänteeksi tai kato) ulottuu myös muissa painottomissa tavuissa esiintyviin e:hen ja o:hon. Brasilianportugalissa näissä tapauksissa e ja o ääntyvät suppeana e:nä ja o:na.

restaurante, pequeno, morada, Portugal ('ravintola, pieni, asuinpaikka, Portugal')

5. Portugalin kielessä esiintyy espanjasta poiketen myös soinnillisia s-äänteitä [z], [ʒ]; huomaa myös, että kirjain j vastaa [ʒ]-äännettä:

geral [ʒ], já [ʒ], casa [z], coisa [z] ('yleinen, jo, talo, asia')

6. Portugalinportugalissa ja Rio de Janeirossa tavunloppuinen s ääntyy suhuäänteenä (äänneympäristöstä riippuen joko [ʃ] tai [ʒ]):

coisas [ʃ], mesmo[ʒ], festa [ʃ], gosto [ʃ] ('asioita, sama, juhla, minä pidän')

7. Portugalinportugalissa tavunloppuinen l on velaaristunut (vrt. engl. *well*), brasilianportugalissa se ääntyy u-äänteen kaltaisena puolivokaalina:

Brasil, Funchal, mel, voltar ('Brasilia, Funchal, hunaja, palata')

Muoto-oppi:

8. Portugalin kielessä vokaalienvälinen n ja l ovat kadonneet, mistä syystä sanat ovat lyhentyneet espanjaan verrattuna:

lua, amanhã, cheio, mau, sair, ter, natureza ('kuu, huomenna, täysi, paha, lähteä, omistaa, luonto')

9. Sen sijaan espanjan *-ll-* ja *-ñ-* (silloin kun se pohjautuu latinan *-NN-* yhdistelmään) ovat korvautuneet portugalissa yhdellä *l*:llä ja liudentumattomalla *n*:llä:

vale, **ano**, **pequeno**, **estrela** ('laakso, vuosi, pieni, tähti')

10. Portugalissa espanjan *-ero / -era* -päätte saa diftongin (> *-ei-*):

carpinteiro, **hospedeira**, **banheiro** ('puuseppä, emäntä, kylpyhuone / WC')

11. Portugalissa vokaalit *o* ja *e* eivät toisaalta ole diftongoituneet samoissa tapauksissa kuin espanjassa:

porto, **novo**, **mel**, **tempo** ('satama, uusi, hunaja, aika')

12. Portugalissa (monet) espanjan *h*-alkuiset sanat ovat *f*-alkuisia:

fome, **farinha**, **ferro**, **fazer** ('nälkä [*hambre*], jauhot, rauta, tehdä')

13. Portugalissa (monet) espanjan *ll*-alkuisista sanoista ovat *ch*-alkuisia (äänt. [ʃ]):

chamar, **chave**, **chorar**, **chover** ('kutsua, avain, itkeä, sataa')

Kielioppi:

14. Portugalissa liittoperfektiiä käytetään pelkästään menneisyydessä käynnistyneen ja puhehetkellä jatkuvan tai toistuvan tekemisen ilmaisemiseen, kun taas kaikissa muissa tapauksissa liittoperfektin vastineena on yksinkertainen perfekti:

não visitei o Brasil; **compro** um carro ('en ole käynyt Brasiliassa; hän on ostanut auton')

15. Portugalinportugalissa espanjasta poiketen objektipronomini sijoitetaan myönteisissä lauseissa konditionaalissa ja futuurissa verbin vartalon ja persoonapäänteen väliin, ikään kuin sisäliitteeksi:

lavar-**me**-ia, falar-**lhe**-ei ('peseytyisin', 'puhun hänelle')

Muissa tempuksissa portugalinportugalissa objektipronominin sijoitetaan myönteisissä lauseissa predikaattiverbin perään:

chamo-**me**, falo-**lhe** ('olen nimeltäni, puhun hänelle')

16. Portugalissa ei käytetä monikon sinuttelussa espanjanespanjassa tavallista monikon 2. persoonan muotoa (*habláis*), vaan se korvautuu amerikan espanjan tapaan monikon 3. persoonan muodolla:

(vocês) falam, **são**, **têm** ('te puhutte, olette, omistatte')

17. Brasilianportugalissa ei juurikaan käytetä myöskään yksikön 2. persoonaa (*falas*) eikä monikon 1. persoonaa (*falamos*). Ensiksi mainittu korvautuu 3. persoonan muodolla ja *você*-pronominilla ja jälkimmäinen 3. persoonan muotoon liitettävällä *a gente* -subjektipronominilla.

Você está com fome? ('onko sinulla nälkä?')

a gente está com muita fome ('meillä on kova nälkä')

Sanasto:

18. Eräät portugalin tavalliset sanat eroavat täysin espanjan sanasta:

obrigado, achar, janela, floresta, brincar, ontem ('kiitos, olla jtkak mieltä, ikkuna, metsä, leikkiä, eilen')

19. Toisissa puolestaan on muoto-opillisia eroja, mutta yhteinen alkuperä on tunnistettavissa:

branco, praia, homem, universidade, hoje, fazer ('valkoinen, uimaranta, mies, yliopisto, tänään, tehdä')

20. Eräissä yhteisissä sanoissa on eri kieliopillinen suku:

Portugalissa maskuliineja, espanjassa feminiinejä:
nariz, leite ('nenä, maito')

Portugalissa feminiinejä, espanjassa maskuliineja:
viagem, cor, dor, árvore, ponte ('matka, väri, kipu, puu, silta')

11 PORTUGALIN- JA ESPANJANKIELISIÄ LAUSEITA RINNAKKAIN

Tässä luvussa havainnollistetaan portugalin ja espanjan eroja sekä portugalin- ja brasilianportugalin eroja esimerkkivirkkein. Kunkin esimerkin jälkeen tuodaan esiin virkkeisiin sisältyviä yksityiskohtia, jotka on valtaosin esitelty edellisissä luvuissa.

1. O João gosta da Finlândia.

A Juan le gusta Finlandia.

[u'ʒwɛw̃ 'gɔʃtɐ ðɐ fɨ'lɛ̃ˈɲdʒɐ]

(Br.) João gosta da Finlândia.

[ʒwɛw̃ 'gɔstɐ dɐ fɨ'lɛ̃ˈɲdʒɐ]

('João pitää Suomesta')

Esimerkkivirkkeestä 1 huomattavaa:

1. *o João*: Portugalinportugalissa henkilönimet saavat määräisen artikkelin, Brasiliassa ei.

2. *gostar de*: Portugalissa eri rakenne kuin espanjassa: verbi taipuu subjektin persoonassa (kuten ruotsin *tycka om*).

3. *da Finlândia*: Suurin osa maannimistä saa portugalissa määräisen artikkelin (poikkeuksena mm. *Portugal* ja *Espanha*). Prepositio *de* + feminiinin määräinen artikkeli *a* → *da*.

2. No Brasil há muitas praias.

En Brasil hay muchas playas.

[nu βrɛ'ziɫ ɐ 'mũʃtɐʃ 'prajɐʃ]

(Br.) No Brasil tem muitas praias.²⁹

[nu bra'ziw tẽj 'mũjtas 'prajas]

(‘Brasiliassa on paljon uimarantoja’)

Esimerkkivirkkeestä 2 huomattavaa:

1. *no Brasil*: prepositio *em* + maskuliinin määräinen artikkeli *o* > *no*.

2. *há / tem*: Espanjan *hay*-eksistentiaali-ilmauksen vastineena on Portugalissa *há*, Brasiliassa *tem*.

3. *praias*: Eräissä sanoissa espanjan *pl-* ja *bl-*yhdistelmien *l* korvautuu portugalissa *r*:llä.

3. Fazia frio e chovia sem parar.

Hacia frío y llovía sin parar.

[fẽ'zia 'friw i ʃu'via sẽj pẽ'rar]

Br. [fa'zia 'friw i ʃo'via sẽj pa'ra]

(‘Oli kylmä, ja satoi lakkaamatta’)

Esimerkkivirkkeestä 3 huomattavaa:

1. *fazia*: Useat espanjan *h*-alkuisista sanoista ovat *f*-alkuisia portugalissa, kuten ranskassa ja italiassa. Imperfektin *-ia*-päätteessä ei portugalissa ole *i*:n päällä kirjoitettavaa aksenttia.

2. *e*: Portugalin vastine espanjan *y*-sanalle (‘ja’) on *e*, joka kirjoitustavastaan huolimatta ääntyy [i].

²⁹ Brasilianportugalin puhekielessä esiintyy myös yksikkömuoto (”*tem muita praias*”). Tämä ilmiö, lukukongruenssin yksinkertaistuminen, on siinä hyvin tavallinen (”*os menino*”; ”*as moça bonita*”).

3. *chovia*: Eräissä sanoissa espanjan *pl-* ja *bl-*yhdistelmät korvautuvat portugalissa *ch:*lla [ʃ].

4. Já visitaste alguma vez o Porto? ¿Has visitado alguna vez Oporto?

[ʒa vizi'tafti aɫɣumɐ vez u 'portu]

Br. Já (você) visitou alguma vez o Porto?

[ʒa vizi'to awguma vez u 'pohtu]

('Oletko käynyt koskaan Portossa?')

Esimerkkivirkkeestä 4 huomattavaa:

1. *visitaste / visitou*: Portugalin kielessä käytetään vallitsevasti yksinker-
taista perfektiä niissä tapauksissa, joissa espanjassa on liittoperfekti.
Brasiliassa yksikön 2. persoona (sinuttelumuoto) korvautuu 3. persoonal-
la, jossa käytetään *você*-pronominia.

2. Portugalissa ei espanjasta poiketen käytetä alkukysymysmerkkiä.

5. Vi-os na praça há duas horas. Los vi en la plaza hace dos horas.

[vi uʒ nɐ 'prasɐ a 'ðuez 'ɔrɐʃ]

Br. Os vi na praça há duas horas.

[uz vi na 'prasa a 'duaz 'ɔras]

('näin heidät uimarannalla kaksi tuntia sitten')

Esimerkkivirkkeestä 5 huomattavaa:

1. *vi-os / os vi*: Portugalinportugalissa objektipronomini tulee myönteisessä lauseessa (paitsi jos predikaattia edeltää lyhyt adverbi kuten esim. *já* [ʒa] 'jo') predikaatin jälkeen.

2. *na praça*: Prepositio *em* + feminiinin määräinen artikkeli *a* > *na*.

3. *há*: tämä on portugalissa espanjan *hace*-sanan vastine ajan ilmauksissa.

4. *duas horas*: lukusana kaksi taipuu espanjasta poiketen portugalissa suvussa [*dois* [dojs], Br. [dojs] / *duas* ['duɛʃ], Br. ['duas]).

6. –Falas inglês? / –Falo (, sim).

–¿Hablas inglés? –Sí.

[ˈfalɐz ɪ̃ˈglɛʃ] [ˈfalu (sĩ)]

Br. –Você fala inglês?

[voˈsɛ ˈfala ɪ̃ˈglɛjs] [ˈfalu (sĩ)]

(–Puhutko englantia? / –Kyllä [puhun])

Esimerkkilauseesta 6 huomattavaa:

1. *falo (sim)*: Portugalissa predikaattiverbi toimii myöntöpartikkelina. Sama mahdollisuus on myös suomen kielessä, esim. –*Puhutko englantia?* –*Puhun*.

2. Brasilianportugalissa yksikön toisen persoonan muoto korvautuu yksikön kolmannen persoonan *você*-muodolla.

7. Vou voltar segunda-feira.

Voy a volver el lunes.

[vo vɔʔ'tar si'γũ'dɐ 'fɛjɾɐ]

Br. [vo vɔw'ta se'gũ'da 'fɛjɾa]

('palaan / aion palata maanantaina')

Esimerkkilauseesta 7 huomattavaa:

1. *vou voltar*: Portugalissa ei tässä rakenteessa ole *a*-prepositiota.
2. *segunda-feira*: Portugalissa on muista romaanisista kielistä poikkeavat viikonpäivien nimitykset.

8. O senhor mora nesta cidade?

¿Vive usted en esta ciudad?

[u si'ɲor 'mɔrɐ nɛʃtɐ si'ðaðɨ]

Br. [u se'ɲoh 'mɔra nesta si'daðɨ]

('asutteko Te tässä kaupungissa?')

Esimerkkilauseesta 8 huomattavaa:

1. *o senhor*: Teitittelyssä portugalissa käytetään 3. persoonassa titteliä herra, rouva, neiti tai tohtori / insinööri tms. (*o doutor / o engenheiro*).
 2. *mora*: *Asua*-verbi on portugalissa *morar*, elää *viver*, eli portugali erottaa suomen tavoin molemmat merkitykset toisistaan käyttämällä eri verbejä.
 3. *nesta*: prepositio *em* yhdistyy demonstratiivipronominiin *este, esta, estes, estas* siten, että viimeksi mainitun alkuun tulee *n*.
-

9. Vamos à loja; tenho de fazer compras. Vamos a la tienda; tengo que hacer compras.

[ˈvɐmuz a ˈlɔʒɐ] [ˈtɛɲu ði feˈzeɾ ˈkõmpɾɐʃ]

Br. [ˈvɐmuz a ˈlɔʒɐ] [ˈtɛɲu ðʒi faˈze ˈkõmpɾas]

(‘Me menemme kauppaan; minun täytyy tehdä ostoksia’)

Esimerkkilauseesta 9 huomattavaa:

1. *à*: Prepositio *a* + feminiininen määräinen artikkeli *a* > *à* [a].

2. *tenho de*: Portugalin kielessä on tavallisempaa käyttää rakennetta *ter de*, vaikka *ter que* on myös mahdollinen.

10. Se tivesse dinheiro, comprá-lo-ia. [si tiˈvesi ðiˈɲejɾu kõmˈpɾaluˈiɐ]

Si tuviera (tuviese) dinero, lo compraría.

Br. Se tivesse dinheiro, o compraria.

[si tʃiˈvesi ðʒiˈɲejɾu u kõmˈpɾaˈɾia]

(‘jos minulla olisi rahaa, ostaisin sen’)

Esimerkkilauseesta 10 huomattavaa:

1. *tivesse*: Portugalissa vain *-sse*-loppuinen muoto (espanjaan *-se*-päätteelliseen muotoon rinnastuva) mahdollinen subjunktiivin imperfektissä.

2. *comprá-lo-ia* / *o compraria*: Portugalinportugalissa objektipronomini sijoitetaan verbin vartalon ja *ia*-päätteen väliin, brasilianportugalissa espanjan tapaan predikaattiverbin eteen.

12 LUETUN YMMÄRTÄMISHARJOITUS 1

Seuraavassa on portugalinkielisiä virkkeitä. Päättele, mitä niissä sanotaan. Espanjan- ja suomenkieliset vastineet löydät seuraavalta sivulta.

1. Se tivesseissem tido tempo, teriam vindo aqui.
 2. Muitas pessoas gostam do vinho branco português.
 3. Embora esse comboio seja comprido, está cheio.
 4. Vou aí amanhã se não chover.
 5. Estas meninas são ainda muito novas.
 6. As duas raparigas têm oito anos.
 7. Mora numa casinha pequenina perto duma floresta grande.
 8. Visitaram a capital do nosso país dues vezes.
 9. Disse-lho ontem na praia.
 10. Estou com fome: ainda não jantei.
 11. Perguntei-lhe o seu nome e sobrenome.
-

Edellisen tehtävän ratkaisu (espanjaksi):

1. Si hubieran tenido tiempo, habrían venido aquí.
2. A mucha gente le gusta el vino blanco portugués.
3. Aunque ese tren es largo, está lleno.
4. Voy ahí mañana, si no llueve.
5. Estas niñas son todavía muy jóvenes.
6. Las dos chicas tienen ocho años.
7. Vive en una casita pequeñita cerca de un bosque grande.
8. Han visitado la capital de nuestro país dos veces.
9. Se lo dije ayer en la playa.
10. Tengo hambre: todavía no he cenado.
11. Le pregunté su nombre y apellido.

1. Jos heillä olisi ollut aikaa, he olisivat tulleet tänne.
 2. Monet pitävät portugalilaisesta valkoviinistä.
 3. Vaikka tuo juna on pitkä, se on täynnä.
 4. Tulen sinne huomenna, jollei sada.
 5. Nämä tytöt ovat vielä hyvin nuoria.
 6. Molemmat tytöt ovat kahdeksanvuotiaita.
 7. Hän asuu pikkuruisessa mökissä suuren metsän lähellä.
 8. He ovat käyneet maamme pääkaupungissa kahdesti.
 9. Kerroin sen hänelle eilen uimarannalla.
 10. Minun on nälkä: en ole vielä syönyt illallista.
 11. Kysyin häneltä hänen etu- ja sukunimensä.
-

13 LUETUN YMMÄRTÄMISHARJOITUS 2

Seuraavassa toinen ymmärtämisharjoitus. Ratkaise virkkeet samaan tapaan kuin edellisessä tehtävässä.

1. Estou com sede: quero comprar uma garrafa de água em alguma loja.
 2. No norte do Brasil faz muito calor todo o ano.
 3. Amanhã vamos de carro a essa cidade.
 4. As cores da bandeira da Finlândia são o azul e o branco.
 5. Se faz favor, fale mais devagar, não estou a compreender.
 6. A que horas se foram embora?
 7. Esta manhã acordei cedo.
 8. Depois de amanhã é terça-feira.
 9. O céu está cizento hoje.
 10. Amanhã vai fazer frio.
-

Edellisen tehtävän ratkaisu (espanjaksi):

1. Tengo sed: quiero comprar una botella de agua en alguna tienda.
2. En el norte de Brasil hace mucho calor todo el año.
3. Mañana vamos en coche a esa ciudad.
4. Los colores de la bandera de Finlandia son el azul y el blanco.
5. Por favor, hable más lentamente, no comprendo (oik. 'no estoy comprendiendo').
6. ¿A qué horas se fueron / se han ido?
7. Esta mañana me desperté / me he despertado temprano.
8. Pasado mañana es martes.
9. El cielo está gris hoy.
10. Mañana va a hacer frío.

1. Minun on jano: haluan ostaa vesipullon jostakin kaupasta.
 2. Pohjois-Brasiliassa on hyvin kuuma ympäri vuoden.
 3. Huomenna menemme autolla siihen kaupunkiin.
 4. Suomen lipun värit ovat sininen ja valkoinen.
 5. Olkaa hyvä ja puhukaa hitaammin, en ymmärrä.
 6. Mihin aikaan he lähtivät?
 7. Tänä aamuna heräsin aikaisin.
 8. Ylihuomenna on tiistai.
 9. Taivas on harmaa tänään.
 10. Huomenna on kylmää.
-

14 HARJOITUS LIITTYEN MUOTO-OPILLISIIN EROIHIN ESPANJAN JA PORTUGALIN VÄLILLÄ

Katsele seuraavien espanjankielisten sanojen alleviivattuja kohtia ja mieti luvussa 3 esitettyyn perustuen, mitä vastineita niillä on portugalissa. Käy kaikki kerralla läpi ja tarkista vasta sitten seuraavalta sivulta.

1. lluvia, llamar, llorar
 2. caballo, amarillo, castillo
 3. felicidad, ciudad, universidad
 4. playa, blanco, obligar
 5. general, pan, buena, arena
 6. hablar, hierro, hembra
 7. año, pequeño, sueño
 8. estación, nación, razón, avión
 9. viaje, paisaje, arbitraje
 10. siete, puede, puerta, vuelta, pedra
 11. mujer, ajo, ojo, trabajo
 12. carpintero, cartera, montañoero
-

Edellisen tehtävän ratkaisu:

1. chuva, chamar, chorar
 2. cavalo, amarelo, castelo
 3. felicidadee, ciudadee, universidadee
 4. praya, branco, obrigar
 5. geral, pão, boa, areia (n:n kato)
 6. falar, ferro, fêmea
 7. ano, pequeno, sono
 8. estação, nação, razão, avião
 9. viagem, paisagem, arbitragem
 10. sete, pede, porta, volta, pedra
 11. mulher, alho, olho, trabalho
 12. carpinteiro, carteira, montanheiro
-

LÄHTEET

Kempas, I. 2014. Espanjan kautta portugaliin: kielten läheisen sukulaisuuden hyödyntäminen suomalaisessa kielenopiskelussa. Teoksessa A. Viljamaa, S. Päällysaho & R. Lauhanen (toim.): Tutkimuksen ja opetuksen näkökulmia: Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2014. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimuksia 17, 247–260.

Kempas, I. & Bartens, A. 2011. Johdatus portugalilaisiin ääntämisiin: Portugali ja Brasilia. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Oppimateriaaleja C 4.

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUSARJA - PUBLICATIONS OF SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

A. TUTKIMUKSIA - RESEARCH REPORTS

1. Timo Toikko. Sosiaalityön amerikkalainen oppi. Yhdysvaltalaisen caseworkin kehitys ja sen yhteys suomalaiseen tapauskohtaiseen sosiaalityöhön. 2001.
 2. Jouni Björkman. Risk Assessment Methods in System Approach to Fire Safety. 2005.
 3. Minna Kivipelto. Sosiaalityön kriittinen arviointi. Sosiaalityön kriittisen arvioinnin perustelut, teoriat ja menetelmät. 2006.
 4. Jouni Niskanen. Community Governance. 2006.
 5. Elina Varamäki, Matleena Saarakkala & Erno Tornikoski. Kasvuyrittäjyyden olemus ja pk-yritysten kasvustrategiat Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
 6. Kari Jokiranta. Konkretisoituva uhka. Ilkka-lehden huumekirjoitukset vuosina 1970-2002. 2008.
 7. Kaija Loppela. "Ryhmässä oppiminen - tehokasta ja hauskaa": Arviointitutkimus PBL-pedagogiikan käyttöönotosta fysioterapeuttikoulutuksessa Seinäjoen ammattikorkeakoulussa vuosina 2005-2008. 2009.
 8. Matti Ryhänen & Kimmo Nissinen (toim.). Kilpailukykyä maidontuotantoon: toimintaympäristön tarkastelu ja ennakointi. 2011.
 9. Elina Varamäki, Juha Tall, Kirsti Sorama, Aapo Länsiluoto, Anmari Viljamaa, Erkki K. Laitinen, Marko Järvenpää & Erkki Petäjä. Liiketoiminnan kehittyminen omistajanvaihdoksen jälkeen - Casetutkimus omistajanvaihdoksen muutostekijöistä. 2012.
 10. Merja Finne, Kaija Nissinen, Sirpa Nygård, Anu Hopia, Hanna-Leena Hietaranta-Luoma, Harri Luomala, Hannu Karhu & Annu Peltoniemi. Eteläpohjalaisten elintavat ja terveystietoisuus : TERVAS - terveelliset valinnat ja räätälöidyt syömisen ja liikkumisen mallit 2009 - 2011. 2012.
-

-
11. Elina Varamäki, Kirsti Sorama, Anmari Viljamaa, Tarja Heikkilä & Kari Salo. Eteläpohjalaisten sivutoimiyrittäjien kasvutavoitteet sekä kasvun mahdollisuudet. 2012.
 12. Janne Jokelainen. Hirsiseinän tilkemateriaalien ominaisuudet. 2012.
 13. Elina Varamäki & Seliina Päällysaho (toim.) Tapio Varmola – suomalaisen ammattikorkeakoulun rakentaja ja kehittäjä. 2013.
 14. Tuomas Hakonen. Bioenergiaterminaalin hankintaketjujen kantavuus eri kuljetusetäisyyksillä ja -volyymeilla. 2013.
 15. Minna Zechner (toim.). Hyvinvointitieto: kokemuksellista, hallinnollista ja päätöksentekoa tukevaa? 2014.
 16. Sanna Joensuu, Elina Varamäki, Anmari Viljamaa, Tarja Heikkilä & Marja Katajavirta. Yrittäjyysaikomukset, yrittäjyysaikomusten muutos ja näihin vaikuttavat tekijät koulutuksen aikana. 2014.
 17. Anmari Viljamaa, Seliina Päällysaho & Risto Lauhanen (toim.). Opetuksen ja tutkimuksen näkökulmia: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. 2014.
 18. Janne Jokelainen. Vanhan puuikkunan energiakunnostus. 2014.
 19. Matti Ryhänen & Erkki Laitila (toim.). Yhteistyö- ja verkostosuhteet: Strateginen tarkastelu maidontuotantoon sovellettuna. 2014.
 20. Kirsti Sorama, Elina Varamäki, Sanna Joensuu, Anmari Viljamaa, Erkki K. Laitinen, Erkki Petäjä, Aapo Länsiluoto, Tarja Heikkilä & Tero Vuorinen. Mistä tunnet sä kasvajan - seurantatutkimus eteläpohjalaisista kasvuyrityksistä. 2015.
 21. Sanna Joensuu, Anmari Viljamaa, Marja Katajavirta, Salla Kettunen & Anne-Maria Mäkelä. Markkinaorientaatio ja markkinointikyvykyys eteläpohjalaisissak kasvuyrityksissä. 2015.
 22. Ari Haasio, Minna Zechner & Seliina Päällysaho (toim.). Internet, verkkopalvelut ja tietotekniset ratkaisut opetuksessa ja tutkimuksessa. 2015.
-

B. RAPORTTEJA JA SELVITYKSIÄ - REPORTS

1. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulututkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma. 1998.
 2. Elina Varamäki - Ritva Lintilä - Taru Hautala - Eija Taipalus. Pk-yritysten ja ammattikorkeakoulun yhteinen tulevaisuus: prosessin kuvaus, tuotokset ja toimintaehdotukset. 1998.
 3. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään: Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1996-1997 valmistuneiden sijoittuminen. 1999.
 4. Petri Kahila. Tietoteollisen koulutuksen tilanne- ja tarveselvitys Seinäjoen ammattikorkeakoulussa: väliraportti. 1999.
 5. Elina Varamäki. Pk-yritysten tuleva elinkaari - säilyykö Etelä-Pohjanmaa yrittäjämaakuntana? 1999.
 6. Seinäjoen ammattikorkeakoulun laatu järjestelmän auditointi 1998-1999. Itsearviointiraportti ja keskeiset tulokset. 2000.
 7. Heikki Ylihärtilä. Puurakentaminen rakennusinsinöörien koulutuksessa. 2000.
 8. Juha Ruuska. Kulttuuri- ja sisältötuotannon koulutus selvitys. 2000.
 9. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu. Tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma 2001. 2001.
 10. Minna Kivipelto (toim.). Sosionomin asiantuntijuus. Esimerkkejä kriminaalihuolto-, vankila- ja projektityöstä. 2001.
 11. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1998-2000 valmistuneiden sijoittuminen. 2002.
 12. Varmola T., Kitinoja H. & Peltola A. (ed.) Quality and new challenges of higher education. International Conference 25.-26. September, 2002. Seinäjoki
-

Finland. Proceedings. 2002.

13. Susanna Tauriainen & Arja Ala-Kauppila. Kivennäisaineet kasvavien nautojen ruokinnassa. 2003.
 14. Päivi Laitinen & Sanna Välisaari. Staphylococcus aureus -bakteerien aiheuttaman utaretulehduksen ennaltaehkäisy ja hoito lypsykarjatiljoilla. 2003.
 15. Riikka Ahmaniemi & Marjut Setälä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu – Alueellinen kehittäjä, toimija ja näkijä. 2003.
 16. Hannu Saari & Mika Ojennus. Toiminnanohjaus kehityskohteena pk-yrityksessä. 2004.
 17. Leena Niemi. Sosiaalisen tarkastelua. 2004.
 18. Marko Järvenpää (toim.) Muutoksen kärjessä. Kalevi Karjanlahti 60 vuotta. 2004.
 19. Suvi Torkki (toim.). Kohti käyttäjäkeskeistä muotoilua. Muotoilijakoulutuksen painotuksia SeAMK:ssa. 2005.
 20. Timo Toikko (toim.). Sosiaalialan kehittämistyön lähtökohta. 2005.
 21. Elina Varamäki & Tarja Heikkilä & Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2001–2003 valmistuneiden sijoittuminen opiskelun jälkeen. 2005.
 22. Tuija Pitkälampi, Sari Pajuniemi & Hanne Vuorenmaa (ed.). Food Choices and Healthy Eating. Focusing on Vegetables, Fruits and Berries. International Conference September 2nd – 3rd 2005. Kauhajoki, Finland. Proceedings. 2005.
 23. Katariina Perttula. Kokemuksellinen hyvinvointi Seinäjoen kolmella asuinalueella. Raportti pilottihankkeen tuloksista. 2005.
 24. Mervi Lehtola. Alueellinen hyvinvointitiedon malli – asiantuntijat puhujina. Hankkeen loppuraportti. 2005.
 25. Timo Suutari, Kari Salo & Sami Kurki. Seinäjoen teknologia- ja innovaatiokeskus Frami vuorovaikutusta ja innovatiivisuutta edistävänä ympäristönä. 2005.
 26. Päivi Laine. Pk-yritysten verkkosivustot – vuorovaikutteisuus ja kansainvälistyminen. 2006.
-

-
27. Erno Tornikoski, Elina Varamäki, Marko Kohtamäki, Erkki Petäjä, Tarja Heikkilä, Kirsti Sorama. Asiantuntijapalveluyritysten yrittäjien näkemys kasvun mahdollisuuksista ja kasvun seurauksista Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla –Pro Advisor –hankkeen esiselvitystutkimus. 2006.
 28. Elina Varamäki (toim.) Omistajanvaihdosnäkömät ja yritysten jatkuvuuden edistäminen Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
 29. Beck Thorsten, Bruun-Schmidt Henning, Kitinoja Helli, Sjöberg Lars, Svensson Owe and Vainoras Alfonsas. eHealth as a facilitator of transnational cooperation on health. A report from the Interreg III B project "eHealth for Regions". 2007.
 30. Anmari Viljamaa, Elina Varamäki (toim.) Etelä-Pohjanmaan yrittäjäyyskatsaus 2007. 2007.
 31. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus - Marja Lautamaja. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v.2004–2005 valmistuneiden sijoittuminen opiskelujen jälkeen. 2007.
 32. Sulevi Riukulehto. Tietoa, tasoa, tekoja. Seinäjoen ammatti-korkeakoulun ensimmäiset vuosikymmenet. 2007.
 33. Risto Lauhanen & Jussi Laurila. Bioenergian hankintalogistiikka. Tapaus-tutkimuksia Etelä-Pohjanmaalta. 2007.
 34. Jouni Niskanen (toim.). Virtuaalioppimisen ja -opettamisen Benchmarking Seinäjoen ammattikorkeakoulun, Seinäjoen yliopistokeskuksen sekä Kokkolan yliopistokeskuksen ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouun Averkon välillä keväällä 2007. Loppuraportti. 2007.
 35. Heli Simon & Taina Vuorela. Ammatillisuus ammattikorkeakoulujen kielten- ja viestinnänopetuksessa. Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005–2006. 2008.
 36. Margit Närvä - Matti Ryhänen - Esa Veikkola - Tarmo Vuorenmaa. Esiselvitys maidontuotannon kehittämiskohteista. Loppuraportti. 2008.
 37. Anu Aalto, Ritva Kuoppamäki & Leena Niemi. Sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyspedagogisia ratkaisuja. Seinäjoen ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan yksikön kehittämishanke. 2008.
-

-
38. Anmari Viljamaa, Marko Rossinen, Elina Varamäki, Juha Alarinta, Pertti Kinnunen & Juha Tall. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2008. 2008.
 39. Risto Lauhanen. Metsä kasvaa myös Länsi-Suomessa. Taustaselvitys hakkuumahdollisuuksista, työmääristä ja resurssitarpeista. 2009.
 40. Päivi Niiranen & Sirpa Tuomela-Jaskari. Haasteena ikäihmisten päihdeongelma? Selvitys ikäihmisten päihdeongelman esiintyvyydestä pohjalaismaakunnissa. 2009.
 41. Jouni Niskanen. Virtuaaliopetuksen ajokorttikonsepti. Portfoliotyyppinen henkilöstökoulutuskokonaisuus. 2009.
 42. Minttu Kuronen-Ojala, Pirjo Knif, Anne Saarijärvi, Mervi Lehtola & Harri Jokiranta. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009. Selvitys pohjalaismaakuntien hyvinvoinnin ja hyvinvointipalveluiden tilasta sekä niiden muutossuunnista. 2009.
 43. Vesa Harmaakorpi, Päivi Myllykangas ja Pentti Rauhala. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Tutkimus-, kehittämis ja innovaatiotoiminnan arviointiraportti. 2010.
 44. Elina Varamäki (toim.), Pertti Kinnunen, Marko Kohtamäki, Mervi Lehtola, Sami Rintala, Marko Rossinen, Juha Tall ja Anmari Viljamaa. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2010. 2010.
 45. Elina Varamäki, Marja Lautamaja & Juha Tall. Etelä-Pohjanmaan omistajanvaihdosbarometri 2010. 2010.
 46. Tiina Sauvula-Seppälä, Essi Ulander ja Tapani Tasanen (toim.). Kehittyvä metsäenergia. Tutkimusseminaari Seinäjoen Framissa 18.11.2009. 2010.
 47. Autio Velj, Björkman Jouni, Grönberg Peter, Heinisuo Markku & Ylihärsilä Heikki. Rakennusten palokuormien inventaariotutkimus. 2011.
 48. Erkki K. Laitinen, Elina Varamäki, Juha Tall, Tarja Heikkilä & Kirsti Sorama. Omistajanvaihdokset Etelä-Pohjanmaalla 2006-2010 -ostajayritysten ja ostokohteiden profiilit ja taloudellinen tilanne. 2011.
 49. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä & Marja Lautamaja. Nuorten, aikuisten sekä ylempään tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään-seurantatutkimus Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2006-2008 valmistuneille. 2011.
-

-
50. Vesa Harmaakorpi, Päivi Myllykangas and Pentti Rauhala. Evaluation Report for Research, Development and Innovation Activities. 2011.
 51. Ari Haasio & Kari Salo (toim.). AMK 2.0 : Puheenvuoroja sosiaalisesta mediasta ammattikorkeakouluissa. 2011.
 52. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall & Erno Tornikoski. Eteläpohjalaiset yrittäjät liiketoimintojen ostajina, myyjinä ja kehittäjinä. 2011.
 53. Jussi Laurila & Risto Lauhanen. Pienen kokoluokan CHP -teknologiasta lisää voimaa Etelä-Pohjanmaan metsäkeskusalueelle. 2011.
 54. Tarja Keski-Mattinen, Jouni Niskanen & Ari Sivula. Ammattikorkeakouluopintojen ohjaus etätyömenetelmillä. 2011.
 55. Tuomas Hakonen & Jussi Laurila. Metsähakkeen kosteuden vaikutus polton ja kaukokuljetuksen kannattavuuteen. 2011.
 56. Heikki Holma, Elina Varamäki, Marja Lautamaja, Hannu Tuuri & Terhi Anttila. Yhteistyösuhteet ja tulevaisuuden näkymät eteläpohjalaisissa puualan yrityksissä. 2011.
 57. Elina Varamäki, Kirsti Sorama, Kari Salo & Tarja Heikkilä. Sivutoimiyrittäjyyden rooli ammattikorkeakoulusta valmistuneiden keskuudessa. 2011.
 58. Kimmo Nissinen (toim.). Maitotilan prosessien kehittäminen: Lypsy-, ruokintaja lannankäsittely- sekä kuivitusprosessien toteuttaminen; Maitohygienian turvaaminen maitotiloilla; Teknologisia ratkaisuja, rakennuttaminen ja tuotannon ylösajo. 2012.
 59. Matti Ryhänen & Erkki Laitila (toim.). Yhteistyö ja resurssit maitotiloilla : Verkostomaisen yrittämisen lähtökohtia ja edellytyksiä. 2012.
 60. Jarkko Pakkanen, Kati Katajisto & Ulla El-Bash. Verkostoitunut älykkäiden koneiden kehitysympäristö : VÄLKKEY-projektin raportti. 2012.
 61. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall, Aapo Länsiluoto & Anmari Viljamaa. Ostajien näkemykset omistajanvaihdoksen toteuttamisesta ja onnistumisesta. 2012.
 62. Minna Laitila, Leena Elenius, Hilikka Majasaari, Marjut Nummela, Annu Peltoniemi (toim.). Päihdetyön oppimista ja osaamista ammattikorkeakoulussa. 2012.
-

-
63. Ari Haasio (toim.). Verkko haltuun! - Nätet i besittning!: Näkökulmia verkostoituvaan kirjastoon. 2012.
 64. Anmari Viljamaa, Sanna Joensuu, Beata Tajala, Seija Råttts, Tero Turunen, Kaija-Liisa Kivimäki & Päivi Borisov. Elävästä elämästä: Kumppaniyrityspedagogiikka oppimisympäristönä. 2012.
 65. Kirsti Sorama. Klusteriennakointimalli osaamistarpeiden ennakointiin: Ammatillisen korkea-asteen koulutuksen opetussisältöjen kehittäminen. 2012.
 66. Anna Saarela, Ari Sivula, Tiina Ahtola & Antti Pasila. Mobiilisovellus bioenergiaalan oppimisympäristöksi Bioenergia-asiantuntijuuden kehittäminen työelämälähtöisesti -hanke. 2013.
 67. Ismo Makkonen. Korjuri vs. koneketjuenergia puunkorjuussa. 2013.
 68. Ari Sivula, Risto Lauhanen, Anna Saarela, Tiina Ahtola & Antti Pasila Bioenergia-asiantuntijuutta kehittämässä Etelä-Pohjanmaalla. 2013.
 69. Juha Tall, Kirsti Sorama, Piia Tulisalo, Erkki Petäjä & Ari Virkamäki. Yrittäjyys 2.0. – menestyksen avaimia. 2013.
 70. Anu Aalto & Salla Kettunen. Hoivayrittäjyys ikääntyvien palveluissa - nyt ja tulevaisuudessa. 2013.
 71. Varpu Hulse, Tuomas Hakonen, Risto Lauhanen & Jussi Laurila. Metsänomistajien energiapuun myyntihalukkuus Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäkeskusalueella. 2013.
 72. Anna Saarela. Nuoren metsänhoitokohteen ympäristön hoito ja työturvallisuus: Suomen metsäkeskuksen Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueyksikön alueella toimivien energiapuuyrittäjien haastattelu. 2014.
 74. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall, Anmari Viljamaa & Aapo Länsiluoto. Omistajanvaihdoksen toteutus ja onnistuminen ostajan ja jatkajan näkökulmasta. 2013.
 75. Minttu Kuronen-Ojala, Mervi Lehtola & Arto Rautajoki. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2012: ajankohtainen arvio pohjalaismaakuntien väestön hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta sekä niiden muutossuunnista. 2014.
-

-
76. Elina Varamäki, Juha Tall, Anmari Viljamaa, Kirsti Sorama, Aapo Länsiluoto, Erkki Petäjä & Erkki K. Laitinen Omistajanvaihdos osana liiketoiminnan kehittämistä ja kasvua - tulokset, johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset. 2013.
 77. Kirsti Sorama, Terhi Anttila, Salla Kettunen & Heikki Holma. Maatilojen puurakentamisen tulevaisuus: Elintarvikeklusterin ennakointi. 2013.
 78. Hannu Tuuri, Heikki Holma, Yrjö Ylkänen, Elina Varamäki & Martti Kangasniemi. Kuluttajien ostopäätöksiin vaikuttavat tekijät ja oheispalveluiden tarpeet huonekaluhankinnoissa: Eväitä kotimaisen huonekaluteollisuuden markkina-aseman parantamiseksi. 2013.
 79. Ismo Makkonen. Päästökauppa ja sen vaikutukset Etelä- ja Keski- Pohjanmaalle. 2014.
 80. Tarja Heikkilä, Marja Katajavirta & Elina Varamäki. Nuorten ja aikuisten tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään – seurantatutkimus Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2009–2012 valmistuneille. 2014.
 81. Sari-Maarit Peltola, Seliina Päällysaho & Sirkku Uusimäki (toim.). Proceedings of the ERIAFF conference "Sustainable Food Systems: Multi-actor Cooperation to Foster New Competitiveness of Europe". 2014.
 82. Sarita Ventelä, Heikki Koskimies & Juhani Kesti. Lannan vastaanottohalukkuus kasvinviljelytiloilla Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla. 2014.
 83. Maciej Pietrzykowski & Timo Toikko (Eds.). Sustainable welfare in a regional context. 2014.
 84. Janne Jokelainen. Log construction training in the Nordic and the Baltic Countries. PROLOG Final Report. 2014.
 85. Anne Kuusela. Osallistava suunnittelun tiedonhankintaprosessi kolmannen iän asumisympäristötarpeiden kartoittamisessa: CoTHREE-projektin raportti. 2015.
 87. André Kaufmann & Hannu Ylinen. Preliminary thermodynamic design of a stirling cooler for mobile air conditioning systems: Technical report. 2015.
 88. Ismo Makkonen. Bioöljyalostamon investointiedellytykset Etelä-Pohjanmaan maakunnassa. 2014.
-

-
89. Tuija Vasikkaniemi, Hanna-Mari Rintala, Mari Salminen-Tuomaala & Anmari Viljamaa (toim.). FramiPro - kohti monialaista oppimista. 2015.
 90. Anmari Viljamaa, Elina Varamäki, Arttu Vainio, Anna Korsbäck ja Kirsti Sorama. Sivutoiminen yrittäjyys ja sivutoimisesta päätoimiseen yrittäjyyteen kasvun tukeminen Etelä-Pohjanmaalla. 2014.
 91. Elina Varamäki, Anmari Viljamaa, Juha Tall, Tarja Heikkilä, Salla Kettunen & Marko Matalamäki. Kesken jääneet yrityskaupat - myyjien ja ostajien näkökulma. 2014.
 92. Terhi Anttila, Hannu Tuuri, Elina Varamäki & Yrjö Ylkänen. Millainen on minun huonekaluni? Kuluttajien huonekaluhankintoihin arvoa luovat tekijät ja markkinasegmentit. 2014.
 93. Anu Aalto, Anne Matilainen & Maria Suomela. Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategia 2015 - 2020. 2014.
 94. Kirsti Sorama, Salla Kettunen & Elina Varamäki. Rakennustoimialan ja puutuotetoimialan yritysten välinen yhteistyö : Nykytilanne ja tulevaisuuden suuntaviivoja. 2014.
 95. Katariina Perttula, Hillevi Eromäki, Riikka Kaukonen, Kaija Nissinen, Annu Peltoniemi & Anu Hopia. Kropsua, hunajaa ja puutarhan tuotteita: ruokakulttuuri osana ikäihmisten hyvää elämää. 2015
 96. Heikki Holma, Salla Kettunen, Elina Varamäki, Kirsti Sorama & Marja Katajavirta. Menestystekijät puutuotealalla: aloittavien ja kokeneiden yrittäjien näkemykset. 2014.
 97. Anna Saarela, Heikki Harmanen & Juha Tuorila. Happamien sulfaattimaiden huomioiminen tilusjärjestelyissä. 2014.
 98. Erkki Kytönen, Juha Tall & Aapo Länsiluoto. Yksityinen riskipääoma pienten yritysten kasvun edistäjänä Etelä-Pohjanmaalla. 2015.
 99. Eliisa Kallio, Juhani Suojaranta & Ari Sivula. Seinäjoen ammattikorkeakoulun Elintarvike- ja maatalouden yksikön työharjoitteluprosessin kehittäminen virtuaalimaailmoilla: oppimisympäristö työharjoittelun tukena. 2015
 100. Tarja Heikkilä & Marja Katajavirta. Seinäjoen ammattikorkeakoulun
-

opiskelijabarometri 2014. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien nuorten toisen ja valmistuvien vuosikurssien sekä aikuisopiskelijoiden tulokset. 2015.

101. Juha Tall, Elina Varamäki, Salla Kettunen & Marja Katajavirta. Perustamalla tai ostamalla yrittäjäksi - kokemukset yrittäjäuran alkutaipaleelta. 2015
 102. Sarita Ventelä (toim.), Toni Sankari, Kaija Karhunen, Anna Saarela, Tapio Salo, Markus Lakso & Tiina Karsikas. Lannan ravinteet kiertoon Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla: Hydro-Pohjanmaa -hankkeen loppujulkaisu 1. 2014.
 103. Anmari Viljamaa, Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Sanna Joensuu & Marja Katajavirta. Sivutoimiyrittäjät - pysyvästi sivutoimisia vai tulevia päätoimisia? 2015.
 104. Eija Rintamäki, Pia-Mari Riihilahti & Helena Hannu. Alumnista mentoriksi: Korkeakouluopinnoista sujuvasti työelämään -hankkeen raportti. 2015
 105. Sanna Joensuu, Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Marja Katajavirta, Jaakko Rinne, Jonna Vuoto & Kristiina Hietanen. Seurantatutkimus Koulutuskeskus Sedusta v. 2010-2013 valmistuneille työelämään sijoittumisesta sekä yrittäjyysaikomusten kehittymisestä. 2015.
 106. Salla Kettunen, Marko Rossinen, Anmari Viljamaa, Elina Varamäki, Tero Vuorinen, Pertti Kinnunen & Tommi Ylimäki. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2015. 2015.
 107. Kirsti Sorama, Salla Kettunen, Juha Tall & Elina Varamäki. Sopeutumista ja keskittymistä: Case-tutkimus liiketoiminnan myymisestä osana yrityksen kehittämistä ja kasvua. 2015.
 109. Marko Matalamäki, Kirsti Sorama & Elina Varamäki. PK-yritysten kasvupyrähdysten taustatekijät : suunnitelman toteuttamista vai tilaisuuden hyödyntämistä? 2015.
 110. Erkki Petäjä, Salla Kettunen, Juha Tall & Elina Varamäki. Strateginen johtaminen yritysostoissa. 2015.
 111. Juha Tall, Elina Varamäki & Erkki Petäjä. Ostokohteen liiketoiminnan haltuunotto ja integrointi: Yrityksen uudistuminen yrityskaupassa. 2015.
 112. Aapo Jumppanen & Sulevi Riukulehto. Puskasta Framille: viisikymmentä vuotta tekniikan koulutusta Seinäjoella. 2015.
-

-
113. Salla Kettunen, Elina Varamäki, Juha Tall & Marja Katajavirta. Yritystoiminnasta luopuneiden uudet roolit. 2015.
 114. Risto Lauhanen. Seinäjoen ammattikorkeakoulun Elintarvike- ja maatalousyksikön opettajien ja hankehenkilökunnan näkemykset alansa tutkimus- ja kehittämistoiminnasta. 2015.
 115. Mari Salminen-Tuomaala. Kansainvälisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan edistäminen ammattikorkeakoulussa: sillanrakentamista ja brokerointiosaamista. 2015.

C. OPPIMATERIAALEJA - TEACHING MATERIALS

1. Ville-Pekka Mäkeläinen. Basics of business to business marketing. 1999.
 2. Lea Knuuttila. Mihin työhjausta tarvitaan? Oppimateriaalia sosiaalialan opiskelijoiden työnohjauskurssille. 2001.
 3. Mirva Kuni & Petteri Männistö & Markus Välimaa. Leikkauspelot ja niiden hoitaminen. 2002.
 4. Kempas Ilpo & Bartens Angela. Johdatus portugalin kielen ääntämiseen: Portugali ja Brasilia. 2011.
 5. Ilpo Kempas. Ranskan kielen prepositio-opas : Tavallisimmat tapaukset, joissa adjektiivii tai verbi edellyttää tietyn preposition käyttöä tai esiintyy ilman prepositiota. 2011.
 6. Risto Lauhanen, Jukka Ahokas, Jussi Esala, Tuomas Hakonen, Heikki Sippola, Juha Viirimäki, Esa Koskiniemi, Jussi Laurila & Ismo Makkonen. Metsätoimihenkilön energialaskuoppi. 2014.
 7. Jyrki Rajakorpi, Erkki Laitila & Mari Viljanmaa. Esimerkkejä maatalousyritysten yhteistyöstä: näkökulmia maitotilojen verkostoihin. 2014.
-

-
8. Douglas D. Piirto. Leadership : A lifetime quest for excellence. 2014.
 9. Hilikka Niemelä. Ohjelmoinnin perusrakenteet. 2015.

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Kalevankatu 35, PL 97, 60101 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-7109-43-4 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5581 (verkkojulkaisu)